

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Jana Wulkanová

Ochrana před hlukem a vibracemi z právního pohledu

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Michal Sobotka, Ph.D.

Katedra práva životního prostředí

Datum vypracování práce: 18.12.2013

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 2013

Podpis: .....

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé diplomové práce, JUDr. Michalu Sobotkovi, Ph.D., za trpělivost, cenné rady a připomínky, které mi velmi pomohly při jejím zpracování.

Obsah

Úvod.....	6
1. Kapitola: Vymezení pojmů	8
1.1 Pojem hluku.....	8
1.2 Pojem vibrací.....	11
1.3 Účinky na zdraví člověka	13
1.4 Zdroje hluku a vibrací	16
1.5 Ochranná opatření proti hluku a vibracím.....	19
1.6 Shrnutí 1. Kapitoly	25
2. Kapitola: Právní úprava ochrany před hlukem a vibracemi obecně	26
3. Kapitola: Mezinárodní právní úprava ochrany před hlukem a vibracemi	27
3.1 Světová zdravotnická organizace	27
3.2 Mezinárodní organizace práce	29
3.3 Rada Evropy	30
3.4 Shrnutí 3. Kapitoly	31
4. Kapitola: Evropská unijní úprava ochrany před hlukem a vibracemi.....	32
4.1 Koncepční dokumenty.....	33
4.2 Šestý a sedmý akční program Společenství pro životní prostředí.....	35
4.3 Úprava hluku a vibrací v sekundárním právu	37
4.3.1 Předpisy regulující hluk z dopravních prostředků.....	37
4.3.2 Předpisy upravující hluk a vibrace způsobené výrobky nebo stroji	38
4.3.3 Předpisy upravující hluk na pracovišti	41
4.3.4 Předpisy upravující hluk ve vnějším prostředí	42
4.3.5 Judikatura Soudního dvora EU	45
4.4. Shrnutí 4. Kapitoly	46
5. Kapitola: Veřejnoprávní ochrana před hlukem a vibracemi	47
5.1 Prameny právní úpravy ochrany před hlukem	47

5.2 Orgány ochrany veřejného zdraví	48
5.3 Koncepční dokumenty dle směrnice 2002/49/ES	50
5.4 Vztah hluku, vibrací a průřezových nástrojů ochrany životního prostředí	54
5.5 Povinné subjekty dle zákona o ochraně veřejného zdraví.....	55
5.6 Limity hluku a vibrací	57
5.7 Veřejnoprávní úprava vibrací	59
5.8 Nadlimitní zdroje hluku a vibrací.....	60
5.9 Některé zvláštní případy zdrojů hluku	62
5.10 Emisní hlukové limity	64
5.11 Návrh zákona o hluku	65
5.12 Shrnutí 5. Kapitoly	66
6. Kapitola: Soukromoprávní ochrana před hlukem a vibracemi	68
6.1 Sousedské imise	69
6.1.1 Judikatura	73
6.2 Žaloba na ochranu osobnosti.....	74
6.3 Žaloba na náhradu škody.....	75
6.4 Žaloba prevenční	77
6.5 Mimosoudní prostředky soukromého práva.....	78
6.6. Vztah veřejnoprávní a soukromoprávní úpravy ochrany před imisemi	81
Závěr.....	84
Příloha č. 1 Seznam použité literatury.....	88
Příloha č. 2 – Seznam předpisů	90

Úvod

Tato práce pojednává o hluku a vibracích jako zdrojích ohrožení lidského zdraví a životního prostředí a jako předmětu samostatné úpravy evropského unijního i českého práva. Jako takové představuje vystavení nadměrnému hluku či vibracím vážné ohrožení zdraví člověka, ač je převážně způsobováno jeho činností. Jedná se o negativní průvodní jevy pokroku společnosti, které zasahují zdraví a soukromý život člověka. Z tohoto důvodu by měl stát každého chránit nejenom poskytnutím vhodných právních prostředků pro možnost domáhat se ochrany, ale i sám škodlivým následkům hluku a vibrací předcházet např. obligatorním posuzováním vlivu určitých stavebních záměrů na životní prostředí nebo regulací nejvyšších přípustných hodnot hluku a vibrací, jichž mohou tyto nežádoucí vlivy v blízkosti lidských obydlí dosahovat, aniž by bylo nepřiměřeně ohroženo zdraví fyzických osob či rušeno jejich právo na soukromí.

Práce je rozdělena na část věnující se vysvětlení pojmu hluku a vibrací, jejich vlivu na člověka, příčiny jejich vzniku a jaká opatření mohou zabránit jejich šíření. Bez pochopení následků, které může způsobit dlouhodobé vystavení imisím hluku a vibrací a jaké prostředky a proč jsou užívány při ochraně člověka, nelze vystihnout důležitost úpravy, jež tyto zdroje ohrožení životního prostředí reguluje. V dalších částech práce je vyložena úprava hluku a vibrací na mezinárodní, tedy evropské unijní a práva vytvářeného mezinárodními organizacemi, a vnitrostátní úrovni. Evropská unie se tématu hluku věnuje již od 70. let minulého století, kdy přijala první koncepční dokumenty zabývající se hlučím. Na unijní úrovni byla přijata celá řada norem, převážně směrnic, které byly následně transponovány do českého právního řádu a výrazně tak ovlivnily národní úpravu. Poslední část práce se zabývá veřejnoprávní a soukromoprávní ochranou před hlučím a vibracemi v České republice a souvisejícími rozhodnutími soudů v těchto věcech.

Toto téma jsem si zvolila proto, že jde o problematiku, s níž se setkáváme každý den, a to nejen ve venkovních prostorách, ale i v domácnosti při používání různých spotřebičů nebo v zaměstnání. Především hlučím obtěžuje mnoho obyvatel Prahy. Někteří s ním bojují (případ ulice 5. května, nebo oblast Spořilova), jiní však mají pocit, že stát neposkytuje dostatečně účinné prostředky ochrany a svých práv se nedomáhají. Zkoumala jsem tedy hlavně předpisy, které hlučím a vibrace regulují a umožňují se proti zásahu do práva na ochranu zdraví, soukromí a majetku a do práva na příznivé životní prostředí bránit. Velká část práce popisuje evropskou unijní úpravu, která, jak řečeno výše, vytváří základ vnitrostátních právních předpisů a přichází s koncepčními dokumenty, které mají při správném naplňování

cílů příslušné směrnice šanci zvýšit informovanost veřejnosti o imisích hluku a podnítit přijetí opatření zabraňujících nadměrnému hluku v okolí hustě obydlených oblastí.

V jednotlivých kapitolách práce budu zkoumat úpravu ochrany před hlukem a vibracemi, aby snad v závěru mohlo být vyneseno stanovisko o vzájemných vztazích a případných nedostacích mezinárodní, veřejnoprávní a soukromoprávní úpravy. Tato práce nemůže samozřejmě vyčerpat tuto rozsáhlou problematiku, a proto slouží spíše jako vhled na dané téma se snahou o aktuálnost informací včetně začlenění změn přinášených zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem.

1. Kapitola: Vymezení pojmů

Pro úplné pochopení významu právní regulace hluku a vibrací je třeba nejprve vysvětlit vztah životního prostředí a lidského zdraví, které tyto škodlivé vlivy zasahují. Životní prostředí je definováno v ustanovení § 2 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí jako: „vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie.“. Stav životního prostředí ovlivňuje život každého jednotlivého člověka, pokud je tento nepříznivý, ohrožuje, či dokonce poškozuje lidské zdraví. Tyto dvě hodnoty, jimž náleží nejvyšší ochrana, jsou tedy úzce provázané. Lidské zdraví přímo postihují tzv. zdroje ohrožení životního prostředí. Hluk a vibrace jsou příkladem **zdrojů ohrožení životního prostředí**, jimž právo věnuje samostatnou pozornost. Mezi další zdroje ohrožující životní prostředí, o něž se právo zajímá, patří obaly a odpady, neionizující záření, ionizující záření (atomová energie), havárie, chemické látky, geneticky modifikované organismy a živelní pohromy. Nejedná se o výčet taxativní, neboť všechno, co způsobuje ohrožení životního prostředí typizovat nelze a s vývojem technické úrovně lidstva můžeme očekávat vznik dalších takových zdrojů, na které by legislativa nemohla v patřičné době reagovat. Jedná se o zdroje dávající v sázku lidské zdraví, a které jsou spojeny s činností člověka. Původu ohrožení se tak nelze zbavit, jedná se mnohdy o následky pozitivních procesů (např. chemické látky nám každý den usnadňují život, pokud se však dostanou do určitého prostředí, mohou ho velmi poškodit). Hlavním nástrojem ochrany před ohrožením životního prostředí je především prevence, jež se jako společný princip prolíná právními úpravami všech zdrojů ohrožení společně s principy „od kolébky do hrobu“, se zásadou odpovědnosti osoby, která se zdrojem nakládá (princip odpovědnosti původce) a s principem informovanosti a účasti veřejnosti.¹Hluk patří v současnosti mezi velmi významné zdroje ohrožení životního prostředí. Nelze si mu přivyknout a člověk v moderní době musí čelit stále novým zdrojům hluku.

1.1 Pojem hluku

Pro definování hluku musíme nejprve vymežit jemu nadřazený pojem **zvuk**. „*Jako zvuk označujeme mechanické vlnění, které v uchu vyvolává sluchový vjem.*“²Frekvence zvuku

---

¹Viz. přednáška Žáková K., Zdroje ohrožení životního prostředí a odpady ze dne 28. 11. 2011, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze.

²Lepil, O., Bednařík, M.: Fyzika pro střední školy II, Prometheus Praha, Praha 1993, str. 36.

se nachází v rozmezí přibližně 16 Hz až 16 000 Hz (16 kHz). Mechanické vlnění s frekvencí nižší než 16 Hz nazýváme infrazvuk, naopak vlnění o frekvenci vyšší než 16 kHz nazýváme ultrazvuk. Zvuk člověku zprostředkovává informace o okolním světě.

Pro přesné vymezení zvuku v konkrétním prostředí jsou výchozí **tři základní části**: zdroj zvuku, prostředí, kterým se zvuk šíří a přijímač zvuku, kterým je nejčastěji lidské ucho.³ Zdrojem zvuku může být dopravní prostředek, jehož kmitání se přenáší vzduchem v podobě mechanického vlnění až k uchu, ale zdroje zvuku mohou být velmi rozmanité např. lidský hlas, hrající hudební nástroj, výfuk automobilu, membrána reproduktoru apod. Pokud má zvuk periodický průběh, jde o hudební tón. Je však samozřejmé, že zvuky mohou mít i nepravidelný, neperiodický průběh a sluchem je pak vnímán jako hluk, např. vrzání, praskot, šumění apod. **Hluk** lze tedy definovat jako neperiodický zvuk.⁴ Autoři, jejichž oborem je právo a právní věda, nikoliv fyzika, vymezují hluk jednoduše jako nechtěný zvuk a tedy jako: "... zvuk, který člověka ruší, obtěžuje anebo poškozuje (na zdraví, na majetku, na životním prostředí).⁵ Hlasitost zvuku tak odpovídá subjektivním pocitům při vnímání zvukového kmitání o různé amplitudě. Někteří autoři vidí hluk jako zdroj ohrožení a obtěžování nejen člověka, ale i zvířat: „*Hluk představuje určité nežádoucí zvuky obtěžující člověka a zvířata a působící negativně na jejich psychiku.*“⁶ Existuje mnoho různých vymezení pojmu hluk, všechny však mají společné to, že popisují hluk jako něco pro člověka nežádoucího, obtěžujícího, škodlivého a rušivého.⁷

Zvuk se ve vzduchu šíří jako podélné postupné vlnění. Zvuková vlna představuje pravidelné stlačování a rozpínání pružného prostředí (vzduchu, vody, kovu apod.). Ve vzduchu tak dochází k periodickým změnám atmosférického tlaku, které uchem vnímáme jako zvuk o určité hlasitosti, čím větší jsou tyto změny, tím více je rozkmitán ušní bubínek a zvuk je hlasitější.⁸ Při uvědomění si, že se zvuk šíří periodickým stlačováním vzduchu, je tedy pro stanovení hlasitosti důležitá velikost změn tlaku vzduchu, které zvukové vlnění vyvolává. Vysoká hlasitost zvuku tedy může kromě jiných potíží vyvolat především bolesti v uchu nebo v nejhorším případě může dojít až k poškození sluchu. Stupeň hlasitosti zvuku je

---

³ Lepil, O.: Fyzika, mechanické kmitání a vlnění, Prometheus Praha, Praha 2001, str. 78.

⁴ Lepil, O.: Fyzika, mechanické kmitání a vlnění, Prometheus Praha, Praha 2001, str. 80.

⁵ Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str. 11.

⁶ Hendrych, D. a kol. Právní slovník. 2. Rozšířené vydání. Praha : C. H. Beck, 2003, 234 s., heslo: Hluk, zpracoval Damohorský M.

⁷ Další definice např. Vandasová, Z., Státní zdravotní ústav, Hluk, [online]. Dostupné k 28. 6. 2013 z WWW: <http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/hluk>.

⁸ Lepil, O.: Fyzika, mechanické kmitání a vlnění, Prometheus Praha, Praha 2001, str. 87.

objektivně vyjadřován hladinou intenzity zvuku, která se určuje v jednotkách zvaných **decibely**, značka dB. Nejmenší hlasitost zvuku, při níž ještě vzniká sluchový vjem (tzv. práh slyšení) odpovídá hladině intenzity zvuku o výši 0 dB, naopak pocit bolesti v uchu vyvolá zvuk, který odpovídá hladině intenzity zvuku o hodnotě přibližně 120 dB. Například šumění listů vyvolá hladinu intenzity zvuku ve výši 15dB, křik ze vzdálenosti 1 metru představuje 80 dB, hluk motorových vozidel ze vzdálenosti 10-ti metrů odpovídá úrovni intenzity zvuku o výši 90 dB, startující letadlo už způsobí vzestup hladiny intenzity zvuku i ze vzdálenosti 10-ti metrů na hranici blížící se prahu bolesti, a to 110dB.⁹Lidé se nejčastěji pohybují v prostředí, kde se hladiny intenzity zvuku pohybují mezi 25 dB a 105 dB.¹⁰ Dle Lepila je však hlasitost zvuku subjektivní veličinou, neboť závisí na citlivosti sluchu. Je tak možné, že jedinci s citlivějším sluchem mohou pociťovat jako bolestivé i hladiny zvuku, jež by například jejich spolupracovníkům ve stejně hlučném prostředí obtěžující nepřišly.

Jedním nejdůležitějších znaků zvuku je dále rychlost jeho šíření v daném prostředí. **Rychlost zvuku** závisí na složení vzduchu (případně nečistoty, přítomnost tzv. vzácných plynů, či jeho vlhkost) a především na jeho teplotě, např. při teplotě 0 °C a hustotě suchého vzduchu $1,293 \text{ kg} \cdot \text{m}^{-3}$ dosáhne rychlost zvuku výše $331,82 \text{ m} \cdot \text{s}^{-1}$. Rychlost zvuku není ovlivňována jeho tlakem a je stejná pro zvuková vlnění všech frekvencí. V kapalných a pevných látkách je rychlost zvuku vyšší než ve vzduchu či jiných plynech, např. v betonu se zvuk šíří rychlostí o výši $1700 \text{ m} \cdot \text{s}^{-1}$. Šíření zvuku v prostředí je ovlivněno i překážkami, na něž zvukové vlnění dopadá. Projevuje se tak odraz a ohyb mechanického vlnění. Zvláštním případem odrazu zvuku je ozvěna.¹¹

Trvalé působení zvuku o značné hlasitosti na sluch je však škodlivé nejen tím, že může sluchové ústrojí poškodit, ale má vliv i na psychickou stránku člověka a nepříznivě ovlivňuje např. jeho spánek či pracovní výkon. Z tohoto důvodu patří k základním hygienickým požadavkům omezení hluku přímo u jeho zdrojů (např. umístěním dálnic nebo letišť mimo obydlené části obcí, omezením vibrací strojů) nebo používání ochranných pomůcek proti hluku (např. chráničů sluchu při práci s motorovými pilami, stavby protihlukových bariér u rušných dopravních komunikací apod.).¹² Je však třeba doplnit, že ne všechny zvuky mají na člověka negativní dopad, některé zvuky mohou pozitivně působit na psychiku a vyvolávat příjemné pocity jako např. uklidňující hudba, zvuky lesa atd.

⁹Lepil, O., Bednařík M.: Fyzika pro střední školy II, Prometheus Praha, Praha 1993, str. 39.

¹⁰Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str. 11.

¹¹Lepil, O.: Fyzika, mechanické kmitání a vlnění, Prometheus Praha, Praha 2001, str. 82 – 83.

¹²Lepil, O., Bednařík, M.: Fyzika pro střední školy II, Prometheus Praha, Praha 1993, str. 38 - 40.

Legální definice hluku je provedena v ustanovení § 30 odst. 2 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví v platném znění, která ho vymezuje jako:

„(2)Hlukem se rozumí zvuk, který může být škodlivý pro zdraví a jehož hygienický limit stanoví prováděcí předpis..“

Prováděcím právním předpisem se zde rozumí nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací, jež upravuje hluk na pracovišti a dále hluk v tzv. chráněných vnitřních a venkovních prostorech staveb a chráněném venkovním prostoru a jeho nejvyšší přípustné limity. Zákon o ochraně veřejného zdraví dále upravuje soustavu orgánů na úseku ochrany veřejného zdraví a úkoly dalších orgánů státní správy v oblasti hodnocení a snižování průměrného hlukového zatížení životního prostředí.

Právní úpravu ochrany před hlukem, ale i vibracemi bychom dále našli v zákoně č. 262/2006 Sb., zákoník práce v platném znění a, to v jeho části páté, věnující se bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, kdy § 101 odst. 1 zákoníku práce stanoví: *„Zaměstnavatel je povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví při práci zaměstnanců s ohledem na rizika možného ohrožení, jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce.“*

Ochrana před hlukem stojí na opatřeních, jejichž snahou je zabránit zvyšování hlučnosti. Taková opatření mohou být buď technická, nebo organizační, dále jsou používána opatření před účinky hluku.¹³

1.2 Pojem vibrací

Vibrace jsou velmi podobným zdrojem ohrožení lidského zdraví či životního prostředí jako hluk. Lze je definovat jako: *„pohyb pružného tělesa nebo prostředí, jehož jednotlivé body mechanicky kmitají.“*¹⁴Dle Jandáka se jedná se o: *„pohyb pružného tělesa nebo prostředí, jehož jednotlivé body kmitají kolem rovnovážné polohy“*. Při působení vibrací vzniká interakce člověka s jejich původcem, kdy je úroveň vibrací přenášených na člověka ovlivněna reakcí lidského organismu, polohou těla a končetin ke směru vibrací, místem a velikostí plochy, přes kterou se vibrace přenášejí do lidského organismu a silami, které během vystavení vibracím člověk vyvíjí.¹⁵

---

¹³Hendrych, D. a kol. Právníký slovník. 2. Rozšířené vydání. Praha : C. H. Beck, 2003, 234 s., heslo: Hluk, zpracoval Damohorský M.

¹⁴Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 476 s.

¹⁵ Jandák, Z., Státní zdravotní ústav, Vibrace přenášené na člověka, c2007, [online]. Dostupné k 29. 6. 2013 z WWW: <http://www.szu.cz/tema/pracovni-prostredi/vibrace-prenasene-na-cloveka>.

Jak již bylo zmíněno při definování pojmu hluk, autoři odborné literatury se nesoustředí jen na ochranu člověka před škodlivými účinky hluku a tím i na vymezení hluku pouze z lidského pohledu, ale i na zvířata a v případě vibrací i na některé části neživého prostředí člověka., *Vibrace je určité nežádoucí kmitání či chvění působící negativně na člověka a na živočichy (zejména z hlediska psychického), a dále i na stavby, materiál a životní prostředí.*¹⁶

Veličina popisující vibrace je Hertz, značka Hz, která také popisuje frekvenci zvuku jako mechanického vlnění. Zvuk resp. hluk se, jak bylo popsáno výše, šíří vzduchem, vibrace jsou však na člověka přenášeny hlavně z pevných konstrukcí.¹⁷ Dle způsobu přenosu pak vibrace dělíme na¹⁸:

- a) celkové horizontální nebo vertikální vibrace, posuzované v kmitočtovém rozsahu 0,5 Hz až 80 Hz,
- b) vibrace přenášené na ruce, posuzované v kmitočtovém rozsahu od 8 Hz do 1000 Hz,
- c) vibrace přenášené zvláštním způsobem, na hlavu, páteř, rameno atp. posuzované v kmitočtovém rozsahu od 1 Hz do 1000 Hz,
- d) celkové vertikální vibrace o kmitočtu nižším než 0,5 Hz, které vyvolávají nemoci z pohybu,
- e) celkové vibrace v budovách, posuzované v kmitočtovém rozsahu od 1 Hz do 80 Hz.

Vibrace vznikají při provozu stacionárních nebo mobilních strojních zařízení, jež jsou používána v řadě průmyslových oborů (např. ve strojírenství, hutnictví, hornictví nebo stavebnictví), také v zemědělství, dopravě atd. Konkrétním příkladem takového zařízení jsou ruční mechanizovaná nářadí s pneumatickým, hydraulickým nebo elektrickým pohonem, stroje či dopravní prostředky. Dlouhodobě vystavení tzv. celkovým vibracím (viz bod a) výše) jsou zejména řidiči z povolání a pracovníci ovládající mobilní stroje. S vibracemi přenášenými zvláštním způsobem (viz bod c) výše) se setkáváme nejčastěji při práci s motorovými postřikovači, křovinořezy apod. Státní zdravotní ústav často řeší stížnosti na nadměrné vibrace v budovách z pozemní dopravy (železnice, silnice) a z průmyslové činnosti v lomech.¹⁹

---

¹⁶Hendrych, D. a kol. Právník slovník. 2. Rozšířené vydání. Praha : C. H. Beck, 2003, 1124 s., heslo: Vibrace, zpracoval Damohorský M.

¹⁷Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 476 s.

¹⁸Jandák, Z., Státní zdravotní ústav, Vibrace přenášené na člověka, c2007, [online]. Dostupné k 29. 6. 2013 z WWW: <http://www.szu.cz/tema/pracovni-prostredi/vibrace-prenasene-na-cloveka>.

¹⁹Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 476 s.

Základní veličinou užívanou k popisu mechanického pohybu je zrychlení vibrací vyjádřené hladinou zrychlení L_a m/s μ [v decibelech, dB] vztaženou k referenčnímu zrychlení 1². Vibrace lze popsat také rychlostí a výchylkou mechanického pohybu, z důvodu snímání vibrací akcelerometry se však používá k jejich vymezení výše zmíněné zrychlení. Výši působících vibrací lze měřit na styčné ploše v místě jejich přenosu do lidského organismu. U celkových vibrací, vibrací přenášených zvláštním způsobem a vibrací v budovách je sledován dominantní směr vibrací. V případě vibrací přenášených na ruce je nicméně nutné stanovit vektorový součet ze tří složek vibrací, tzv. souhrnnou hladinu zrychlení vibrací. Průměrné hodnoty vibrací se určují na dobu pracovního dne (tedy na 8 hodin). Základní limitní hodnota L_{aw8h} činí u celkových vibrací 110 dB a u vibrací přenášených zvláštním způsobem 100 dB. Nejvyšší přípustná souhrnná hladina zrychlení vibrací přenášených na ruce činí pro osmihodinovou pracovní dobu 123 dB.²⁰

Ochrana před nepříznivým působením vibrací je stejně jako právní definice hluku obecně upravena zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví v platném znění, jež v ustanovení § 30 odst. 2 vymezuje okruh právně relevantních vibrací jako:

„(2)..Vibracemi se rozumí,vibrace přenášené pevnými tělesy na lidské tělo, které mohou být škodlivé pro zdraví a jejichž hygienický limit stanoví prováděcí právní předpis.“

Nejvyšší přípustné hodnoty vibrací jsou stanoveny v nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací.

Ochrana před vibracemi je založena na opatřeních proti jejímu zvyšování a na opatřeních na snižování jejích účinků a následků.²¹

1.3 Účinky na zdraví člověka

Působení hluku se na rozdíl od jiných zdrojů ohrožení neprojeví bezprostředně po vystavení lidského sluchu hlukové zátěži. Nepříznivé účinky hluku na lidské zdraví lze obecně vymežit jako: *„morfologické nebo funkční změny organismu, které vedou ke zhoršení*

---

²⁰Jandák, Z., Státní zdravotní ústav, Vibrace přenášené na člověka, c2007, [online]. Dostupné k 29. 6. 2013 z WWW: <http://www.szu.cz/tema/pracovni-prostredi/vibrace-prenasene-na-cloveka>.

²¹Hendrych, D. a kol. Právní slovník. 2. Rozšířené vydání. Praha : C. H. Beck, 2003, 1124 s., heslo: Vibrace, zpracoval Damohorský M.

jeho funkcí, ke snížení kompenzační kapacity vůči stresu nebo zvýšení vnímavosti k jiným nepříznivým vlivům prostředí.“²²

Negativní účinky hluku můžeme dělit na:

1. **orgánové účinky** (např. na sluch)
2. **rušení při různých činnostech** (např. rušení spánku, rušení při sociálních interakcích)
3. **negativní účinky s vlivy na subjektivní pocity** (nejtypičtěji obtěžování hlukem).

Orgánové účinky mohou být specifické či nespecifické. Specifické působení hluku se projevuje poruchami činnosti sluchového aparátu. Častěji se však lze setkat s mimo-sluchovým, nespecifickým vlivem na člověka. U nespecifických vlivů hluku dochází k ovlivnění funkcí částí lidského organismu např. ovlivnění spánku a vyšších nervových funkcí.²³ Mimo-sluchově tak hluk působí na reakce člověka, jeho citovou rovnováhu, sociální interakce a v případě již probíhající nemoci se může škodlivě podílet na jejím průběhu.²⁴

Poškození sluchového aparátu je v současnosti vnímáno jako jeden z dostatečně **prokázaných škodlivých zdravotních účinků hluku v denní době**, dalším je nepříznivý vliv na kardiovaskulární systém a negativní působení na osvojování řeči a čtení u dětí. V noci, tedy v době spánku a regenerace organismu jsou považovány za dostatečně prokázané změny fyziologických reakcí (kardiovaskulární aktivita, EEG zaznamenaná aktivita mozku atd.), poruchy spánku a zvýšené užívání léků na spaní. Pro zdravý spánek je přípustná hladina hluku 35 dB (čili zvuk s nižší hladinou intenzity, než tikot budíku, či tlumený hovor). Především poruchy spánku jsou považovány za jeden z nejzávažnějších problémů, kterým musí čelit obyvatelé velkých měst.²⁵

Mezi nejčastější důsledky obtěžování hlukem patří **poruchy sluchového aparátu**. Extrémně vysoké hladiny akustického tlaku mohou způsobit tzv. akustické trauma, jehož důsledkem je poranění ušního bubínku, sluchových kůstek nebo blanitého labyrintu. Zpočátku se tyto poruchy projeví pouze dočasným zvýšením sluchového prahu. Pokud hluk na člověka působí po delší dobu, dochází po určitém časovém odstupu, kdy se poškození neprojevuje, ke zhoršení sluchu a následnému omezení v porozumění řeči, dále pak k sluchovým vjemům bez

---

²²Vandasová, Z., Státní zdravotní ústav, Zdravotní účinky hluku, c2011, [online]. Dostupné k 28. 6. 2013 z WWW: <http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/zdravotni-ucinky-hluku>.

²³Vandasová, Z., Státní zdravotní ústav, Zdravotní účinky hluku, c2011, [online]. Dostupné k 28. 6. 2013 z WWW: <http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/zdravotni-ucinky-hluku>.

²⁴Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str. 13.

²⁵Tamtéž.

zevního podnětu jako jsou šelesty nebo pískání v uších, může dojít k vnímání sluchových podnětů jako přetvořených ozvěn.

Poškození sluchového ústrojí je dostatečně prokázáno u vystavení hluku při práci v závislosti na výši ekvivalentní hladiny akustického tlaku a trvání expozice v letech. Ohrožení postižením sluchu se vyskytuje i u působení hluku na lidský organismus v mimopracovním prostředí např. u osob žijících v těsné blízkosti frekventovaného letiště nebo velmi rušných dopravních komunikací, či při různých činnostech spojených s vyšší hlukovou zátěží ve volném čase. Epidemiologické studie však prokázaly, že při obtěžování hlukem při sledované délce 24 hodin do výše hladiny intenzity zvuku 70 dB, k poškození sluchového ústrojí nedochází u více než 95 % populace čelící hluku, a to ani při celoživotním vystavení hluku v pracovním, mimo-pracovním a životním prostředí celkově.²⁶

Zatím vědecky úplně nepodložené, pouze omezené důkazy máme u vlivů hluku např. na hormonální a imunitní systém, na některé biochemické funkce, na ovlivnění placenty a vývoje plodu, nebo u vlivů na mentální zdraví sociální chování a výkonnost člověka. U hluku v noční době jsou kromě výše uvedených, omezené důkazy navíc u vlivů na kardiovaskulární systém, obezitu, na poruchy duševního zdraví, následné pracovní úrazy a zkrácení očekávané délky života.²⁷

Hluk způsobuje stres a neurózy. Bernard nazývá hluk tzv. **chronickým stresorem**, jež zhoršuje či dokonce vyvolává mnoha dalších onemocnění, jež s tímto faktorem zdánlivě nemají žádnou spojitost. Nejobecnější reakcí lidí na hlukovou zátěž je pocit obtěžování hlukem – jedná se o tzv. **psychologické působení hluku**. U každého člověka existuje určitý stupeň citlivosti, resp. tolerance k rušivému účinku hluku. V populaci bychom dle výzkumů našli 10 až 20 % osob, jež reagují na hluk velice citlivě. Stejně procento bychom shledali u existence osob naopak velmi tolerantních vůči hluku. Zbývajících 60 až 80 % populace pociťuje zátěž hlukem úměrnou míře obtěžování.²⁸

Pokud je člověk vystaven nejen nadměrné zátěži hlukové, ale musí čelit i zátěži jiné (pracovní, či osobní), dochází k vylučování tzv. stresových hormonů adrenalinu do krevního oběhu. Toto způsobí zvýšení krevního tlaku a tím zesílení rizika infarktu. „*Všeobecný závěr Světové zdravotnické organizace je, že kardiovaskulární účinky jsou spojeny s dlouhodobým*

---

²⁶Vandasová, Z., Státní zdravotní ústav, Zdravotní účinky hluku, c2011, [online]. Dostupné k 28. 6. 2013 z WWW: <http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/zdravotni-ucinky-hluku>.

²⁷Vandasová, Z., Státní zdravotní ústav, Zdravotní účinky hluku, c2011, [online]. Dostupné k 28. 6. 2013 z WWW: <http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/zdravotni-ucinky-hluku>.

²⁸Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str. 14-15.

vystavením hladině hluku v rozmezí 65 až 70 dB a více, pokud jde o letecký nebo dopravní hluk.“²⁹

Působení hluku v životním prostředí je ovšem nutné posuzovat i z hlediska ztížené komunikace mezi lidmi, dále z hlediska obtěžování, pocitů nespokojenosti, rozmrzelosti a nepříznivého ovlivnění klidu. Tyto škodlivé vlivy jsou zařazeny mezi zdravotní účinky hluku, neboť dle definice Světové zdravotnické organizace je zdraví chápáno nejen jako nepřítomnost choroby, nýbrž i v celém kontextu souvisejících fyzických, psychických a sociálních aspektů.

Vibrace většinu lidí neohrožují téměř každodenně jako hluk, přestože vystavení vibracím může mít dle odborných studií stejně škodlivý dopad jako působení hluku na lidský organismus.³⁰

Nadměrným vibracím čelí především lidé, již často pracují s ručním nářadím, kdy jsou tyto vibrace přenášeny na ruce a mohou tak způsobit onemocnění cév, nervů a pohybového aparátu horních končetin.³¹ Vibrace lze také považovat za chronický stresor, jenž působí na schopnost soustředit se – zhoršuje pracovní a studijní výkon, sociální interakce a způsobuje či prohlubuje stres. Tzv. celkové vibrace působící na sedící či stojící osobu (viz bod a), části 1.2, výše) mají nepříznivý vliv na páteř. Celkové vibrace v budovách jsou především rušivé, např. pohyb stropních svítidel. Celkové vertikální vibrace při určité frekvenci vyvolávají tzv. kinetózy, které se projevují nevolností, bledostí a zvracením. V praxi nejčastější a také nejnebezpečnější jsou vibrace přenášené na ruce při práci s kmitajícími nástroji. Vibrace přenášené zvláštním způsobem ovlivňují tu část těla, jež je v přímém kontaktu s vibrujícím tělesem a mají stejný účinek jako vibrace přenášené na ruce. Pro všechny ženy, především vzhledem k těm, které jsou těhotné, platí zákaz prací spojených s působením vibrací, viz vyhláška 288/2003 Sb.³²

1.4 Zdroje hluku a vibrací

Zdrojem hluku může být z povahy věci každé chvějící se těleso. Hluk působí největší problémy zejména v hustě osídlených oblastech. Obyvatelé velkoměst, průmyslových zón a menších obcí, kterými vedou spoje významné pro tranzitní dopravu. Hlavní zdroje hluku lze

²⁹Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str. 13.

³⁰Damohorský, M. a kol. *Právo životního prostředí*. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 476 s.

³¹Jandák, Z., Státní zdravotní ústav, *Vibrace přenášené na člověka*, c2007, [online]. Dostupné k 29. 6. 2013 z WWW: <http://www.szu.cz/tema/pracovni-prostredi/vibrace-prenasene-na-cloveka>.

³²Matoušek, O., Baumruk, J., informační leták „Vibrace“ vydaný Státním zdravotním ústavem, Praha 1998.

dělit na hluk pracovní a mimopracovní. Toto dělení je pojmově nadřazené a další činitele hluku lze pod ně třídit. Bernard uvádí mezi nejběžnější zdroje hluku:

- 1) dopravu (automobilovou, vlakovou, či leteckou)
- 2) hluk spojený s bydlením (domácí spotřebiče, televize, rozhlas)
- 3) pracovní prostředí, průmysl (stroje, mechanizace, stavební činnost)
- 4) hluk spojený s trávením volného času (diskotéky, koncerty, přehrávače hudby, sportovní zařízení)³³

Hluková zátěž populace je tvořena přibližně ze 40 % hlukem z pracovního prostředí a z 60 % hlukem z prostředí mimopracovního. Převažujícím zdrojem hluku v mimopracovním prostředí je doprava, dále jsou lidé obtěžováni hlukem souvisejícím s bydlením a s trávením volného času. Ve městech převažuje hluk mimopracovní způsobený dopravou (75-85 %), na hlavních silničních tazích hluk dosahuje hladin intenzity 70 až 85 dB.³⁴

Doprava je nejvýznamnější zdroj obtěžujícího nadměrného hluku, a to hlavně doprava automobilová ve velkých městech. Podíl automobilové dopravy na hlučnosti v České republice je přibližně 60%,³⁵ tedy téměř veškerý hluk, se kterým se může člověk setkat v mimopracovním prostředí, pochází z dopravy. Nadměrným dopravním hlukem je obtěžováno vysoké procento obyvatel měst a obcí, je téměř nepřetržitý a osoby mu vystavené se mohou jeho působení vyhnout pouze minimálně a dále mají velmi malou možnost jeho šíření ovlivnit. Hluk vyvolávaný jízdou dopravního prostředku po vozovce se skládá ze tří složek: 1) hluk aerodynamický, jež je způsobován vozidlem samotným rozrážejícím vzduch svým pohybem, dále 2) hluk vyvolávaný motorem automobilu a nakonec 3) hluk vznikající dotykem pneumatiky a vozovky. Z těchto složek pouze hluk z motoru obtěžuje při nižších rychlostech; do 30 km/h u osobních a do 50 km/h u nákladních vozidel. Hluk vyvolávaný kontaktem pneumatik s vozovkou převažuje při vyšších rychlostech a hluk aerodynamický roste přímo úměrně zvyšující se rychlosti dopravního prostředku.³⁶

Mimopracovní hluk spojený s bydlením vede obyvatele staveb obvykle ke stížnostem na vnitřní technické vybavení domu, jako jsou výtahy, kotelny, trafostanice, vytápění, chlazení nebo větrání. Další příčinou sousedského hluku bývají hlasité projevy nebo činnost osob v bytové jednotce, jako spuštěná reprodukční zvuková zařízení, hovor, rozhlas televize, vysávání, kuchyňské stroje, myčky, pračky apod., dále pak provoz různých sanitárně-

³³Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str. 15.

³⁴Vandasová, Z., Státní zdravotní ústav, *Zdroje hluku a jeho měření*, c2007, [online]. Dostupné k 28. 6. 2013 z WWW: <http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/zdroje-hluku-a-jeho-mereni> .

³⁵Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str. 16.

³⁶ Tamtéž.

technických vybavení domu (WC, kanalizace, koupelen, chladniček, digestoří, plynových kotlů apod.). Objektivně nejzávažnější je však hluk přicházející zvenčí.

V pracovním prostředí je hluková situace komplikovaná, neboť technologie potřebné pro výrobu v mnoha odvětvích jsou značně hlučné. Nejčastěji lidé pracují s ručním mechanizovaným nářadím, jako jsou motorové pily, pneumatická kladiva, sbíječky atd. Dalšími obory průmyslu, kde jsou lidé při práci vystaveni hluku, jsou hutnictví, v hornictví důlní stroje, ve strojírenství to jsou obráběcí stroje, v textilním průmyslu např. tkalcovské stavy, zemědělství, lesnictví, v mnoha odvětvích pak vzduchotechnická zařízení, mobilní zařízení, aj. Častým problémem pak jsou průmyslové objekty sousedící s pozemky určenými k bydlení, zejména pak ve velkých městech.

Hluk související s trávením volného času může mít různé zdroje, například kulturní a společenská zařízení (divadla, kina, koncertní sály, poutě aj.), sportoviště (např. hřiště, bazény, střelnice), individuální poslech hudby (přehrávače s reproduktory nebo sluchátky).³⁷

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole zabývající se pojmem vibrací, vznikají při provozu mnoha mobilních i stacionárních strojů, s nimiž se člověk může setkat téměř denně. Největší **zdroje vibrací** bychom našli **v pracovním prostředí**, vyskytují se však i v prostředí mimopracovním. V průmyslových odvětvích jako jsou strojírenství, hornictví či stavebnictví pracuje značný počet obyvatel České republiky a tito zaměstnanci jsou vystavováni ohrožujícímu působení vibrací různých ručních mechanizovaných nářadí či strojů např. při práci s traktorem, či vrtací soupravou. Mimo práci se lidé setkávají s vibracemi především v dopravě.³⁸ Během chodu motorů dopravních prostředků se vibrace přenáší nejen na řidiče, ale i na cestující. Kupříkladu při plavbě lodí jsou vibrace na palubě způsobovány motory přepravního prostředku a také vlivem mořských vln. Dále lze pozorovat pravidelný styk člověka s vibracemi při obsluze rozličných ručních strojů a přístrojů např. při práci v domácnosti či na zahradě. Ze všech těchto zdrojů jsou na člověka přenášeny vibrace buď přímo (jako u ručního šlehače, vrtáčky atp.), nebo skrze jiná zařízení či materiály (jako sedadlo u traktoru, lodní paluba atp.).³⁹

---

³⁷Vandasová, Z., Státní zdravotní ústav, Zdroje hluku a jeho měření, c2007, [online]. Dostupné k 28. 6. 2013 z WWW: <http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/zdroje-hluku-a-jeho-mereni> .

³⁸Jandák, Z., Státní zdravotní ústav, Vibrace přenášené na člověka, c2007, [online]. Dostupné k 29. 6. 2013 z WWW: <http://www.szu.cz/tema/pracovni-prostredi/vibrace-prenasene-na-cloveka>.

³⁹Matoušek, O., Baumruk, J., informační leták „Vibrace“ vydaný Státním zdravotním ústavem, Praha 1998.

1.5 Ochranná opatření proti hluku a vibracím

Nástrojů ke snižování hlukové zátěže existuje celá řada, každé opatření však zaručuje různě vysoký účinek při ochraně před hlukem a vibracemi. Řadu opatření lze použít také v boji proti znečišťování ovzduší. Tehdy je ochrana odborně nazývána „*integrované opatření*“. U těchto prostředků se účinek nástroje ochrany násobí a mohli bychom je nalézt zejména v oblasti snižování negativních vlivů dopravy.⁴⁰

Opatření proti hluku a vibracím lze dělit na:

- a) opatření u zdroje hluku a vibrací**
- b) opatření na dráze šíření hluku a vibrací, (tzv. pasivní opatření)**
- c) opatření u příjemců hluku a vibrací**

Poslední jmenovaný postup by měl být až závěrečným možným řešením problému s hlukem či vibracemi, za předpokladu že předchozí dvě možnosti nelze v daném místě stavebně-technicky realizovat nebo pokud by jejich využití bylo spojeno s nepřiměřeně vysokými finančními výdaji. Tato teze však nemá oporu v právní úpravě. Všechny prostředky lze navzájem kombinovat a pro dosažení co nejlepšího výsledku, je to dokonce vhodné.⁴¹ Bernard ve své odborné publikaci upozorňuje také na to, že při posuzování výše nákladů a realizovatelnosti takových opatření nelze opomenout fakt, že zábrany šíření hluku a vibrací chrání lidské zdraví jako jednu z nejvyšších hodnot, kterou je třeba chránit před zdroji ohrožení životního prostředí. Úvahy nad přiměřeností výše nákladů na protihluková opatření zejména v hustě obydlených oblastech by tak měla být v souladu s principem nejvyšší hodnoty, jenž nahlíží na životní prostředí, lidský život a zdraví jako na nenahraditelné hodnoty, jimž má být poskytována nejvyšší ochrana.⁴²

Protihluková opatření lze rozlišit na:

- 1) urbanisticko-architektonická**
- 2) urbanisticko-dopravní**
- 3) dopravně-organizační**
- 4) stavebně-technická**

---

⁴⁰Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str. 21.

⁴¹Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str. 21.

⁴²Damohorský, M. a kol. *Právo životního prostředí*. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, celé podrobné vysvětlení Principu nejvyšší hodnoty jako jedné z hlavních zásad ochrany životního prostředí viz. 50 s.

1. Urbanisticko-architektonická opatření

Tyto prostředky ochrany před hlukem a vibracemi hrají zásadní roli při územním plánování dle zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (dále jen „stavební zákon“). Se zařazením plánů na vybudování takového opatření je třeba počítat již v územně-plánovací a následně ve stavebně-povolovací fázi přípravy záměru. Toto platí především při projektování dopravní komunikace v blízkosti obydlí, či při přípravě stavebního záměru obytných budov, a to z hlediska funkčního uspořádání jednotlivých bytových jednotek vzhledem ke vzdálenosti od zdroje hluku.

Řešením tohoto problému může být terasovité uspořádání zamýšlené budovy, nebo úprava obytných bloků do pozice kolmo ke zdroji hluku. Výškové domy by měly být umístěny co nejdále od dopravní komunikace, z důvodu odrazu zvukových vibrací při oboustranné zástavbě, přičemž tímto způsobem dosáhne hladina hluku své nejvyšší intenzity ve výšce přibližně 10 metrů nad zemí. Jako opatření proti šíření hluku lze využít také situování staveb, jež slouží jiným než obytným účelům (jako např. obchody, sklady, vnitřní parkoviště a další nebytové prostory), mezi obytné domy a dopravní komunikaci.⁴³

2. Urbanisticko-dopravní opatření

I tato opatření je třeba předvídat již v, pro hlukové bariéry klíčové, územně-plánovací fázi. Nejvýznamnějším zdrojem hluku v tuzemsku je, jak již bylo zmíněno výše, doprava, resp. její střet s obytnou zástavbou, a právě na tu cílí. Do této kategorie lze zařadit celý soubor prevenčních a ochranných opatření. Zohlednění urbanisticko-dopravních řešení nadměrné hladiny hluku je dlouhodobým úkolem nejen územně-plánovacích orgánů, ale i tvůrců různých koncepcí dopravní infrastruktury, ať již na úrovni ministerstva dopravy, či na stupni krajském a obecním.

Mezi tato opatření náleží následující požadavky na výstavbu dopravních komunikací a obydlí v jejich blízkosti:

- a) vedení nové trasy komunikace vždy v přiměřené vzdálenosti od lidských obydlí
- b) dálnice, rychlostní komunikace a silnice I. třídy vést mimo obytná území
- c) vyloučení těžké nákladní dopravy z blízkosti obytných budov
- d) ve městech podporovat preferenci hromadné dopravy a tím snížit využívání dopravy individuální

---

⁴³Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str. 22.

- e) všechny druhy dopravy soustředit do společných hlavních tras a koridorů s možností vybudování protihlukových opatření atd. ⁴⁴

3. Dopravně-organizační opatření

Tento soubor nástrojů cílí na regulaci toku, rychlosti a celkového objemu především silniční dopravy. Jedním z neúčinnějších opatření je **snížení maximální povolené rychlosti jízdy** spolu s důslednou kontrolou jeho dodržování prostřednictvím pevných automatických radarů. Za předpokladu snížení rychlosti vozidla ze 120 km/h na 60 km/h klesne hladina intenzity hluku na polovinu. Prokázána je nejvyšší účinnost takovéto redukce u vyšších rychlostí, tehdy na každých 10 km/h snížení rychlosti klesne hladina hluku přibližně o 2 dB.⁴⁵ „*Opatření má význam pouze tehdy, pokud je striktně dodržováno, při častém porušování maximální povolené rychlosti je efekt téměř nulový.*“⁴⁶ Snížení nejvyšší povolené rychlosti je nutné realizovat se zohledněním specifických podmínek dané komunikace a nesmí vyústit ve snížení plynulosti dopravy, či v agresivnější styl jízdy. Tyto potřeby zohledňuje řada variant tohoto dopravně-organizačního řešení jako např. celodenní snížení povolené rychlosti pro všechny vozidla, či pouze pro vozidla nákladní, snížení rychlosti v nočních hodinách pro všechny vozidla, nebo totéž platící jenom pro vozidla nákladní.

Dále lze snížení rychlosti vozidel na komunikaci dosáhnout umělým zúžením vozovky, příčnými prahy, retardéry, nebo směrovým zbrzděním vozidel na vjezdu do obcí. Jako opatření ke snížení hladiny intenzity hluku ve městech lze také použít zákaz vjezdu nákladních vozidel do center obcí, zjednosměrnění ulic, či zpoplatnění vjezdu vozidel od centra. Toto specifické opatření jde ruku v ruce s konceptem nízkoemisních zón.⁴⁷ Tato politika směřující k zmírnění intenzity hluku, kterému jsou vystaveni obyvatelé center velkých měst, přináší výsledky v řadě měst západní Evropy.⁴⁸

Nízkoemisní zóny jsou geograficky vymezené oblasti, jejichž hranice určují obce nebo města. Do tohoto území je zakázán vjezd buď osobních automobilů, či (a to převážně) nákladních vozidel, na základě výše jejich emisí. Účelem zavedení těchto zón je především zlepšení kvality ovzduší, ale také snížení hladiny hluku, jíž jsou obtěžováni obyvatelé určitých částí měst a obcí.

---

⁴⁴Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str. 23.

⁴⁵Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str. 23; citace zprávy Evropské komise, DG Environment – Inventory of Noise Mitigation Methods, str. 12.

⁴⁶Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, tamtéž.

⁴⁷Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, citace str. 24.

⁴⁸Nízkoemisní zóny jsou úspěšně zavedeny především ve Spolkové republice Německo, dále pak např. v Londýně, Budapešti, Amsterdamu, Štýrském Hradci a Stockholmu.[online]. Dostupné k 15. 8. 2013 z WWW:www.lowemissionzones.eu.

V České republice jsou zavedeny zatím pouze v hlavním městě, kde se diskutuje o postupném rozšíření omezení. Nyní jsou v Praze zřízeny zóny zákazu vjezdu autobusů, nákladních automobilů o celkové hmotnosti nad 3,5t v užším centru a nákladních automobilů nad 6t v okolních oblastech.⁴⁹ Zákaz vjezdu není absolutní, Odbor dopravních agend Magistrátu může vydat souhlas k vjezdu do zóny s dopravním omezením, a to ve smyslu ustanovení § 2 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze. Souhlas je poskytován pouze úzce a konkrétně vymezenému okruhu vybraných vozidel. Jsou vydávány ve dvou podobách, jako krátkodobé, umožňující jednorázový vjezd na nejvýše 8 dnů, nebo jako dlouhodobé sestávající z období nejvýše jednoho roku. Na vydání souhlasu není právní nárok a žádosti se posuzují individuálně. Současný primátor hlavního města, Tomáš Hudeček se chce zasadit o zavedení nízkoemisních zón a mýta pro vjezd do metropole.⁵⁰

4. Stavebně-technická opatření

Tento druh prostředků zabraňujících obtěžování lidí hlukem je relativně hojně zastoupen a patří také k nepoužívanějším preventivním a ochranným opatřením v boji s nadměrným hlukem. Jedná se zejména o protihlukové stěny, výměnu oken, nebo přeložky a obchvaty komunikací. „*Ostatní typy opatření jsou ze strany provozovatelů, zejména vlastníků a správců komunikací, poněkud podceňovány.*“⁵¹

Mezi stavebně-technická opatření počítáme tyto postupy:

- i. Opatření u zdroje hluku**
- ii. Opatření na dráze šíření hluku**
- iii. Opatření na budovách hluku vystavených**

i. Opatření u zdroje hluku

Stroje a přístroje vydávající hluk mechanickým vlněním, které způsobují⁵², mohou být díky své modernizaci a technologické obměně znatelně méně hlučné. Starší stroje by měly dle Bernarda být systematicky znevýhodňovány, a to především ze strany úřadů. Administrativní a ekonomický nátlak na majitele, správce či nájemce zdroje hluku může být v podobě investičních pobídek nebo daňových úlev. Cílem je podpora novějších, čistších a tišších strojů. Zpřísnění emisních limitů zdrojů hluku je nejúčinnější v oblasti dopravy. Stavebně-technickými opatřeními na dopravních komunikacích je zejména vedení tras

⁴⁹Podrobná mapa dostupná k 15. 8. 2013 z WWW: <http://www.lowemissionzones.eu/countries-mainmenu-147/czech-republic-mainmenu-448/praha>.

⁵⁰Článek „Talinn jezdí zadarmo, bude jej Praha následovat?“, [online]. Dostupné k 15. 8. 2013 z WWW: <http://www.praha.eu>.

⁵¹Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str. 24.

⁵²Blíže Kapitola I. Podkapitola 1.1 Pojem hluku.

v tunelech, či zářezech. Investice do tzv. tichých pneumatik a nová úprava vozovky⁵³ jsou však neekonomičtější a nejvýznamnější řešení nadměrné hladiny intenzity zvuku v České republice.

Rozdíl v hladině hluku po výměně vozovky tvořené kamennými kostkami za tu asfaltovou může dosahovat až 10 dB. Stále více jsou používány speciální „nízkohlučné“ povrchy vozovek, jež mohou pomoci snížit hladinu hluku až o 12 dB ve srovnání s běžným povrchem silnice. Jedná se o směsi asfaltu a dalších látek (povrch může být vyroben i z recyklovaných pneumatik). Účinek tichých povrchů komunikací můžeme pozorovat hlavně na silnicích, kde se vozidla pohybují rychlostí přesahující 50 km/h. Pokud je průměrná rychlost nižší, převládá hluk vydávaný motorem nad hlukem způsobeným třením pneumatik o vozovku. Tiché povrchy jsou oproti těm běžně užívaným dražší, avšak vznikne úspora, jelikož nebude třeba stavět např. protihlukové stěny. „*Použití tichých povrchů vozovky by mělo být prioritou na všech frekventovaných silnicích v blízkosti obytné zástavby.*“⁵⁴

Nelze opomenout ani tzv. tiché pneumatiky, jež nabízí nejlevnější způsob plošného snížení hladiny intenzity hluku z dopravy. Kvalitní pneumatika přispívá nejen k nižší spotřebě paliva, ale u nákladních automobilů může vést ke snížení hlučnosti až o 6,5 dB, nevýhodou je však zvýšení spotřeby paliva. Při rozsáhlé obměně pneumatik by bylo možné zaznamenat zlepšení problémů spojených s hlukem v krátkém období, na rozdíl od ekonomicky i časově náročnější postupné výměně povrchu vozovek ve městech.⁵⁵

ii. Opatření na dráze šíření hluku

Nejčastěji užívaná opatření zabraňující šíření hluku jsou protihlukové stěny (nebo též protihlukové clony) a zemní valy. Tyto překážky izolují zvuk a za sebou vytváří tzv. akustický stín, jenž v závislosti na konkrétních podmínkách místa může snížit hladinu intenzity zvuku až o 15 dB. Stěny mohou být porostlé zelení, která zachytí prach a další škodliviny ze silnice a která také působí estetičtěji. Při použití protihlukových clon je třeba vyvarovat se nežádoucího odrazivého účinku překážky. Při projektování opatření na dráze šíření hluku je nutné, aby clony byly umístěny na obou stranách komunikace. Existují však i výrobky, jež mají vyšší pohlcovací schopnost a o to menší odraz zvuku způsobují.

---

⁵³ Tzv. tichá vozovka byla například v nedávné době zavedena u obce Liptál na Vsetínsku [online]. Dostupné k 30. 10. 2013 z WWW: <http://www.enviweb.cz/clanek/archiv/97959/u-liptalu-na-vsetinsku-byl-polozen-tichy-povrch-vozovky>.

⁵⁴ Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, citace str. 25.

⁵⁵ Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, citace str. 26.

Dále lze zabránit šíření zvukových vlnění vybudováním širokých pásů zeleně podél silnic. Zeleň může být kombinována se zemními valy. Toto integrované opatření⁵⁶ je velmi účinné, a pokud je pro ně k dispozici dostatek prostoru, stejně jako u protihlukových clon porostlých rostlinami zachycuje škodlivé částičky v ovzduší u cest a zvyšuje estetický dojem z krajiny.⁵⁷

iii. **Opatření na budovách hluku vystavených**

Jako bariéry obtěžující hladiny zvuku vyskytující se přímo na obydlích objektů jsou instalována protihluková okna a protihlukové fasády na budovy. Zmenšují však pouze vnitřní hluk v domech nebo bytech. Z toho jednoznačně plyne, že by tato opatření měla sloužit pouze jako doplnění dalších kroků, jež slouží ke snižování hluku blíže jeho zdroji.

Běžně užívaná okna mají různou schopnost hluk zadržet, záleží na síle skla, zda je okno složené z jedné či dvou skleněných tabulí, účinnosti okenního těsnění apod. Protihluková okna jsou vysoce funkční, jsou schopna zachytit až 75% hluku pronikajícího do místností. Jejich nevýhoda ale spočívá v tom, že neumožňují takovou cirkulaci vzduchu, která by byla žádoucí. Řešením může být vzduchotechnika zajišťující odvětrávání, jež je však poměrně drahá a hodně zasahuje do interiérů budovy. Protihlukové fasády jsou vyrobené ze speciálních materiálů, které pohlcují a odrážejí zvukové vlnění a pomáhají též se zateplením domu.⁵⁸

Možnosti **ochrany před vibracemi** rozhodně nejsou tak široké, jako výčet nástrojů ochrany před hlukem výše. Našli bychom je až na výjimky pouze v pracovním prostředí obtěžovaných osob. Hlavní uplatňovanou zásadou je prevence. Doporučuje se prvotní omezující opatření přímo na zdroji, příkladem může být cílený nákup pouze zboží s nízkou úrovní vibrací, či organizační opatření spočívající v pravidelném střídání zaměstnanců pracujících se zdrojem vibrací, tedy i v dodržování předepsaných přestávek. Dále účelu s vysokou mírou účinku slouží např. antivibrační rukojeti nářadí, speciální odpružená sedadla pro obsluhu strojů nebo pružné uložení zdroje. Organizačním opatřením přímo u zdroje je vývoj a změna technologie výroby. Šíření vibrací lze zastavit změnou stavebního uspořádání prostoru, kde se zdroj nachází. Po důkladné studii prostředí by měla být zjištěna cesta vibrací od zdroje k pracovníkům a na jejím základě, nejlépe spolu se zavedením stavebních opatření zabraňujících šíření hluku, provedena stavební rekonstrukce objektu. Toto řešení je však

---

⁵⁶Viz výše.

⁵⁷Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, opakovaná citace str. 26.

⁵⁸Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, citace str. 27.

velmi nákladné. V praxi nejpoužívanějším prvkem jsou však osobní ochranné pracovní prostředky proti vibračním přenášeným na ruce. Takové certifikované antivibrační rukavice ale poskytují svému nositeli pouze malou ochranu, neboť pomáhají snižovat hladinu vibrací pouze povýše 2 dB, což je spíše zanedbatelná hladina v porovnání s výrazným překračováním povolených limitů při práci s většinou ručních nářadí. Často se také používají antivibrační sedadla a speciální odpružené kabiny, jež ulehčují zatížení obsluhy mobilních strojů, která odborníci ze Státního zdravotního ústavu považují za velmi účinná, protože omezují škodlivé působení vibrací zejména na páteř pracovníka.⁵⁹

1.6 Shrnutí 1. Kapitoly

Zvuk, vibrace a jejich fyzikální vlastnosti jsou určující pro pochopení problému s nimi spojeného a také klíčem k vyloučení nadměrného obtěžování obyvatel jejich působením. Jedná se o činitele, jež při dlouhodobém vystavení způsobují řadu vážných zdravotních obtíží, narušují sociální vztahy a psychické zdraví člověka. Přesto, že jsme obklopeni zdroji hluku i vibrací téměř denně a téměř jim nelze uniknout ať již v pracovním či mimopracovním prostředí, často nejsou dostatečně využívána opatření na jejich zadržení co nejbližší zdroji, nebo opatření na zmírnění jejich účinků např. výměna povrchu vozovky, tzv. tiché pneumatiky apod.

Předchozí podkapitola nabízí výčet možností, jak se takovému škodlivému účinku bránit. Nejvýznamnějším zdrojem nadměrného hluku v České republice je doprava, na kterou se zaměřuje i nejvíce opatření ke zmírnění jeho vlivu. S vibracemi se pak lidí nejčastěji setkávají v pracovním prostředí. Lze najít celou řadu prostředků s různou mírou účinnosti a potřebných nákladů k jejich uskutečnění. Nejúčinnější řešení jsou řešení komplexní, tedy taková, která jsou zamýšlena spolu s budováním jejich možného zdroje, která budou schopna dostatečně chránit osoby hluku a vibracím vystavené i v budoucnu a jež zohledňují všechna specifika dané lokality a původce ohrožení. Řada evropských měst již problematiku hluku zařadila do své politiky a česká města je pomalu následují.

Ač dnes již máme k dispozici řadu efektivních ochranných opatření, množství zdrojů hluku a vibrací stále narůstá, je tedy důležité věnovat se nejen ochraně před již existujícím zdrojem hluku, ale také zamezit vzniku zdrojů dalších.

---

⁵⁹Jandák, Z., Státní zdravotní ústav, *Vibrace přenášené na člověka*, c2007, [online]. Dostupné k 29. 6. 2013 z WWW: <http://www.szu.cz/tema/pracovni-prostredi/vibrace-prenasene-na-cloveka>.

2. Kapitola: Právní úprava ochrany před hlukem a vibracemi obecně

Ochranu před hlukem a vibracemi poskytují různá věcná ochranná a prevenční opatření. Právo tato opatření uvádí v život. Ochrana je prováděna veřejnoprávními i soukromoprávními právními nástroji. Právní úprava stanoví povinnost zhotovení různých plánů, rozvrhů a dokumentů. Administrativně-právní nástroje jsou na rozdíl od nástrojů koncepčních právně vynutitelné a závazné pro jejich adresáty. Nejčastěji je užívána regulace pomocí emisních a imisních limitů a stanovením podmínek pro případ jejich přesáhnutí. Emisním limitem se rozumí: *„Nejvýše přípustné množství znečišťující látky.. vypouštěné do ovzduší ze zdroje znečišťování...Stanovením povinnosti dodržovat (nepřekračovat) emisní limity pro jednotlivé znečišťující látky ze strany provozovatelů zvláště velkých, velkých a středních zdrojů znečištění ovzduší je v podstatě zajištěn základ celé ochrany ovzduší v ČR.“*⁶⁰ Imisní limit pak je: *„hodnota nejvýše přípustné úrovně znečištění ovzduší. Imisní limit není pro provozovatele zdrojů znečištění ovzduší přímo závazný, ale slouží pro rozhodování orgánů státní správy ochrany ovzduší při vydávání jejich souhlasů k umístování a povolování staveb zvláště velkých, velkých a středních zdrojů znečišťování, a to z hlediska únosného zatížení území.“*⁶¹ Na poli soukromoprávní ochrany jsou v zákoně zakotveny jako prostředky ochrany sousedské žaloby, žaloby na náhradu škody a žaloby na ochranu osobnosti.

Hluku, vibracím a jejich škodlivému působení na člověka se věnuje nejen vnitrostátní, národní právo, ale intenzivně je reguluje také právo mezinárodní a především právo evropské unie, jež má v současné době největší vliv na podobu zákonů z oblasti životního prostředí v České republice.

Ochrana před zdroji ohrožení životního prostředí je subjektivním právem každého člověka. Základní veřejnoprávní úprava ochrany před zdroji ohrožujícími životní prostředí, mezi které patří i hluk a vibrace, je obsažena v ústavním zákoně č. 2/1993 Sb., o vyhlášení **Listiny základních práv a svobod** jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále jen jako „Listina“), konkrétně v **článku 35** odst.1 Listiny: *„Každý má právo na příznivé životní prostředí.“*, odst. 2 článku 35 reflektuje Aarhuskou úmluvu⁶² a stanoví, že: *„Každý má právo*

---

⁶⁰Hendrych, D. a kol. Právní slovník. 2. Rozšířené vydání. Praha : C. H. Beck, 2003, 193 s., heslo: Emisní limit, zpracoval Damohorský M.

⁶¹Hendrych, D. a kol. Právní slovník. 2. Rozšířené vydání. Praha : C. H. Beck, 2003, 249 s., heslo: Imisní limit, zpracoval Damohorský M.

⁶²**Aarhuská úmluva**, nebo-li Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí byla přijata v roce 1998 v rámci Evropské hospodářské komise Organizace spojených národů v dánském Aarhusu. Jedná se o přelomovou úmluvu, jež stojí na 3 pilířích:

na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů.“. Protože problematika hluku a vibrací zasahuje nejen do životního prostředí, ale záporně ovlivňuje i zdraví člověka, jeho rodinný a sociální život, včetně pokojného výkonu jeho vlastnického práva, můžeme na ústavní rovině ochranu před působením hluku a vibrací zařadit i k jiným článkům Listiny. V článku 31 Listiny je zakotveno **právo na ochranu zdraví** a článek 11 Listiny ustavuje **právo na ochranu výkonu vlastnického práva**. S hlukem a vibracemi souvisí i znění článku 10 odst. 2 Listiny, **právo na ochranu soukromého a rodinného života**.

Ústavně zakotvená práva na ochranu před těmito zdroji ohrožení životního prostředí jsou prováděna především zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví.

3. Kapitola: Mezinárodní právní úprava ochrany před hlukem a vibracemi

3.1 Světová zdravotnická organizace

Hlavní mezinárodní organizací, jež se systematicky věnuje ochraně osob obtěžovaných nadměrnou hladinou intenzity hluku je *World Health Organisation*, nebo-li WHO, v češtině nazývaná **Světová zdravotnická organizace** (dále jen jako „WHO“).

WHO může na základě ustanovení čl. XIII svého Statutu vydávat právně nezávazná doporučení pro oblasti spadající do její působnosti. Tyto normy jsou směřovány členským státům organizace a měly by sloužit jako podnět pro změnu národní úpravy dané problematiky. Regionální komise WHO se sídlem v Kodani se na hluk zaměřuje jako na jednoho z hlavních narušovatelů veřejného zdraví obyvatel Evropy v posledních letech, zvláště vzhledem k neustále stoupajícímu počtu stížností od občanů evropských států.

V roce 1999 WHO vydala tzv. *WHO Guidelines for community noise*, **směrnice pro komunitní hluk**, v nichž jsou přiblíženy různé zdroje hluku a jejich škodlivé následky na lidské zdraví. Směrnice upravuje hodnoty, kterými je třeba se řídit při právní regulaci hluku. Zcela logicky se zaměřuje na zdravotní komplikace, jež hluk způsobuje, a to z různých komunitních zdrojů od škol, přes nemocnice, hudební produkce a hluk ze sluchátek až po lidská obydlí. Dále stanoví přípustné limity pro určitá prostředí. Nezabývá se však hlukem z průmyslových zdrojů. Nakonec směrnice zdůrazňuje 3 základní zásady, jež bychom mohli

---

1/ zpřístupňování informací o životním prostředí veřejnosti, 2/ aktivní účast veřejnosti v rozhodovacích procesech týkajících se životního prostředí, 3/ zajištění právní ochrany v záležitostech životního prostředí. výklad k Aarhuské úmluvě: Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 239s a následující.

nalézt i v českém právu životního prostředí: Princip předběžné opatrnosti, princip odpovědnosti původce a princip prevence.⁶³ WHO chystá novelizaci této směrnice, jež by měla nově zahrnout elektrické přístroje používané pro osobní potřebu.⁶⁴

Směrnice WHO z roku 2009 se věnuje nočnímu hluku (*WHO night noiseguidelinesforEurope*) a uvádí např. že jeden z pěti Evropanů je v nočních hodinách pravidelně vystaven hladině hluku, jež by významně mohla poškodit jeho zdraví. Tato směrnice se zabývá zvláště nočním hlukem, protože rušení spánku hlukem je jeden z nejdůležitějších následků průmyslového hluku. Jeho účinky na psychickou pohodu a na kardiovaskulární systém člověka lze pocítit hned druhý den po vystavení. Norma opět stanoví nejvyšší přípustné limity hladiny zvuku. Kromě toho přináší významná statistická data a jejich základě pak doporučení k regulaci. Vzhledem k tomu, že WHO při vytváření této direktivy spolupracovala s Evropskou komisí, která projekt i financovala, směrnice WHO se doplňuje se směrnicí Evropské unie č. 2002/49/ES o hodnocení a řízení hluku ve vnějším prostředí, o které bude řeč níže. Dle průzkumů a následně i doporučení WHO by hladina hluku neměla v nočních hodinách přesáhnout 40 dB, což odpovídá zvukům tiché ulic v obydlené oblasti.⁶⁵

Nakonec roku 2010 uzavřeli ministři zdravotnictví evropských členských zemí tzv. Parmskou deklaraci, ve které znovu potvrdili závazek snížit vystavení dětí škodlivému hluku v různých prostředích, s upozorněním na to, že toto může mít doživotní následky.⁶⁶

WHO dále vydala v roce 2011 publikaci o nemocech způsobovaných hlukem z průmyslových zdrojů, jež přináší i návrhy řešení, jimiž se mohou řídit národní zákonodárci při vytváření hlukové politiky. Další nedávné publikace WHO zabývající se hlukem jsou: Případové studie k posouzení potřeby vybudování kapacit pro hodnocení zdravotních rizik hluku ve venkovním prostředí z roku 2012, Metodické pokyny pro odhad zátěže nemocemi způsobovanými hlukem ve venkovním prostředí také z roku 2012 a Souhrnná zpráva o ekologické zátěži nemocí spojených se špatnými podmínkami pro bydlení z roku 2011.

---

⁶³K tomu blíže Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 51s. a následující.

⁶⁴ WHO Guidelines for community noise, 1999, [online]. Dostupné k 18. 8. 2013 z WWW: <http://www.euro.who.int>.

⁶⁵WHO night noise guidelines for Europe, 2009, [online]. Dostupné k 18. 8. 2013 z WWW: <http://www.euro.who.int>.

⁶⁶Internetové stránky evropské sekce WHO, část věnovaná hluku, přeloženo autorkou práce z angličtiny, [online]. Dostupné k 18. 8. 2013 z WWW: <http://www.euro.who.int/en/what-we-do/health-topics/environment-and-health/noise/policy>.

3.2 Mezinárodní organizace práce

Další mezinárodní organizací, která se soustředí na problematiku hluku a vibrací je OSN, konkrétně pak její specializovaná agentura; **Mezinárodní organizace práce**, nebo-li *International Labour Organisation* (zkratka ILO) se sídlem ve švýcarské Ženevě (dále jen jako „MOP“). Hlavním cílem MOP je prosazování sociální spravedlnosti a mezinárodně uznávaných lidských a sociálních práv, zasazuje se o zlepšení pracovních podmínek a vytváří mezinárodní pracovní standardy. Zabývá se tedy i ochranou zaměstnanců před hlukem v pracovním prostředí MOP může přijímat kromě nezávazných doporučujících standardů i úmluvy, které se pak dle Vídeňské úmluvy o smluvním právu na základě ratifikace členskými státy stávají součástí právního řádu členských států.⁶⁷

Nejdůležitější úmluvou týkající se hluku a vibrací je **Úmluva MOP č. 148** o ochraně pracovníků proti nebezpečím z povolání způsobeným znečištěním vzduchu, hlukem a vibracemi na pracovištích, účinná v České republice od roku 1991, s působností vymezenou v ustanovení článku 1 odstavci 1) na všechna hospodářská odvětví (dále jen jako „Úmluva“). Úmluva stanoví rámcové povinnosti pro státy k ní přistoupivší, jejichž cílem je předcházení vzniku nebezpečí z povolání, jejich snižování a ochrana pracovníků před jejich účinkem. Úmluva obsahuje vlastní definici pojmů hluk a vibrace v ustanovení článku 3, přičemž hluk označuje v písmu b) jako: „... *každý zvuk, který může způsobit ztrátu sluchu nebo být škodlivý pro zdraví, či jinak nebezpečný.*“ a vibrace v písmenu c) jako: „... *všechny vibrace přenášené na lidské tělo pevnými tělesy a jež jsou škodlivé pro zdraví nebo jinak nebezpečné.*“. V ustanovení článku 5 se počítá se zapojením zástupců zaměstnanců a zaměstnavatelů při praktickém provádění ustanovení Úmluvy, za uskutečnění opatření však dle ustanovení článku 6 zodpovídají zaměstnavatelé. Zaměstnanci jsou pak povinni dodržovat bezpečnostní předpisy týkající se předcházení nebezpečí z povolání. Příslušný orgán určí hlediska a vymezí hranice expozice pracovníků dle ustanovení článku 8 Úmluvy, jež budou pravidelně prověřovány a doplňovány. Každé vzniklé nebezpečí má být odstraněno pomocí technických opatření spočívajících v nových postupech a zařízeních a dále pomocí dodatečných opatření na poli bezpečnosti práce. Pokud taková opatření míru nebezpečí na pracovišti nesníží, Úmluva doporučuje použití v hodných individuálních ochranných pomůcek. Užívání postupů, látek nebo strojů, jež vystavují zaměstnance škodlivému vlivu hluku, vibrací a znečištění vzduchu na pracovišti, musí být oznámeno příslušnému orgánu Úmluvu ratifikujícího státu, který může za předepsaných podmínek dát souhlas k užívání

---

⁶⁷ Informace o MOP , [online]. Dostupné k 18.8.2013z WWW: www.osn.cz a www.ilo.org .

např. takového postupu, nebo ho zakázat. Dle ustanovení článku 13 musí být všechny zúčastněné osoby informovány přiměřeným způsobem o ohroženích v zaměstnání a následně poučeny o prostředcích na předcházení jejich vzniku.⁶⁸

3.3 Rada Evropy

I dokument **Rady Evropy**, Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950, publikována ve sbírce zákonů pod č. 209/1992 Sb., poskytuje ochranu obyvatelům členských států Rady Evropy. Tato organizace vznikla v Londýně v roce 1949, sídlí ve Štrasburku. Jedná se o celoevropskou organizaci zajišťující spolupráci evropských států v oblasti podpory demokracie a ochrany základních lidských a sociálních práv a svobod. Česká republika se stala členem Rady Evropy v roce 1993. Jednou z institucí Rady Evropy je i Evropský soud pro lidská práva, jenž dohlíží na dodržování Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“).⁶⁹

Ustanovení čl. 8 Úmluvy zakotvuje právo na respektování soukromého a rodinného života. Odst.1: *„Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydli a korespondence.“* Odst. 2: *„Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti....“*. Evropský soud pro lidská práva ve svém níže rozebraném judikátu podřadil ochranu před nadměrným hlukem právě pod tento článek.

V případě **Moreno Gómez vs. Španělsko** se paní Moreno Gómez z Valencie domáhala ochrany svého práva na respektování rodinného a soukromého života dle čl. 8 Úmluvy. Paní Gómez bydlela v části města, kde se nacházelo mnoho nočních barů, restaurací a diskoték. Paní i její sousedé byli v nočních hodinách rušeni nadměrným hlukem při spánku, a to i o víkendech. Město nechalo vypracovat znalecký posudek, díky kterému se zjistilo, že hladina hluku značně přesahuje povolené hranice, 115 dB ve 3:30 v sobotu ráno. Město Valencie zakázalo jakékoliv další noční podniky v této oblasti, přesto i navzdory tomuto zákazu povolilo o měsíc později diskotéku přímo v domě, kde žila paní Gómez. Ta si stěžovala u národních orgánů, včetně španělského ústavního soudu, který její žalobu zamítl, protože neprokázala souvislost mezi porušením ústavy a obtěžováním jejího spánku. Nakonec se stěžovatelka obrátila na Evropský soud pro lidská práva. Tvrdila, že španělské úřady svým

---

⁶⁸Úmluva MOP č. 148, [online], Dostupná k 18. 8. 2013 z WWW: https://osha.europa.eu/fop/czech-republic/cs/legislation/files/umluva_148.pdf .

⁶⁹Informace dostupné [online], k 18.8.2013 z WWW: www.radaevropy.cz a <http://hub.coe.int/> .

jednáním porušily její právo na respektování rodinného a soukromého života garantované článkem 8 Úmluvy. Soud judikoval, že vzhledem k tomu, že národní orgány existenci překročení povolených nočních hlukových limitů uznaly vydáním zákazu a že rušení spánku obyvatel hlukem trvalo několik let, spatřuje v tomto vážný zásah do práv stěžovatelky zaručených článkem 8 Úmluvy.⁷⁰

S ohledem na tento případ lze usoudit, že Evropský soud pro lidská práva také poskytuje ochranu před obtěžováním hlukem přesahujícím povolené hodnoty a z toho vyplývá důležitý závěr, že dle tohoto soudu ochrana před hlukem je obsahem práva na respektování rodinného života a soukromí jedince.

3.4 Shrnutí 3. Kapitoly

Z výše uvedeného vyplývá, že na poli mezinárodního práva bychom nenašli mnoho dokumentů, jež by se přímo věnovaly problematice hluku a vibrací. Opatření přijatá WHO i MOP jsou právně nezávazná, mají doporučující, koncepční charakter, či stanovují povinnosti pouze v obecné rovině s nutnou následnou konkretizací na národní úrovni např. po ratifikaci úmluv MOP. Tyto akty by měly spíše inspirovat zákonodárce v členských státech dotyčných organizací ke zvýšení ochrany obyvatel státu před hlukem a vibracemi, tedy ke změně jejich národních úprav. Nutno však dodat, že především dokumenty přijaté WHO jsou i u nás často citovány jako důvod novelizace vnitrostátních zákonů jako např. při snaze Ministerstva zdravotnictví prosadit věcný záměr tzv. zákona o hluku⁷¹. WHO se škodlivému působení hluku a vibracím na zdraví člověka věnuje velmi aktivně a vydává o tomto tématu mnoho publikací, protože považuje hlavně hluk za největší zdroj ohrožení zdraví obyvatel evropského kontinentu. WHO také úzce spolupracuje s Evropskou unií a výsledky jejího snažení se tak promítají i v evropské legislativě. Pro jednotlivé občany ohrožované hlukem je zřejmě nejdostupnější a nejúčinnější ochrana před škodlivými účinky hluku poskytovaná článkem 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Případ *Moreno Gómez vs. Španělsko* dokazuje, že se lze dovolat práva na respektování rodinného a soukromého života např. při rušení spánku nadměrným hlukem. Podrobnější úpravu ochrany před hlukem a vibracemi bychom pak našli v úpravách vnitrostátních a na evropské unijní úrovni.

---

⁷⁰Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 16. 11. 2004, 4143/02, *Moreno Gómez vs. Spain*

⁷¹ Blíže v kapitole 5.9. Návrh zákona o hluku.

4. Kapitola: Evropská unijní úprava ochrany před hlukem a vibracemi

Na úrovni Evropské unie je právní úprava ochrany životního prostředí velmi široká a do českého právního řádu vnesla řadu důležitých pravidel např. právo veřejnosti na informace o životním prostředí⁷², či účast na přípravě nástrojů ke snižování hluku. Právo Evropské unie je v současnosti nejvýznamnějším činitelem ovlivňujícím české právo životního prostředí.⁷³ Evropská úroveň úpravy tedy do značné míry ovlivňuje tu národní.

Hlavní cíle v oblasti ochrany životního prostředí stanovené evropským unijním právem jsou **trvale udržitelný rozvoj**⁷⁴ a **vysoká úroveň ochrany**. Základním pramenem evropského práva jsou zakládající smlouvy, jejich novelizace, dále pak veškeré smlouvy o přistoupení jednotlivých členských států a Listina základních práv EU. Všechny tyto dokumenty tvoří tzv. primární právo.⁷⁵ **Smlouva o Evropské unii** (dále jen jako „SEU“), jako jeden ze zakládajících aktů, již ve své preambuli vyjadřuje zájem EU o ochranu životního prostředí a trvale udržitelný rozvoj: „*Odhodláni podporovat hospodářský a sociální rozvoj svých národů s ohledem na zásadu udržitelného rozvoje a v rámci dotvoření vnitřního trhu a posilování soudržnosti a ochrany životního prostředí.*“. Především pak v ustanovení čl. 3 odst. 3 SEU mezi základními cíli Unie jmenuje vysoký stupeň ochrany a zlepšování ochrany životního prostředí.

V ustanovení článku 4 odst. 2, písm. e) **Smlouvy o fungování Evropské unie** (dále jen jako „SFEU“) je uvedena oblast politiky životního prostředí mezi tzv. sdílenými pravomocemi. To znamená, že na rozdíl od pravomocí výlučných, mohou členské státy svou legislativou jmenovanou oblast upravit, pokud na unijní úrovni ještě není regulována. Platí zde tedy princip subsidiarity vyjádřený v ustanovení čl. 5 odst. 3 SEU.⁷⁶ V SFEU bychom především našli ustanovení čl. 191 až čl. 193 v Hlavě XX. SFEU přímo pojmenované „Životní prostředí“. V nich jsou vyjádřeny cíle politiky životního prostředí Unie, mezi ně patří i ochrana lidského zdraví bezprostředně související s tématem hluku a vibrací.⁷⁷

Pojem životní prostředí není nikde v rámci primárního práva vymezen. Ze znění ustanovení Hlavy XX. SFEU se však dovozuje, že je tento pojem chápán především jako ochrana čistoty ovzduší, vod, dále kvalita potravin a pitné vody, ochrana proti hluku,

---

⁷² Viz zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

⁷³ Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 149 s.

⁷⁴ Blíže k cíli trvale udržitelného rozvoje, Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 7 s a následující.

⁷⁵ Svoboda, P. Úvod do evropského práva. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 70s a 90 s a následující.

⁷⁶ K tomu blíže, Svoboda, P. Úvod do evropského práva. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 29 s – 31s..

⁷⁷ Výklad jednotlivých zásad viz. Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 49 s a následující.

hospodaření s odpady a obaly etc., jako součást problematiky životního prostředí však není bráno prostředí pracovní, jak plyne z ustanovení čl. 114 odst. 5 a čl. 153 SFEU.

Protože ustanovení čl. 191 až čl. 193 SFEU nejsou oproti jiným článkům zakládající smlouvy bezprostředně aplikovatelná, není přímo předepsán např. zákaz znečišťování. Regulace je tedy konkretizována unijními sekundárními právními předpisy.⁷⁸ Nejčastějším pramenem práva v tomto ohledu jsou směrnice, asi 10 % environmentálních unijních předpisů tvoří nařízení a lze najít i řadu rozhodnutí, doporučení i stanovisek.

4.1 Koncepční dokumenty

Dokumenty vydané EU mající koncepční povahu, formulují potřeby a cíle unijní politiky životního prostředí a výrazně tak přispívají ke vzniku právní úpravy regulující jednotlivé oblasti. V právu EU bychom našli koncepční nástroje jako Bílé a Zelené knihy, akční programy, popř. i sdělení a rezoluce. **Environmentální politika Unie**⁷⁹ se začala vyvíjet po přelomové Stockholmské konferenci OSN o životním prostředí konané roku 1972.⁸⁰

Bílé knihy (*White paper*) jsou aktem Evropské komise obsahujícím návrhy činnosti EU v konkrétních oblastech (např. Bílá kniha o zodpovědnosti za škody na životním prostředí z roku 2000). Může se z nich později stát i akční program, neboť obsahuje již značně specifikovaný projekt na realizaci určitých akcí. Zelené knihy mají za úkol spíše podnítit diskusi a projednávání tématu na evropské úrovni. K problematice hluku byla v roce 1996 vydána **Zelená kniha o budoucí politice zdolávání hluku** (*The Green paper on Future noise policy*), jež označila hluk za jeden z hlavních problémů na místní úrovni.⁸¹ Dokument Evropské komise nejprve vymezuje, co rozumí pod pojmem hluk a poté upozorňuje na fakt, že zatížení hlukem v členských státech přibývá a množí se stížnosti obyvatel na něj. Dle hodnocení Evropské komise je obtěžováno hlukem, který znalci označili jako nesnesitelný, 20 % obyvatel západní Evropy, tedy až 80 milionů osob. Další 170 milionů občanů EU žije v oblastech, kde se vyskytuje hladina intenzity hluku v rozmezí 55 dB a 65 dB (hodnota považovaná za práh nesnesitelného zvuku). Tolerance k určité výši hladiny hluku je závislá na konkrétní osobě a může se lišit, bez ohledu na to dle Zprávy WHO o hluku, životním

---

⁷⁸Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 150 s.

⁷⁹ K pojmu blíže viz. Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 11 s.

⁸⁰Stockholmská konference byla mezníkem v názoru států na problematiku životního prostředí. Vymezila hlavní ekologické problémy té doby, je také brána jako počátek povědomí o těchto problémech.

⁸¹Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 173 s a následující, Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str. 86.

prostředí a zdraví z roku 1996 hluk způsobuje rušení spánku, poruchy sluchu a další fyziologická poškození. Největší podíl na zatížení hlukem má doprava (90%), znatelně méně připadá na hluk z dopravy železniční (1,7 %) a letecké (1%). Zelená kniha podrobně popisuje účinky, zdroje, metody, nástroje a také ekonomické náklady boje proti nadměrnému hluku (výdaje na léčení postižených osob, ztráty v produkci, snížení tržní hodnoty nemovitostí a náklady na prevenci). Dokument upozorňuje na roli, kterou by v budoucnu měla v této problematice hrát Evropská komise, a to především vytvoření rámce antihlukové politiky Unie a následné vypracování příslušné směrnice regulující venkovní hluk. Cílem úpravy by mělo být nejen zvýšení informovanosti obyvatel, ale také snížení emisí hluku. Evropská komise se zavázala zabývat také hlukem ze železniční a letecké dopravy. Politika EU by měla vést k tomu, aby žádný člověk nebyl vystaven zdraví a kvalitě života ohrožujícím hladinám hluku.⁸²

Nejvýznamnějšími koncepčními dokumenty jsou však tzv. akční programy pro životní prostředí. Evropské společenství přijalo v návaznosti na Stockholmskou konferenci v roce 1973 tzv. **První akční program ochrany životního prostředí**, jež představil priority politiky životního prostředí na úrovni Společenství na dalších 5 let. Od té doby bylo přijato celkem sedm takových akčních programů, jež se blíže zabývají i působením hluku a vibrací, obzvláště pak Druhý, Čtvrtý a Šestý akční program. První akční program stanovil mimo jiné mezi úkoly, které je třeba v oblasti životního prostředí provést, vymezení vědeckých kritérií pro škodlivou hladinu hluku a určení ukazatelů míry obtěžování hlukem. Pod pojem „hluk“ jsou řazeny i vibrace a podzvukové a nadzvukové vlny.⁸³ Úspěchem programu bylo obzvláště zavedení zásady předběžné opatrnosti.⁸⁴

Druhý akční program vydaný roku 1977 s plánem na další čtyři roky, vyzýval k přehodnocení průmyslové politiky s ohledem na životní prostředí, poprvé tak zařadil ochrany před hlukem a vibracemi mezi zdroje ohrožení, proti nimž chce Evropské společenství bojovat. Druhý akční program přímo vyzývá k posílení boje proti hluku a věnuje mu jednu svou kapitolu, kde bychom také našli definici hluku jako „*sled množství tónů, nepříjemných člověku a víceméně mu nesnesitelných z důvodu nepohodlí, únavy, obtěžování a v některých případech i bolesti, které způsobuje.*“ Dokument dále upozorňuje na to, jaké

---

⁸²Dokument Evropské komise COM/96/540, [online], Dostupné k 21.8.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>, plný text dostupný Archivu evropské integrace, WWW:http://aei.pitt.edu/1204/1/noise_gp_COM_96_540.pdf.

⁸³ Úřední věstník EU C 112, 20.12.1973, [online], Dostupné k 20.8.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

⁸⁴Zásada předběžné opatrnosti upřednostňuje předcházení znečištění životního prostředí před pozdějším potíráním jeho následků. Blíže viz Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 53 s.

účinky může mít hluk na lidské zdraví a na fakt, že nárůst výše hladiny hluku přišel spolu s růstem moderní průmyslové společnosti. Evropské komisi bylo uloženo vytvořit specifický rámcový program pro boj s hlukem, stanovit metody měření hluku a přípustné limity pro hluk v pracovním prostředí. Dalším úkolem je vyznačení hlučnosti produktů a nakonec sestavení zvláštního výboru národních expertů na hluk.⁸⁵

Čtvrtý akční program byl zveřejněn v roce 1987 a vymezoval cíle environmentální politiky do roku 1992. Zabýval se účinkem existujících ekologických norem. Shrnul opatření přijatá v oblasti problematiky hluku, upozornil však na to, že Evropské komisi se stále nedaří vymezit protihlukovou politiku Společenství. Zmíněno je také možné použití ekonomických nástrojů boje s nežádoucím hlukem, tedy zavedením různých poplatků, např. poplatků za výrobky s vyšší hladinou hluku. Bylo uloženo i vypracování systému hodnocení hluku z dopravy a z průmyslu.⁸⁶

Pátý akční program vydaný v roce 1993 na dalších sedm let, byl ovlivněn summitem OSN v Riu de Janeiro, jež přijala princip a cíl trvale udržitelného rozvoje. Kromě trvale udržitelného hospodaření s přírodními zdroji program vytyčil cíl, že v roce 2000 Evropa dosáhne stavu, kdy nebude nikdo vystaven hluku, jež by ohrožoval zdraví nebo kvalitu života.⁸⁷

4.2 Šestý a sedmý akční program Společenství pro životní prostředí

Šestý akční program pro léta 2000 až 2010 nese podtitul „Životní prostředí 2010: Budoucnost v našich rukou“ (*Environment 2010: Our Future, Our Choice*). Na rozdíl od předcházejících akčních programů pro životní prostředí, byl dokument dne 22. června 2010 přijat na základě tehdy platného ustanovení čl. 175 odst. 3 Smlouvy o Evropském společenství spolčeným rozhodnutím Evropského parlamentu a Rady, najdeme v něm tedy právně závazná ustanovení. Šestý akční program stanovil čtyři hlavní tematické priority:

- 1. změnu klimatického systému Země,**
- 2. biodiverzitu,**
- 3. životní prostředí a lidské zdraví,**

---

⁸⁵Úřední věstník EU C 139, 13. 06. 1977, [online], Dostupné k 20.8.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu> , doslovná citace definice hluku přeložena autorkou práce z dostupné anglické verze dokumentu.

⁸⁶Úřední věstník EU C 70, 18. 03.1987, [online], Dostupné k 20.8.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

⁸⁷Úřední věstník EU C 138, 17. 05. 1993, [online], Dostupné k 20.8.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

4. přírodní zdroje a odpadové hospodářství.⁸⁸

V oblasti hluku si dokument klade za cíl v ustanovení článku 7 odst. 1 „*podstatné snížení počtu osob pravidelně exponovaných dlouhodobě průměrným hladinám hluku, pocházejících zejména z dopravy, které mají podle vědeckých studií škodlivý vliv na lidské zdraví a příprava dalšího roku při práci na směrnicí o hluku.*“ Tento cíl je v oblasti hluku naplňován prioritními činnostmi spočívajícími v zlepšení a doplnění opatření týkajících se emisí hluku pocházejících ze služeb a výrobků, dále v rozvoji a uplatňování nástrojů zaměřených na vhodné snížení hluku z dopravy např. přechodem k méně hlučným způsobům dopravy, či k trvale udržitelnému plánování dopravy. Šestý akční program vidí ochranu životního prostředí a zdraví obyvatel EU jako oblasti zásadní důležitosti, neboť existuje vysoká pravděpodobnost, že existuje spojení mezi zhoršováním životního prostředí a některými lidskými onemocněními. Proto je třeba se zaměřit na rizikové faktory jako je hluk nebo pesticidy aj. Dále pak v kapitole 5 věnované tomuto tématu (třetí prioritní oblasti Šestého akčního programu) vymezuje pojem „lidské zdraví“ a zaměřuje se na možná ohrožující rizika jako je hluk.⁸⁹

Dne 20. 10. 2013 přijala Evropská unie **Sedmý akční program**, jenž bude platit pro dalších sedm let. Některé názory upozorňují na „dvojakost“ spočívající ve vzniku strategie Evropa 2020⁹⁰ a zároveň Sedmého akčního programu jako dalšího nástroje environmentální politiky EU, který pokrývá oblasti této politiky, jimž se v dostatečné míře nevěnuje iniciativa Evropa 2020 (mezi ty právě patří i problematika „životní prostředí a lidské zdraví“, kam spadá obtěžování hlukem a vibracemi).⁹¹ Nový akční program stanoví cíle do roku 2020 a zaměřuje se na trvale udržitelnou společnost a ekonomiku Unie, jednou z jeho devíti priorit je i účinné řešení zdrojů ohrožení lidského zdraví souvisejících s životním prostředím.⁹²

---

⁸⁸ Blíže k hlavním oblastem zájmu Šestého akčního programu, Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 13s a následující.

⁸⁹ Úřední věstník EU L 242, 10. 09. 2002, [online], Dostupné k 20.8.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

⁹⁰ Evropa 2020 je strategie růstu EU, v níž je navrženo 7 stěžejních iniciativ: „Unie inovací, Mládež v pohybu, Digitální agenda pro Evropu, Evropa účinněji využívající zdroje, Průmyslová politika pro éru globalizace, Agenda pro nové dovednosti a pracovní místa, Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení, více [online], Dostupné k 21.8.2013 z WWW: http://ec.europa.eu/europe2020/index_cs.htm .

⁹¹ Úřední věstník EU C 191, 29. 06. 2012, [online], Dostupné k 21.8.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

⁹² Více informací [online], Dostupné k 30.12.2013 z WWW: <http://ec.europa.eu/environment/newprg/7eap.htm> a [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-13-1020_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-1020_en.htm) .

4.3 Úprava hluku a vibrací v sekundárním právu

Hlavním, evropským unijním právem dlouho užívaným nástrojem snižování zatížení hlukem bylo **omezení hlukových emisí**. Opatření měla vést ke stanovení konkrétních hlukových limitů pro různé výrobky vyskytující se na volném trhu v rámci Unie. Regulace hlukových emisí v sekundárním právu tak platí pouze pro výrobky uváděné na vnitřní trh EU, členské státy mohou určit pro produkty výhradně na svém národním trhu limity odlišné.

Evropské unijní právo se soustředí na dvě oblasti úpravy, a to na stanovení nejvyšších přípustných emisí pro dopravní prostředky (mezi ně patří limity pro nákladní automobily, autobusy, motocykly, vlaky a letadla), a dále pro výrobky nebo stroje, pro hluk na pracovišti a zařízení používaná ve venkovním prostoru. Směrnice jsou často zpřísnovány (obzvláště u dopravních prostředků) vzhledem k vývoji technických možností omezení způsobovaného hluku.⁹³

4.3.1 Předpisy regulující hluk z dopravních prostředků

V množině předpisů upravujících tuto problematiku bychom mohli rozlišit směrnice zabývající se hlukem ze silničních dopravních prostředků, z železnice, z rekreačních plavidel a z leteckého provozu. K těmto normám evropského unijního práva patří i jeden z prvních právních předpisů vztahující se k tématu hluku; **směrnice Rady 70/157/EHS**, o sblížení právních předpisů členských států týkajících se **přípustné hladiny akustického tlaku** a výfukového systému motorových vozidel⁹⁴. Jako první tedy byla na úrovni evropského práva regulována problematika dopravy silniční. Směrnice 70/157/EHS promítá potřebu harmonizace technických požadavků, jež musí splňovat motorová vozidla dle vnitrostátních předpisů jednotlivých členských států ohledně výfukového systému a přípustné hladiny akustického tlaku. Vozidlo je v normě vymezeno jako každé motorové vozidlo určené k provozu na pozemních komunikacích, které má nejméně čtyři kola, s výjimkou kolejových vozidel, zemědělských traktorů a strojů a strojů pro veřejné práce. Směrnice stanoví mezní hodnoty hladiny akustického tlaku pro různé kategorie vozidel a způsob jeho měření. Evropská komise předložila v prosinci 2011 návrh nařízení o hladině akustického tlaku motorových vozidel⁹⁵, který má zavést nové metody měření emisí hluku a snížit přípustné hladiny akustického tlaku pro jednotlivé kategorie vozidel. Norma je nyní v legislativním

⁹³Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 468s a následující.

⁹⁴Úřední věstník EU L 42, 23.02.1970, s.16, [online], Dostupné k 23.8.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

⁹⁵KOM (2011) 856, 2011/0409 (COD), [online], Dostupné k 23.8.2013z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

procesu, a to ve fázi 1. čtení v Evropském parlamentu.⁹⁶ Hlukem, jež vydávají pneumatiky motorových vozidel, se mimo jiné zabývá nařízení č. 661/2009.⁹⁷ Nejvyšší přípustné limity hluku pro motocykly stanoví směrnice 97/24/ES, o některých konstrukčních částech a vlastnostech dvoukolových a tříkolových motorových vozidel.⁹⁸

Dalšími unijními předpisy zabývajícími se problematikou hluku způsobovaného dopravními prostředky a regulujícími jeho hladinu při jejich provozu, jsou pro oblast **vlakové dopravy**, směrnice 2008/57/EHS, o interoperabilitě železničního systému ve Společenství⁹⁹, dále pro **rekreační plavidla** jako jsou motorové čluny či vodní skútry, platí směrnice 2003/44/ES, o sblížování právních a správních předpisů členských států týkajících se rekreačních plavidel¹⁰⁰, **leteckou dopravu** reguluje jednak nařízení č. 216/2008, o společných pravidlech v oblasti civilního letectví a o zřízení Evropské agentury pro bezpečnost letectví¹⁰¹, jednak směrnice 2002/30/ES, o pravidlech a postupech pro zavedení provozních omezení ke snížení hluku na letištích Společenství¹⁰², která se blíže zabývá obtěžováním hlukem v blízkosti letišť. Tento problém je tak závažný, že Evropská komise předložila v prosinci 2011 koncept nařízení, jež by poslední jmenovanou směrnicí mělo nahradit. Návrh je stále v legislativním procesu¹⁰³.

4.3.2 Předpisy upravující hluk a vibrace způsobené výrobky nebo stroji

Právní akty upravující tuto oblast evropského unijního práva sjednotila směrnice 2000/14/ES, o sblížování právních předpisů členských států týkajících se emisí hluku **zařízení**, která jsou **určena k použití ve venkovním prostoru**, do okolního prostředí¹⁰⁴ (původně byla regulace hladiny hluku z venkovních zařízení roztržena do devíti různých směrnic). V preambuli upozorňuje normotvůrce na význam Pátého akčního programu pro

⁹⁶ Viz. blíže internetové stránky Ústavu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví vykonávajícího působnost státu ve věcech technické normalizace, [online], Dostupné k 24.8.2013 z WWW: www.unmz.cz.

⁹⁷ Celým názvem: nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 661/2009, o požadavcích pro schvalování typu motorových vozidel, jejich přípojných vozidel a systémů, konstrukčních částí a samostatných technických celků určených pro tato vozidla z hlediska obecné bezpečnosti, Úřední věstník EU L 200, 31.07.2009, [online], Dostupné k 23.8.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

⁹⁸ Úřední věstník EU L 226, 18. 08.1997, s.1, [online], Dostupné k 23.8.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

⁹⁹ Úřední věstník EU L 191, 18.06.2008, s.1, [online], Dostupné k 23.8.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

¹⁰⁰ Úřední věstník EU L 214, 26.06.2003, s.18, [online], Dostupné k 23.8.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

¹⁰¹ Tímto nařízením serušínařízení č. 1592/2002, Úřední věstník EU L 79, 19.03.2008, s.1, [online], Dostupné k 23.8.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

¹⁰² Úřední věstník EU L 85, 28.03.2002, s.40, [online], Dostupné k 23.8.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

¹⁰³ KOM (2011) 828, 2011/0398 (COD), [online], Dostupné k 23.8.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

¹⁰⁴ Úřední věstník EU L 162, 03.07. 2000, s.1, [online], Dostupné k 23.8.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

životní prostředí, jenž označil hluk za jeden z nejnaléhavějších problémů obyvatel ve městech a dále na znění Zelené knihy o budoucí politice hluku, která hluk zařadila mezi hlavní lokální problémy v Evropě. Účelem směrnice je dle ustanovení jejího článku 1 harmonizovat vnitřní předpisy členských států zabývajících se emisemi hluku, označením, technickou dokumentací atd. zařízení určených k použití ve venkovním prostoru.

Úprava se dle ustanovení článku 2 nevztahuje na zařízení původně určená pro dopravu zboží nebo osob, pro vojenské, policejní účely a pro záchrannou službu a nakonec na příslušenství bez vlastního pohonu s výjimkou ručních bouracích a sbíjecích kladiv. V ustanovení článku 2 bychom také našli vymezení věcné působnosti směrnice na: „zařízení uvedená v člancích 12 a 13 a definovaná v příloze I. určená k použití ve venkovním prostoru.“. Na zařízení vyjmenovaná v ustanovení článku 12 se vztahují nejvyšší přípustné hodnoty hluku. To tedy znamená, že: „Garantované hladiny akustického výkonu níže uvedených zařízení nesmí překročit nejvyšší přípustné hladiny akustického výkonu dle následující tabulky nejvyšších přípustných hodnot.“ Ve směrnici bychom tedy našli název stroje, na který se vztahuje, odkaz na jeho definici v příloze 1 normy, dále na ustanovení způsobu měření akustického výkonu příslušného zařízení a nakonec tabulku s nejvyššími přípustnými hladinami akustického výkonu v dB rozdělenou do dvou etap zavádění regulace (od 3. ledna 2002 a od 3. ledna 2006). Mezi jmenovaná zařízení patří např. kompresory, ruční bourací a sbíjecí kladiva, hydraulická rýpadla, sekačky na trávu nebo pojízdné a věžové jeřáby. Oproti tomu na zařízení vyčtená v ustanovení článku 13 se vztahuje pouze povinnost uvádět hodnoty hluku – tedy vyznačit, jakou hladinu akustického výkonu pro daný stroj výrobce garantuje. Stejně jako pro první skupinu zařízení směrnice uvádí odkaz na jeho definici a na způsob měření jeho akustického výkonu. Taková zařízení jsou např. křovinořezy, zdvižné pracovní plošiny se spalovacím motorem, pojízdné popelnice, vyfoukávače listí, rolby, nůžky na živé ploty, míchačky a kontejnery na recyklované sklo.

Musí jít o zařízení typově určená k použití ve venkovním prostoru, a která zatěžují hlukem okolní prostředí. Uvádění takového zařízení na společný evropský trh upravuje ustanovení článku 4 směrnice: „Zařízení nesmí být uváděno na trh nebo do provozu do doby, než výrobce....zajistí, že zařízení splňuje požadavky této směrnice, které se týkají emisí hluku do okolního prostředí, bylo provedeno posuzování shody..., zařízení je opatřeno označením CE a údajem o garantované hladině akustického výkonu a je k němu připojeno ES prohlášení o shodě.“. Pokud má zařízení všechna označení zmiňovaná v ustanovení článku 4, předpokládá se, že zařízení jsou ve shodě se všemi pravidly zavedenými směrnicí. Článek 11 stanoví, že zařízení uváděné na vnitřní trh musí být opatřeno označením shody CE doplněné

údajem o garantované hladině akustického výkonu. Takové označení má být viditelné, nerasmazatelné a připojené ke každému jednotlivému zařízení. Ustanovení článku 14 upravuje povinnost výrobce před uvedením zařízení spadajících pod režim článků 12 a 13 na vnitřní evropský trh nebo do provozu podrobit každý typ stroje jednomu z mechanismů posuzování shody tam vyjmenovaných. Směrnice dále v ustanovení článku 16 zavádí registr soustřeďující data hlukových emisí jednotlivých výrobků. Evropská komise shromažďuje údaje o všech zařízeních, jež jí předávají skrze členské státy sami výrobci. Komise pak jednou ročně data zveřejňuje.

Pokud výrobek nevyhovuje požadavkům směrnice (požadovaným limitům hluku), členský stát je pak povinen přijmout veškerá vhodná opatření, jimiž by omezil nebo zakázal uvedení zařízení na trh nebo do provozu.

Výše uvedené kontrolní mechanismy nově zavedené směrnicí by měly docílit dosažení přijatelné hladiny hluku. Označování výrobků a zveřejňování intenzity hluku vyvolávaného jednotlivými zařízeními má za cíl ovlivnit **volbu spotřebitele**, který má možnost vybrat si méně hlučný výrobek. Faktem je, že mezi různými stroji stejného druhu může být rozdíl v hladině hlukové intenzity až 10 dB.¹⁰⁵

Hluk vydávaný domácími spotřebiči je upraven odděleně, a to směrnicí 2009/125/ES, o stanovení rámce pro určení požadavků na ekodesign výrobků spojených se spotřebou energie¹⁰⁶. Cílem úpravy obsažené ve směrnici je zakomponovat environmentální myšlenky do produkce výrobků spojených se spotřebou elektrické energie a zlepšit tak vliv spotřebiče na životní prostředí (tzv. „ekodesign“) a za další harmonizovat nároky na produkty s ohledem na požadavek trvale udržitelného rozvoje a zvýšení energetické účinnosti (včetně hlukových emisí). V každé fázi životního cyklu výrobku je dle směrnice třeba posuzovat tzv. environmentální aspekty, jež směrnice definuje v ustanovení článku 1 odst. 4, bod 11 jako: „*prvky nebo funkce výrobku, které mohou mít vliv na životní prostředí během životního cyklu tohoto výrobku.*“. Dle znění přílohy I. směrnice mezi ně patří i hluk a vibrace. Směrnice dále používá podobné nástroje jako již zmiňovaná směrnice 2000/14/ES, tedy prohlášení o shodě a posuzování shody.

---

¹⁰⁵Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 470s.

¹⁰⁶Úřední věstník EU L 285, 31.10.2009, s.10, [online], Dostupné k 25.8.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

Problematikou vibrací se zabývá směrnice 2006/42/ES, o strojních zařízeních a o změně směrnice 95/16/ES¹⁰⁷, jež upravuje základní požadavky na ochranu zdraví a bezpečnosti vztahující se k návrhu a konstrukci strojních zařízení. Pod tento pojem směrnice zařazuje strojní zařízení, řetězy, lana a popruhy, příslušenství pro zdvihání atd. Naopak se směrnice nevztahuje na zbraně a střelná zařízení, důlní těžní zařízení, zemědělské a lesnické traktory, námořní plavidla, strojní zařízení zvláště navrhovaná pro policejní a vojenské účely atd. Norma opět používá nástroje jako prohlášení o shodě, označení shody apod. Příloha č. I směrnice pak vymezuje základní požadavky na ochranu zdraví a bezpečnosti vztahující se na návrh a konstrukci strojních zařízení. Problematiky vibrací se týká především výroba sedadel, která, pokud jsou vystavena vibracím, musí být navržena a konstruována tak, aby byly vibrace přenášené na obsluhu sníženy na minimální dosažitelnou míru. Směrnice dále zařazuje hluk a vibrace mezi tzv. rizika související s jiným nebezpečím. Tím je míněno jiné než mechanické nebezpečí, např. přívod elektrické energie a požár. U hluku klade norma opět požadavky na co největší zmenšení objemu emisí hluku u jejich zdroje a tedy vhodný návrh a konstrukci strojního zařízení s ohledem na technický rozvoj a dostupnost prostředků ke snižování hluku. V případě vibrací je také upřednostňováno omezení jejich šíření u zdroje, a to již ve fázi návrhu a konstrukce zařízení opět s ohledem na rozvoj techniky a dostupnost preventivních prostředků. Směrnice také reguluje návody k používání dotčených strojních zařízení, jež musí být ke každému z nich přiloženy v úředním jazyku členského státu, kde je zařízení uváděno na trh nebo do provozu. Přičemž obsah návodu k používání musí obsahovat „*pokyny k instalaci a montáži ke snížení hluku a vibrací*“ a dále informace o celkové hodnotě vibrací přenášených z ručních a ručně vedených strojních zařízení na ruce a tělo obsluhujícího člověka pokud překročí limit $2,5 \text{ m} \times \text{s}^{-2}$.

4.3.3 Předpisy upravující hluk na pracovišti

Směrnice 2003/10/ES, o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví před expozicí zaměstnanců rizikům spojeným s fyzikálními činiteli¹⁰⁸ si klade za cíl omezit zdravotní rizika pro skupinu obyvatel pracujících v prostředí, kde by mohli být vystaveni hluku. Stanoví limitní hodnoty expozice a určí, jaké jsou povinnosti zaměstnavatelů při naplňování požadavků směrnice. Musí pravidelně vyhodnocovat a měřit hladinu hluku na pracovišti,

¹⁰⁷Úřední věstník EU L 157, 09.06.2006, s.24, [online], Dostupné k 01.09.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

¹⁰⁸Úřední věstník EU L 42, 15.02.2003, s.38, [online], Dostupné k 01.09.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

umožnit dostupnost chráničů sluchu atd. Při snaze o odstranění, případně zmenšení expozice zaměstnanců fyzikálním činitelům se vzhledem k technickému pokroku přihlíží zejména k jiným pracovním metodám vyžadujícím menší expozici, volbě pracovního vybavení, návrhu a volbě dispozic pracoviště, dostačujícím informacím a školení, snížení hlučnosti lepší organizací práce nebo lepšími technickými prostředky. Zaměstnavatelé by měli veškerá opatření konzultovat se zaměstnanci či jejich zástupci. Zaměstnanec, jehož expozice přesahuje horní limity, má dle této úpravy nárok na zkontrolování sluchu lékařem. Směrnice povoluje výjimky z pravidla užívání chráničů sluchu v případě, že by v důsledku povahy práce mohlo používání ochranných pomůcek způsobit větší riziko pro zdraví a bezpečnost než jejich nepoužívání. Tyto odchylky mohou povolit členské státy, které jsou také povinny každých 5 let Evropské komisi předložit zprávu o praktickém provádění směrnice.

4.3.4 Předpisy upravující hluk ve vnějším prostředí

Nové nástroje při řešení hlukové problematiky přinesla v roce 2002 **směrnice č. 2002/49/ES o hodnocení a řízení hluku ve vnějším prostředí**¹⁰⁹, a to konkrétně strategické hlukové mapy a akční plány snižování hlukové zátěže, které se transpozicí dostaly také do právního řádu České republiky. Evropský zákonodárce zvolil variantu sjednocení regulace hlukových imisí pomocí systému koncepčních a informačních nástrojů.¹¹⁰ Cílem úpravy je definovat společný postup členských států Evropské unie ohledně prevence, omezení či úplného vymýcení škodlivých či obtěžujících účinků hluku ve venkovním prostředí. Věcná působnost směrnice je vymezena ustanovením článku 2 na: „*venkovní hluk, jemuž jsou vystaveni lidé, zejména v zastavěných oblastech, veřejných parcích, nebo i v jinak tichých oblastech aglomerací, tichých oblastech volné krajiny, v blízkosti škol či nemocnic nebo jiných citlivých budov*“. Naopak se nevztahuje na hluk, jenž vydává samotná osoba, která je mu vystavená. Hlukem ve venkovním prostředí směrnice rozumí nechtěný nebo škodlivý zvuk ve vnějším prostředí vytvořený lidskou činností, včetně hluku způsobovaného dopravními prostředky, silniční, železniční a leteckou dopravou a zvuk pocházející z průmyslových činností.

Směrnice zavádí hlukové indikátory, které vymezuje jako fyzikální stupnici pro popis hluku ve vnějším prostředí vztáženou ke škodlivému účinku. Hlukový indikátor pro den-

---

¹⁰⁹Úřední věstník EU L 189, 18.07.2002, s.12, [online], Dostupné k 01.09.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

¹¹⁰Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 471s.

večer-noc L_{den} sleduje celkové obtěžování hlukem, indikátory L_{day} , $L_{evening}$, L_{night} zase obtěžování hlukem ve dne, večer a v noci. Indikátory slouží k vypracování a revizi strategických hlukových map. Členské státy jsou dále k provádění úkolů daných směrnicí povinny zřídit příslušné orgány a organizace.

K naplnění cílů směrnice mají členské státy vypracovat **strategické hlukové mapy**, přičemž pod tímto pojmem směrnice rozumí: „*mapu určenou pro globální posuzování zatížení hlukem z různých zdrojů v dané oblasti nebo pro souhrnné predikce pro takovou oblast*“. Hlukové mapování vymezuje směrnice jako dvoufázové, kdy určující je předpokládaná výše zjištěných hodnot. V první etapě členské státy do 30. června 2007 zdokumentovaly situaci na svém území v předcházejícím roce pro všechny aglomerace s více než 250.000 obyvateli, dále pro všechny hlavní silnice, po kterých projede více než 6 milionů vozidel ročně, hlavní železniční trati, po kterých za rok projede více než 60.000 vlaků a pro hlavní letiště. Další etapou byl úkol do 30. června 2012 připravit strategické hlukové mapy pro všechny aglomerace, hlavní silnice, hlavní železniční tratě. Mezi další povinnosti zakotvené v této normě patří každých 5 let informovat Komisi o hlavních silnicích, železničních tratích, letištích a aglomeracích dle předchozí věty. Do každých 5 let od vypracování hlukových map měly příslušné státní orgány připravit jejich revizi, jež zdokumentují hlukovou situaci na území v předchozím roce pro všechny aglomerace, hlavní silnice a železniční trati. Minimální požadavky na obsah strategických hlukových map jsou uvedeny v příloze IV. směrnice. Dalším požadavkem směrnice je spolupráce sousedících států na vypracování hlukových map pro příhraniční oblasti.

Příslušným orgánům členských států bylo také uloženo do 18. července 2007 zhotovit **akční plány** určené pro řešení problémů s hlukem a s jeho účinky pro okolí hlavních silnic, železnic a letišť (kritérium počtu vozidel/vlaků, jež musí tyto způsoby přepravy využít, zůstává stejné jako u strategického mapování) a také pro aglomerace s více než 250.000 obyvateli. Cílem akčních plánů je také ochrana tichých oblastí pro udržení jejich nepoškození hlukem. Příslušné orgány v členských státech mohou zvolit podobu opatření k naplnění akčních plánů, jež by měly řešit prioritní situace, zjištěné dle překročení měření mezních hodnot a vymezené strategickým hlukovým mapováním. Do 18. července 2013 měly pověřené orgány členských států vypracovat akční plány pro řešení prioritních situací. Každých 5 let dojde k přezkumu akčních plánů. Sousední státy se spolupodílejí na akčních plánech pro oblasti v blízkosti státních hranic.

Vypracované dokumenty musí být konzultovány s veřejností za účelem širšího přezkumu a s cílem docílit vysoké informovanosti o přijatých rozhodnutích. Strategické

hlukové mapy i akční plány musí být veřejnosti přístupné a členské státy zajistí jejich rozšíření v souladu se směrnicí 90/313/EHS o svobodě přístupu k informacím o životním prostředí¹¹¹. Poskytovaná data musí být jasná, komplexní a dostupná. Směrnice stanoví minimální požadavky pro oba druhy koncepčních nástrojů, a to ve své příloze IV a V.

Oproti jiným nástrojům ochrany před hlukem se tyto dokumenty liší tím, že jsou zaměřené na prevenci. Jiné nástroje jsou použity až následně tedy až při vzniku samotné škodlivé situace. Koncepční nástroje směrnice mohou určit oblast, kde do budoucna vůbec nelze souhlasit s umístěním nových zdrojů hluku. Akční plány jsou také jedním z východisek pro zpracování územních plánů. Další odlišností je komplexnost řešení hlukové problematiky v daném území, protože se nezabývají jednotlivými zdroji hluku. Posledním rozdílem je pak pravidlo zapojení veřejnosti, kdy se každý může zúčastnit řešení otázky obtěžování hlukem ve svém bydlišti.¹¹²

Směrnice nakonec stanovila povinnost Evropské komise předložit Evropskému parlamentu a Radě do 18. července 2009 zprávu o provádění směrnice. Zpráva o provádění směrnice 2002/49/ES byla zveřejněna 1. června 2011¹¹³ a vidí přínos směrnice zejména v zavedení systému řízení hluku společného pro všechny členské státy. Vznikl tak ucelený přehled o rozsahu obtěžování hlukem. Zpráva ovšem konstatuje, že možnosti využití ustanovení směrnice ještě nebyly naplněny, neboť hlukové mapování a akční plány byly vypracovány relativně nedávno. Komplexnější hodnocení účinnosti směrnice tak teprve přijde.

Česká republika měla směrnicí transponovat do svého právního řádu do 18.07.2004, toto datum ale nebylo dodrženo a Evropská komise tak zahájila řízení pro porušení unijního práva. Komise již podala žalobu, před vyhlášením rozsudku však byl transpoziční proces dokončen a žaloba byla vzata zpět, Evropský soudní dvůr řízení zastavil.

114

---

¹¹¹Úřední věstník EU L 158, 23.06.1990, s.56, [online], Dostupné k 01.09.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

¹¹²Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str. 86.

¹¹³Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o provádění směrnice o hluku ve venkovním prostředí v souladu s čl. 11 směrnice 2002/49/ESKOM/2011/0321[online], Dostupné k 01.09.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

¹¹⁴Damohorský, M. a kol. *Právo životního prostředí*. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 472s.

4.3.5 Judikatura Soudního dvora EU

Judikatura Soudního dvora Evropské unie sídlícího v Lucemburku je jedním z pramenů evropského unijního práva, vykládá a rozhoduje na základě norem práva Evropské unie.¹¹⁵ Jelikož předmětem této práce není právní analýza řízení před Soudním dvorem EU, čtenář na tomto místě nenalezne popis těchto řízení¹¹⁶. Problematika obtěžování hlukem a vibracemi se také dostala až před Soudní dvůr Evropské unie. Spory týkající se hluku či vibrací však nejsou na unijní úrovni příliš četné. V této části bych ráda popsala některé spory, o kterých soudní dvůr rozhodoval.

Spor mezi společností **Aher-Waggon GmbH a Německou spolkovou republikou**, respektive Luftfahrt Bundesamt, neboli Spolkovým úřadem pro letectví, kdy tento úřad zamítl registraci letadla již provedenou v Dánsku, a to z důvodu nevyhovění požadavkům německých hlukových limitů. Spolkový správní soud (Bundesverwaltungsgericht) položil předběžnou otázku Evropskému soudnímu dvoru, zda když německé hlukové emisní limity pro podzvuková letadla jsou přísnější než tehdy platná směrnice 80/51/EHS o omezování hluku z podzvukových letadel, je taková německá úprava slučitelná se zásadou volného pohybu zboží podle v té době platného čl. 30 Smlouvy o založení Evropského společenství. Evropský soudní dvůr judikoval, že ačkoliv vnitrostátní německé normy v podstatě omezují obchod uvnitř Evropského společenství, je toto slučitelné s evropským právem, protože důvodem přísnější úpravy je ochrana veřejného zdraví a životního prostředí a úprava je tak úměrná sledovanému cíli, jímž je minimalizace hlukového znečištění. Příslušná směrnice stanovila maximální limity a umožnila tedy členským státům přijmout opatření tvrdší.¹¹⁷

Případ **Komise Evropských Společenství vs. Belgické království** se týká nočního provozu letadel. Belgie přijala královskou vyhlášku, jenž upravuje noční provoz některých civilních podzvukových proudových letadel a tím nesplnila povinnosti vyplývající ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/30/ES o pravidlech a postupech pro zavedení provozních omezení ke snížení hluku na letištích Společenství. Tato směrnice vymezila pokyny pro uložení provozních omezení ke snížení hluku na letištích a zrušila požadavky nařízení 925/199. Královská vyhláška zavedla omezení během nočních hodin na všech

---

¹¹⁵ „Soudní dvůr EU nemá sice právo evropské právo vytvářet, ale vykládat a bdít nad jeho dodržováním, v praxi ale zaceluje mezery – vytváří právo: mj. rozhoduje, které obecné zásady právní bude aplikovat, a proto je třeba tuto judikaturu umístit na tomto místě.“ Svoboda, P. Úvod do evropského práva. 3. vydání Praha : C. H. Beck, 2010 69 s.

¹¹⁶ Výklad viz. Svoboda, P. Úvod do evropského práva. 3. vydání Praha : C. H. Beck, 2010 133 s. a následující, Kapitola 8 Soudní kontrola

¹¹⁷ Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 14.07.1998, C-389/96, 1998/07/14, [online], Dostupné k 01.09.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

belgických letištích pro některé kategorie letadel, provoz je povolen pouze tehdy, jestliže tato letadla vykonávají lety v určité letové konfiguraci. Tato úprava sledovala povinnosti obsažené ve zrušeném nařízení 925/1999 a nikoliv v příslušné v době přijetí vyhlášky již platné směrnici. Komisi opatření přijatá k provedení směrnice připadala jako potenciálně ohrožující výsledek zamýšlený směrnicí a tedy podala proti Belgii žalobu pro nesplnění povinnosti. Cílem směrnice bylo sjednotit rámec provozních omezení letadel, jež jsou vydávána na základě hluku, který vytváří letadlo odpovídající definic ve směrnici uvedené. Evropský soudní dvůr judikoval, že Belgie přijetím vyhlášky skutečně nesplnila povinnosti dané směrnicí 2002/30/ES.¹¹⁸

4.4. Shrnutí 4. Kapitoly

Evropské unijní právo se problematikou hluku a vibrací zabývá velmi intenzivně a jeho cílem je poskytnout obyvatelům členských států Evropské unie nejvyšší možnou míru ochrany před obtěžováním hlukem a vibracemi. Již primární prameny unijního práva řadí mezi základní cíle Evropské unie vysoký stupeň a zlepšování ochrany životního prostředí. Význam přikládáný hlukovým imisím a vibracím lze spatřovat také v jejich zařazení mezi zdroje ohrožení životního prostředí Druhým akčním programem. Přímou problémy souvisejícím s hlukem se zabývá Zelená kniha o budoucí politice zdolávání hluku z roku 1996 a Šestý akční program. Ani koncepční unijní dokumenty tedy nepřehlíží důležitost boje proti znečišťování hlukem a vibracemi.

Normy sekundárního práva (především směrnice) se snaží obsáhnout většinu společenských situací a prostředí, kde je možné přijít do styku se škodlivým působením hluku jako např. na pracovištích, ve vnějším prostředí obecně, dále pak hluk způsobovaný různými elektrickými spotřebiči, výrobky a stroji. Velký počet směrnic se věnuje i požadavkům na letecký provoz jako jeden z nejdůležitějších zdrojů nadměrného hluku. Nutno však podotknout, že vibrace nejsou předmětem tak široké úpravy jako hluk. Cílem norem je především nejrizikovější oblast styku s vibracemi, a to u zaměstnanců pracujících s různými ručními přístroji či na pracovištích, kde jsou často vibracím vystaveni. Nejúčinnější prostředky boje proti hlukovým imisím přináší průlomová směrnice 2002/49/ES, která naznačuje, že v prevenci vzniku hluku přímo u jeho zdroje nejprve pomocí zmapování

---

¹¹⁸Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 14.07.2007, C-422/05, [online], Dostupné k 01.09.2013 z WWW: <http://eur-lex.europa.eu>.

hlukové situace na území členského státu a následně přijetím akčních plánů na přijetí příslušných opatření, evropské orgány vidí řešení v omezení vzniku imisí přímo u zdroje.

Je třeba si uvědomit, že právo Evropské unie je v současnosti nejvýznamnějším činitelem ovlivňujícím české právo životního prostředí a je tedy nutné mít o něm přehled a sledovat jeho vývoj v oblasti hluku a vibrací.

5. Kapitola: Veřejnoprávní ochrana před hlukem a vibracemi

5.1 Prameny právní úpravy ochrany před hlukem

Oblast ochrany před hlukem není v českém právním řádu kodifikována v jednom právním předpise. Úpravu musíme hledat v řadě dílčích zákonů, vyhlášek a nařízení. Základní normou pro okruh problematiky hluku je **zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví** v platném znění a něj navazující prováděcí předpisy. Související vyhlášky a nařízení regulují každá jiné zdroje hluku, ať už se jedná o pozemní komunikace, letiště, stavby nebo stroje. Další skupina norem se zabývá procesními postupy, jež se věnují řízením, do nichž hluk jako zdroj ohrožení životního prostředí zasahuje (správní řád, soudní řád správní).

V dalším výkladu bude pracováno především s těmito předpisy, zde jsou uvedeny ve svém úplném názvu a s číslem, pod nímž vyšly ve Sbírce zákonů:

- zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (**stavební zákon**);
- zákon č. 500/2004 Sb., o správním řízení (**správní řád**);
- zákon č. 150/2002 Sb., **soudní řád správní**;
- zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezení znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (**zákon o integrované prevenci**);
- zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (**zákon o posuzování vlivů na životní prostředí**);
- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů (**zákon o ochraně veřejného zdraví**);
- zákon 106/1999 Sb., **o svobodném přístupu k informacím**;
- zákon č. 123/1998 Sb., **o právu na informace o životním prostředí**;
- nařízení vlády č. 272/2011 Sb., **o ochraně před nepříznivými účinky hluku a vibrací**;
- vyhláška ministerstva zdravotnictví č. 523/2006 Sb., **o hlukovém mapování**;

V oblasti boje s nadměrným hlukem jsou přijímány i **koncepční dokumenty** s platností pro celou Českou republiku, jejichž vydávání je v působnosti jednotlivých ministerstev, schvalována jsou usnesením vlády. Mezi ně patří např. dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva ČR - **Zdraví pro všechny v 21. století** ministerstva zdravotnictví, který mezi svými 21 cíli uvádí i zdravé místní životní podmínky (cíl 13), kdy ministerstvo plánuje, že do roku 2015 by měli všichni lidé žít v objektech odolných nadměrnému hluku.¹¹⁹ Dále ministerstvo dopravy vydalo strategii **Dopravní politika ČR pro léta 2005 – 2013**, v níž počítá se snížením počtu osob vystavených hluku ze silniční a letecké dopravy. Poslední aktualizace Dopravní politiky z roku 2011 upozorňuje na to, že doprava je stále velkým zdrojem hluku (automobilová doprava tvoří až 60 % hlukové zátěže a je tak jejím největším zdrojem) a jako jeden ze svých hlavních cílů jmenuje postupné snižování negativních jevů, kde je zařazen i hluk.¹²⁰ Nakonec ministerstvo životního prostředí již počátkem roku 2013 předložilo návrh **Státní politiky životního prostředí 2012-2020**, jež je nyní schválen. Tento koncepční dokument vymezuje plán na uskutečnění efektivní ochrany životního prostředí v České republice ve jmenovaných létech, v jehož rámci vidí snížení negativního působení hluku na obyvatele republiky jako jeden z významných cílů. Vysokou důležitost dokument přiznává i opatřením k omezení vzniku škodlivých jevů přímo u jejich zdroje, obzvláště pak ve městech, kde jsou nejcitelnější negativní důsledky dopravy (včetně hluku). Ministerstvo plánuje posílit ekologickou funkci krajiny sídel a zlepšit tak kvalitu prostředí v sídlech, a to zejména rozšířením ploch zeleně, jež také zmírňuje hlukovou zátěž z dopravních komunikací.¹²¹

5.2 Orgány ochrany veřejného zdraví

V působnosti těchto orgánů je ochrana a podpora veřejného zdraví dle § 2 odst. 2 zákona o ochraně veřejného zdraví: „*souhrn činností a opatření k vytváření a ochraně zdravých životních podmínek...*“.

Dle ustanovení § 78 zákona o ochraně veřejného zdraví mezi orgány ochrany veřejného zdraví patří:

---

¹¹⁹Dostupné z oficiálních stránek ministerstva zdravotnictví [online], Dostupné k 15.09.2013 z WWW: http://www.mzcr.cz/Verejne/dokumenty/zdravi-pro-vsechny-v-stoleti_2461_1101_5.html .

¹²⁰Dostupné z oficiálních stránek ministerstva dopravy [online], Dostupné k 15.09.2013 z WWW: http://www.mdcz.cz/cs/Strategie/Dopravni_politika/Dopravni_politika.htm .

¹²¹Dostupné z oficiálních stránek ministerstva životního prostředí [online], Dostupné k 15.09.2013 z WWW: http://www.mzp.cz/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi.

1. **Ministerstvo zdravotnictví** řídí a kontroluje výkon státní správy v oblasti ochrany veřejného zdraví před hlukem a vibracemi, řídí a kontroluje krajské hygienické stanice a rozhoduje o opravných prostředcích proti jejich rozhodnutí. Ministerstvo také přezkoumává kontrolní plány, jež určují priority činnosti na úseku státního zdravotního dozoru. Dále ve věcech ochrany veřejného zdraví jako orgán ministerstva vystupuje hlavní hygienik České republiky. Směrnice 2002/49/ES nařídila vytvořit orgány příslušné k řízení hluku ve vnějším prostoru. Ministerstvo pořizuje a případně, nejdéle však jednou za 5 let, aktualizuje strategické hlukové mapy, které rovněž zpřístupňuje veřejnosti. Tento orgán také pořizuje souhrn akčního plánu na základě akčních plánů krajských úřadů a ministerstva dopravy, stejně jako spolupracují s příslušnými orgány sousedního státu na hlukovém mapování příhraničních oblastí. Ministerstvo je také ústředním správním úřadem v oblasti posuzování vlivů na životní prostředí dle § 21 zákona o posuzování vlivů na životní prostředí.

Dle ustanovení § 80 odst. 9 zákona o ochraně veřejného zdraví se při Ministerstvu zdravotnictví zřizuje pozice **hlavního hygienika České republiky**, ten je tedy orgánem ministerstva. Hlavní hygienik vydává směrnice k úpravě ochrany obyvatelstva před zdravotními riziky, tedy i hlukem a vibracemi.

2. **Krajské hygienické stanice** vykonávají hlavní část státní správy na úseku ochrany před hlukem a vibracemi. Jsou zřízeny na základě ustanovení § 82 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví, jejich sídla a obvody jsou vymezeny v příloze č. 2 zákona. Mohou také po předchozím souhlasu Ministerstva zdravotnictví zřizovat nebo rušit svá územní pracoviště. Krajské hygienické stanice jsou správními orgány dle § 1 odst. 1 správního řádu. V čele úřadu stojí ředitel. Stanice vydávají rozhodnutí, osvědčení a povolení na tomto úseku státní správy, nadto vykonávají státní zdravotní dozor nad dodržováním zákonů i opatření orgánu ochrany veřejného zdraví. Zkoumají, jestli jsou dodržovány maximální hygienické limity hluku, vedou i případně následné sankční řízení vůči provozovatelům nadlimitních zdrojů hluku. Rovněž povolují provoz nadlimitních zdrojů hluku dle § 31 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví (více k tomuto tématu níže).

Krajský hygienik je v postavení dotčeného orgánu při schvalování územního plánu. Úkolem krajského hygienika je vedení hodnocení a řízení zdravotních rizik, především na poli jejich prevence. Dále pak sleduje poměr mezi zdravotním stavem obyvatelstva, životními a pracovními podmínkami. Mezi zdravotní rizika, která

spadají do úkolů Krajské hygienické stanice včetně krajského hygienika, patří i hluk a vibrace.

3. **Ministerstvo životního prostředí** na základě § 81 b zákona o ochraně veřejného zdraví upravuje vyhláškou tiché oblasti ve volné krajině. Tento institut byl do českého právního řádu převzat transpozicí směrnice 2002/49/ES (více viz kapitola Předpisy upravující hluk ve vnějším prostředí výše). Ministerstvo však tuto vyhlášku stále nevydalo.
4. **Ministerstvo dopravy** pořizuje a nejdéle jednou za 5 let aktualizuje dle strategických hlukových map připravených Ministerstvem zdravotnictví v oblasti hodnocení a snižování hlukových imisí akční plány pro:
  - i) hlavní pozemní komunikace, tj. po nichž projede více než 3 miliony vozidel za rok a jejichž vlastníkem je stát;
  - ii) hlavní železniční tratě, tj. po nichž projede více než 30 000 vlaků za rok;
  - iii) hlavní letiště, tj. civilní letiště mající více než 50 000 vzletů a přistání za rok s výjimkou vzletů pro cvičné účely
5. **Krajské úřady** postupují Ministerstvu zdravotnictví data o zdrojích hluku, která získaly při výkonu působnosti dle zákona o integrované prevenci. Dále krajské úřady připravují a aktualizují, nejdéle však jednou za 5 let, akční plány pro územní aglomerace, v nichž se nachází tiché oblasti a pro pozemní komunikace vlastněné krajem či obcí ve správním obvodu kraje.¹²²

5.3 Koncepční dokumenty dle směrnice 2002/49/ES

Jak již bylo rozebráno výše v kapitole 4.3.4, přelomová směrnice č. 2002/49/ES o hodnocení a řízení hluku ve vnějším prostředí přinesla do oblasti ochrany před hlukem dva nové koncepční dokumenty, které jsou nyní zakotveny i v českém právním řádu.

V souvislosti s nutností přenesení úpravy obsažené směrnicí byl vpracován návrh samostatného zákona o hodnocení a snižování hluku v životním prostředí, jenž byl však prezidentem republiky vetován a nebyl tak schválen. Prezident republiky zákonodárci vytýkal způsob transpozice, který popsal jako *mechanické přepisování druhů plánů a hlášení, k nimž Českou republiku zavazuje směrnice EU*. Nakonec byl cíl směrnice s téměř dvouletým zpožděním převeden do novely zákona o ochraně veřejného zdraví.¹²³ Kdy ustanovení § 80

¹²²Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str. 37 a následující.

¹²³Damohorský, M. a kol. *Právo životního prostředí*. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 473s.

zákona určuje, kdo je povinen tyto koncepční dokumenty zpracovat a následně pravidelně aktualizovat¹²⁴.

A) Strategické hlukové mapy

Hlukové mapování v České republice bylo transponováno do úpravy ve vyhlášce **Ministerstva zdravotnictví č. 523/2006 Sb., o hlukovém mapování**¹²⁵. Zákodárce zvolil nevhodný způsob úpravy v samostatném předpise, jenž je důsledkem odmítnutí plánů samostatného zákona o hluku při procesu transpozice směrnice 2002/49/ES.

V hlukové mapě bychom našli pásma (izofony), jež obsahují zakreslení míst zatížených hlukem. Jednotlivá pásma se od sebe liší hodnotou hladiny akustického tlaku po 5 dB, a měřením v rozsahu od 45 dB do 80 dB. Vyhláška definuje i tzv. **mezní hodnoty hluku**.¹²⁶ Nedodržení mezních hodnot hluku však nezpůsobuje vznik odpovědnosti ani nástup žádných sankcí včetně těch dle zákona o ochraně o ochraně veřejného zdraví. Mezní hodnota hluku je vymezena jako hodnota hluku, při níž dochází ke škodlivému zatížení životního prostředí. Stejně jako mateřská směrnice, i vyhláška obsahuje hlukové ukazatele pro den-večer-noc L^{dvn} , tj. celodenní obtěžování, a zvláště pro den L^d , večer L^e a noc L^n , tj. rušení spánku hlukem od 22:00 do 06:00. Předpis udává ukazatele pro celodenní obtěžování hlukem a pro rušení spánku u silniční, železniční a letecké dopravy. Jejich výše se liší od té uvedené v nařízení 272/2011 Sb.

Hlukové mapování se netýká celé České republiky, nýbrž pouze zákonem vymezených aglomerací a dopravní infrastruktury. Jedná se o místa, kde zákonodárce předvídal větší zátěž imisemi hluku. Strategické hlukové mapy obsahují kromě mapy samotné i textovou část, jejíž minimální obsah je určen v příloze č. 2 k vyhlášce a odpovídá tomu ve směrnici 2002/49/ES. K informacím, jež jsou náležitostmi textového výkladu, patří: odhadovaný počet osob vystavených hodnotám hluku v oblasti, pro kterou je mapa zpracovávána, odhadovaný počet vystavených staveb určených k bydlení, škol, nemocnic etc. a výčet a popis programů, jež byly v oblasti protihlukové ochrany realizovány nebo se právě uskutečňují. Ministerstvo zdravotnictví zpracovává dva typy strategických hlukových map:

---

¹²⁴Více viz předcházející kapitola.

¹²⁵Celým názvem: vyhláška č. 523/2006 Sb., o kterou se stanoví mezní hodnoty hlukových ukazatelů, jejich výpočet, základní požadavky na obsah strategických hlukových map a akčních plánů a podmínky účasti veřejnosti na jejich přípravě (vyhláška o hlukovém mapování).

¹²⁶Blíže viz. kapitola Předpisy upravující hluk ve vnějším prostředí.

i) strategické hlukové mapy městských aglomerací

České právo vymezuje dva druhy aglomerací, ty s více než 250.000 trvale žijícími obyvateli a ty se 100.000 a více trvale žijícími obyvateli. První kategorie není příliš početná, jejich seznam stanoví vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 561/2006 Sb. Mezi ně patří Praha, Ostrava a Brno. Dle definice aglomerace obsažené v ustanovení § 81a zákona o ochraně veřejného zdraví do ní patří *i jedna či více obcí s intenzivními ekonomickými, sociálními a územně technickými vazbami*. Mapování se tak týká i přilehlých obcí, které díky těmto vazbám s hlavní aglomerací tvoří jednotné urbanizované území. Druhá kategorie zahrnuje obce, jejichž seznam je také vyčten ve vyhlášce. Jde o Plzeň, Liberec, Olomouc a souměstí Ústí nad Labem/Teplice.¹²⁷ Jak již bylo uvedeno v části práce věnující se směrnici 2002/49/ES, mapování probíhalo ve 2 etapách se lhůtou vypracování pro první vymezení aglomerací do 30. 06. 2007 a pro druhé do 30. 06. 2012.

ii) strategické hlukové mapy pro okolí hlavních pozemních komunikací, železničních tratí a letišť jsou opět zpracovávány ve 2 kategoriích. Nejprve (se lhůtou do 30. 06. 2007) pro silniční komunikace, po kterých projede ročně více než 6 milionů vozidel ročně, železnice, po kterých projede více než 60.000 vlaků za rok a civilní letiště, která mají více než 50.000 vzletů a přistání ročně. Za druhé (se lhůtou do 30.06.2012) pro silniční komunikace, po kterých projede ročně více než 3 milionů vozidel ročně, železniční tratě, po kterých projede více než 30.000 vlaků za rok a civilní letiště, která mají více než 50.000 vzletů a přistání ročně.

Směrnice také ukládá povinnost informovat veřejnost o těchto koncepčních dokumentech. Dle vyhlášky 523/2006 Sb. musí ministerstvo mapy zveřejňovat formou grafických výstupů, map znázorňujících překročení mezních hodnot hluku a map obsahujících srovnání stávající situace s možnými scénáři budoucího vývoje. V listinné podobě jsou hlukové mapy k nahlédnutí v sídle Ministerstva zdravotnictví, dále jsou dostupné v elektronické podobě.¹²⁸ Hlukové mapy jako součást hlukové politiky v území jsou také důležitým podkladem pro tvorbu územně plánovací dokumentace.

Strategické hlukové mapy byly Ministerstvem zdravotnictví zveřejněny v lednu 2008, tedy s více než půlročním zpožděním. Někteří autoři vytýkají úřadům, že při zpracovávání hlukových map došlo především v první fázi k řadě prohřešků proti záměrům směrnice 2002/49/ES. Zdržení při dokončování hlukových map logicky záporně ovlivnilo navazující

¹²⁷ Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str. 88 a následující.

¹²⁸ Dostupné k 20.10.2013 na [www: http://hlukovemapy.mzcr.cz/](http://hlukovemapy.mzcr.cz/).

akční plány, k jejichž přípravě tak bylo méně času. Velmi závažným pochybením bylo stanovení území aglomerací v rozporu s vyhláškou Ministerstva pro místní rozvoj č. 561/2006 Sb. Aglomerace Praha, Brno a Ostrava, jak řečeno výše, měly podléhat hlukovému mapování nejen v rozsahu odpovídajících katastrálních území, ale spolu s přílehlými obcemi s intenzivními vazbami na hlavní aglomeraci. Strategické hlukové mapy však nakonec zahrnují pouze katastrální území dotčených aglomerací, což způsobuje nemalé komplikace zpracovatelům akčních plánů. Kritice čelí také neaktuálnost některých obsažených údajů, jež jsou pak problematické pro úřady příslušné k přípravě akčních plánů, např. v mezičase byla zprovozněna dálnice a v obcích tak značně klesly hlukové imise ze silniční dopravy.¹²⁹

B) Akční plány snižování hlukové zátěže

Pořizování akčních plánů je také upraveno ve vyhlášce Ministerstva zdravotnictví o hlukovém mapování. Akční plány navazují na údaje zjištěné strategickými hlukovými mapami a obsahují konkrétní opatření ke snižování hlukových imisí.

V těchto koncepčních dokumentech bychom našli i zvláštnost v podobě vymezení tzv. **tichých oblastí**, kterou se dle definice v ustanovení čl. 3 písm. l) a m) směrnice 2002/49/ES rozumí „*oblast vymezená příslušným orgánem, například oblast, která není vystavená hluku z jakéhokoli zdroje tak, že hodnoty hlukového indikátoru L^{den} nebo hodnoty jiného vhodného hlukového indikátoru jsou vyšší než definovaná hodnota stanovená členským státem*“ a dále tzv. **tichých oblastí ve volné krajině** jako „*oblast vymezená příslušným orgánem, která není rušena hlukem z dopravy, průmyslu nebo rekreačních aktivit*“. Ministerstvo životního prostředí má rovněž na základě ustanovení § 81b zákona o ochraně veřejného zdraví stanovit, která území budou vyhlášena jako tiché oblasti ve volné krajině, příslušný předpis však zatím nebyl přijat.

Akční plány musí dle přílohy č. 3 k vyhlášce o hlukovém mapování obsahovat alespoň tyto náležitosti: souhrn výsledků hlukového mapování, včetně překročení mezních hodnot, vymezení problémů, schválená a plánovaná protihluková opatření, dlouhodobou strategii ochrany před hlukem atd. V české i unijní úpravě však citelně chybí závaznost a vynutitelnost akčních plánů.

---

¹²⁹ JUDr. Michal Bernard, Analýza výsledků strategických hlukových map, Ekologický právní servis, dostupné online k 20.10.2013 na WWW: <http://hluk.eps.cz/hluk/vliv-hluku-na-zdravi/> .

Příslušné k jejich pořizování je dle zákona o ochraně veřejného zdraví Ministerstvo dopravy a krajské úřady, jež je vydávají formou opatření obecné povahy. Ministerstvo připravuje akční plány pro okolí silničních komunikací ve vlastnictví státu, a to ve 2 fázích s rozdělením odpovídajícím hlukovému mapování (viz výše). Obě etapy jsou nyní dokončeny (lhůta k dohotovení druhé fáze běžela do 18. 07. 2013) a všechny zpracované akční plány jsou v souladu s požadavkem zapojení veřejnosti zveřejněny v elektronické podobě.¹³⁰ Krajské úřady mají ve své působnosti akční plány pro okolí pozemních komunikací ve vlastnictví kraje, s datem dokončení opět ve dvou etapách.

Důležitým aspektem akčních plánů, je **účast veřejnosti**. Ta by měla být zapojena již do příprav na jejich pořízení, kdy ustanovení § 6 vyhlášky o hlukovém mapování stanoví, že návrh akčního plánu musí být pro občany k nahlédnutí dostupný v listinné podobě v sídle zřizovatele nebo v elektronické podobě. Oznámení o chystaném vypracování akčního plánu snižování hlukové zátěže je pořizovatel povinen vyvěsit na své úřední desce. Občané mohou k návrhu akčního plánu podat připomínky, které budou spolu s komentářem k jejich odmítnutí/připuštění zveřejněny s akčním plánem. Většinu akčních plánů příslušné úřady stihly připravit včas. Na příklad akční plán pro hlavní město Prahu je dle Bernarda zdařilý a neomezuje se pouze na návrh výměny oken či stavby obchvatů, měl by však při své aktualizaci být ještě doplněn o některé další nástroje (snížení rychlosti na vybraných komunikacích).

5.4 Vztah hluku, vibrací a průřezových nástrojů ochrany životního prostředí

Ochranu před hlukem a vibracemi zohledňují i nástroje ochrany životního prostředí, jejichž smyslem je uceleně chránit všechny složky životního prostředí. Tyto tzv. průřezové nástroje ovlivňují územně-plánovací i následnou stavební fázi přípravy určitého záměru dle stavebního zákona.

Při zhotovování koncepčních dokumentů dle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí posuzuje Ministerstvo životního prostředí či krajský úřad dle ustanovení § 1 odst. 1 a § 2 tohoto zákona také možné vlivy koncepcí a záměrů na veřejné zdraví (jehož je hluk i vibrace samozřejmě součástí). Výsledná stanoviska jsou podkladem pro schválení určitého dokumentu či vydání rozhodnutí. V případech vyčtených v ustanovení § 10a tohoto zákona

---

¹³⁰ Dostupné na internetových stránkách Ministerstva dopravy k 25. 10. 2013 z WWW: http://www.mdcr.cz/cs/Strategie/Akcni_plany/.

probíhá strategické posuzování (**SEA** – *Strategic Environmental Assessment*), a to zároveň s přípravou koncepčního dokumentu (např. Státní politiky životního prostředí), který je následně schvalován příslušným správním úřadem. SEA je částí vyhodnocení vlivu koncepcí na udržitelný rozvoj území při přijímání politiky územního rozvoje, zásad územního rozvoje a územních plánů¹³¹.

Dalším nástrojem upraveným v zákoně o posuzování vlivu na životní prostředí je posuzování záměru **EIA** (*Environmental Impact Assessment*), které probíhá před zahájením územního nebo stavebního řízení. U některých záměrů je jejich vliv na životní prostředí posuzován obligatorně (výčet v kategorii I. Přílohy č. 1 zákona- např. letiště či dálnice) a u jiných fakultativně.

Zákon o integrované prevenci upravuje integrované posuzování vlivu (**IPPC**) záměru na životní prostředí a omezování znečištění, tedy s ohledem na všechny složky a jejich vzájemní vztahy, které může záměr zasáhnout. Posuzována jsou průmyslová zařízení taxativně vyčtená v příloze č. 1 zákona o integrované prevenci. Integrované povolení závazně stanoví podmínky pro provoz průmyslového zařízení na základě nejlepší dostupné techniky (**BAT** – *Best Available Technique*), např. i emisní hlukové limity. Zákon o ochraně veřejného zdraví v ustanovení § 31 odst. 1 určí, že povolení k provozu nadlimitního zdroje hluku (blíže viz. kapitola 5.8) se nevydává, pokud je nahrazeno integrovaným povolením.

5.5 Povinné subjekty dle zákona o ochraně veřejného zdraví

V českém právním řádu je úprava problematiky hluku a vibrací soustředěna především do **zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví**, v platném znění (dále jen jako „zákon o ochraně veřejného zdraví“). Věcná působnost zákona je vymezena jako úprava práv a povinností fyzických osob v oblasti ochrany a podpory veřejného zdraví, soustavy orgánů veřejného zdraví, jejich působnost a pravomoc a úkoly dalších orgánů veřejné správy v oblasti hodnocení a snižování hluku z hlediska dlouhodobého průměrného hlukového zatížení životního prostředí. Zákon o ochraně veřejného zdraví transponuje do českého práva kromě řady směrnic na poli zdraví a hygieny také směrnici 2002/49/ES o hodnocení a řízení hluku ve venkovním prostředí.

Zde bychom také našli legální definice pojmů hluku a vibrací, a to konkrétně v ustanovení § 30 odst. 2 zákona o ochraně veřejného zdraví (citace definic a blíže k pojmům

---

¹³¹ Pro územní plány – za předpokladů ustanovení § 47 odst. 2 a odst. 3 stavebního zákona.

hluku a vibrací v 1. Kapitole). Ustanovení § 30 dále říká, že osobami odpovědnými za provoz zdroje hluku a vibrací jsou:

- a) osoby používající nebo provozující stroje a zařízení, jež jsou zdrojem hluku– tedy osoby mající přímý právní vztah ke zdroji hluku.
- b) provozovatelé dalších objektů, jejichž provozem vzniká hluk. – tedy ti, kdo nemají bezprostřední právní vztah ke zdroji hluku. Jedná se o osoby, jež jsou provozovateli objektů, v kterých imise vznikají, např. provozovatelé diskoték, restaurací, koncertních prostor.
- c) vlastníci či správci pozemních komunikací ¹³², provozovatelé letišť ¹³³ a vlastníci dráhy ¹³⁴. – tento bod je speciálním ustanovením k bodu b).

Vyčtené osoby jsou povinny technickými, organizačními a dalšími opatřeními v rozsahu stanoveném zákonem o ochraně veřejného zdraví zajistit, aby hluk nepřekračoval hygienické limity pro chráněný venkovní prostor a vnitřní prostory staveb. Zároveň je jejich povinností zabránit nadlimitními přenosu vibrací na fyzické osoby.

Osoby uvedené v bodu c) nejsou v jakémkoliv právním vztahu s vlastníkem přímého zdroje hluku, přesto je na tomto místě zákonodárce výslovně činí za hluk odpovědnými, což bývá problematické při praktické aplikaci ustanovení zákona. Příkladem může být rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. **1 As 7/2006-56**¹³⁵, kdy se provozovatel pozemní komunikace, konkrétně Správa silnic Moravskoslezského kraje, ohradil proti výkladu zákona o ochraně veřejného zdraví v tom smyslu, že by byl odpovědný za překročení limitů hluku na pozemních komunikacích v jeho působnosti. Stěžovatelka namítala, že jí právní řád nedává žádnou pravomoc k ovlivnění provozu na jí spravovaných pozemních komunikacích. Dále, že jde o stavbu, která sama pouze svou existencí žádný hluk nevyvolává. Stanovení odpovědnosti dle § 30 je pak v zákoně o pozemních komunikacích omezeno na situace, kdy vznikla škoda vlastníkovu sousední nemovitosti v důsledku stavu těchto komunikací, tedy nikoliv v důsledku provozu. Nejvyšší správní soud konstatoval, že ustanovení § 27 zákona o pozemních komunikacích upravuje zejména soukromoprávní odpovědnost za škody způsobené účastníky silničního provozu při dopravních nehodách. Ochranu před hlukem

---

¹³² Kdo je vlastníkem nebo správcem pozemní komunikace stanoví § 9 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, v platném znění – např. vlastníkem dálnic a silnic I. třídy je stát.

¹³³ Režim letišť a povinnosti jejich vlastníků upravuje zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona o živnostenském podnikání, v platném znění.

¹³⁴ Práva a povinnosti provozovatele dráhy stanoví § zákona č. 266/1994 Sb., o dráhách, v platném znění.

¹³⁵ Rozsudek je dostupný na internetových stránkách Nejvyššího správního soudu, [online], Dostupné k 20.09.2013 z WWW: <http://www.nssoud.cz/Uvod/art/1>.

reguluje zákon o ochraně veřejného zdraví. Dle rozsudku ustanovení § 30 tohoto zákona jasně stanoví odpovědnost vlastníků a správců pozemních komunikací. Opačný názor vede k absurdním důsledkům, kdy by za omezení hluku odpovídali vlastníci jednotlivých automobilů, letadel a železničních vozů.¹³⁶

5.6 Limity hluku a vibrací

Hygienické limity hluku a vibrací upravuje **nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně před nepříznivými účinky hluku a vibrací**, jež tento pojem vymezuje v ustanovení § 2 písm. j) jako: *“limit expozice hluku nebo vibracím při práci pro směnu kratší nebo delší než osmihodinová směna nebo jako požadavek na pracoviště.”* Znění této definice zdánlivě směřuje pouze k vystavení osob hluku či vibracím v zaměstnání, z jejího zařazení do ustanovení s nadpisem *„Vymezení základních pojmů“* lze však usuzovat, že se jedná o význam, jenž by měl platit pro celý předpis tedy i pro limity hluku a vibrací pro chráněné venkovní prostory.

Nařízení tedy stanoví nejvyšší přípustné tzv. expoziční limity hluku a vibrací pro:

1. pracoviště;
2. chráněný venkovní prostor a chráněný venkovní prostor staveb;
3. chráněný vnitřní prostor staveb;

Dále pak popisuje způsoby měření a hodnocení zjištěných údajů. Nařízení se nevztahuje na sousedský hluk, hluk způsobený nácvikem např. záchranných prací či vojenských akcí, akustické výstražné signály a hluk způsobený přelivem vody přes vodní díla. Podzákonný předpis používá pro stanovení nejvyšších přípustných limitů jednotku maximálního akustického tlaku L^{Amax} , kdy za použití různých způsobů vážení dle technických norem vznikají veličiny s vyjádřením použitého způsobu vážení jako např. $A L^{Aeq}(v \text{ dB})$.

Ustanovení týkající se **hluku na pracovišti** bychom našli v části druhé nařízení § 3 a následující. Na tomto místě je vymezena i nejvyšší přípustná hladina akustického tlaku, jež se liší dle toho, zda zaměstnanec vykonává práci náročnou na soustředění či tvůrčí činnost, nebo zda jde o pracoviště ve stavbách pro výrobu a skladování. V prvním případě je přípustná hladina hluku samozřejmě nižší než hladina obecná (konkrétně o 45 dB) a v druhém případě je nižší pouze o 15 dB. Zaměstnavatel je povinen hodnotit zdravotní rizika, jimž jsou

---

¹³⁶ Pavel Černý, Pavel Doucha: Aktuální otázky ochrany před hlukem z dopravy, [Právní rozhledy 17/2007, s. 628].

zaměstnanci vystaveni a ohrožené pracovníky řádně proškolit. Obsah školení stanoví § 9 odst. 3 nařízení.

Chráněný venkovní prostor je definován v ustanovení 30 odst. 3 zákona o ochraně veřejného zdraví, a to jako: „*nezastavěné pozemky, které jsou užívány k rekreaci, sportu, léčení a výuce s výjimkou lesních a zemědělských pozemků¹³⁷ a venkovních pracovišť.*“ Chráněný venkovní prostor staveb zákon o ochraně veřejného zdraví chápe jako : „*prostor do 2 m okolo bytových domů, rodinných domů, staveb pro školní a předškolní výchovu a pro zdravotní a sociální účely, jakož i funkčně obdobných staveb.*“ Nařízení pro oba druhy vnějších prostor rozlišuje povolenou maximální a ekvivalentní hladinu akustického tlaku dle části dne. V denní době se stanoví pro 8 souvislých nejhlučnějších hodin a v noci pro nejhlučnější hodinu. V případě hluku z dopravy je maximální hladina akustického tlaku upravena pro celou noční a denní dobu, pro hluk z leteckého provozu se pak limit vztahuje na charakteristický letový den. Letový provoz tvoří výjimku, kdy hygienický limit pro tento druh zdroje hluku nařízení určuje na 60 dB pro denní dobu a 50 dB pro noční dobu. Pro ostatní zdroje hluku lze základní hladinu akustického tlaku o 50 dB modifikovat přičtením či odečtením dalších decibelů pro tzv. korekce. Tyto v příloze č. 3 nařízení vyčtené hodnoty se přiřazují k druhu chráněného venkovního prostoru rozlišeného na nemocnice, lázně a ostatní stavby. Další korekce platí dále pro vysoce impulsní hluk (korekce – 12 dB), pro noční dobu (korekce – 10 dB), či pokud hluk obsahuje výrazné tónové složky nebo má-li výrazně informativní charakter (např. elektroakusticky zesílená řeč, korekce – 5 dB). Pro hluk z leteckého provozu nelze korekce použít.

Zákonodárce se snaží motivovat vlastníky a správce pozemních komunikací k jejich modernizaci tím, že korekce staré hlukové zátěže dle přílohy č. 3 nařízení zůstává pro výpočet maximální přípustné hladiny akustického tlaku ve stejné výši i po položení nového povrchu vozovky, výměně kolejového svršku atd. Po opravě komunikace a tím po vylepšení jejího stavu včetně hlukových vlastností se tak vlastník nemusí ohlížet na snížení mezních hodnot hluku na jejich základní limit a může dále používat korekce staré hlukové zátěže.

Ustanovení § 30 odst. 3 zákona o ochraně veřejného zdraví **chráněné vnitřní prostory staveb** vymezuje jako: „*obytné a pobytové místnosti s výjimkou místností ve*

---

¹³⁷ Vymezeny v zákoně č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí.

stavbách pro individuální rekreaci a ve stavbách pro výrobu a skladování.“¹³⁸O maximální hladině akustického tlaku platí u vnitřních částí staveb totéž co pro vnější prostory.

Zvláštní výpočet nejvyšší přípustné hladiny akustického tlaku je popsán pro hluk pronikající do staveb zvenčí vzduchem, kdy se k základní hladině o 40 dB přičtou či odečtou případné další decibely pro korekce. Tyto v příloze č. 2 nařízení vyčtené hodnoty se přiřazují k druhu chráněné místnosti a je třeba je sečíst či odečíst od základní maximální hladiny, např. u místnosti nacházející se v okolí hlavních komunikací, kde hluk právě z nich převažuje, se připočte k základu 40 dB korekce o 5 dB. Přípustná je tedy hladina akustického tlaku do 45 dB. Kromě korekcí se výše maximálního limitu sníží ještě, pokud hluk obsahuje nějaké výrazné tónové složky nebo má výrazně informační charakter (dle § 2 se jedná o řeč), a to o 5 dB.

Další výjimka platí pro zdroje uvnitř budovy, kde lze uplatnit stejné možnosti změny hodnoty limitu hluku jako u hluku pronikajícího zvenčí vzduchem. Jako zdroje uvnitř budovy nařízení chápe i případ, kdy se hluk nese konstrukcí stavby nebo jejím podložím.¹³⁹

5.7 Veřejnoprávní úprava vibrací

Ustanovení § 30 zákona o ochraně veřejného zdraví vymezuje, že provozovatelé zdrojů hluku a vibrací a další odpovědné osoby¹⁴⁰ mají povinnost zajistit, aby hluk nepřekračoval hygienické limity na pracovišti, v chráněných venkovních prostorách atd. a zabránit, aby byly přeneseny nadlimitní vibrace na fyzické osoby. Nejvyšší přípustné hodnoty vibrací pak stanoví nařízení vlády 272/2011 Sb. Osoby jsou dle nařízení vlády na rozdíl od hluku, před vibracemi chráněny pouze na pracovištích v chráněných vnitřních prostorech staveb. S vibracemi přímo přenášenými ze zdroje na člověka se nejčastěji lidé setkají v zaměstnání. Proto je **vibracím na pracovištích** věnována zvláštní část čtvrtá nařízení. Ustanovení § 12 nařízení určí zvlášť maximální expoziční limit vibrací přenášených na ruce, na horní část páteře a hlavu a pro celkové horizontální a vertikální vibrace. To vše jako hladina zrychlení vibrací při osmihodinové pracovní době. Další veličinou používanou při měření hodnoty vibrací je hodnota zrychlení v horizontálním či vertikálním směru m/s^{-2} . Postup pro měření vibrací uvádí metodický pokyn Ministerstva zdravotnictví. Samotné měření může vykonat jenom autorizovaná osoba. Totéž platí v případě měření hladiny hluku.

¹³⁸ Blíže vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 137/1998 Sb., o obecných technických požadavcích na výstavbu.

¹³⁹ Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str. 38 až 42s.

¹⁴⁰ Viz kapitola Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví.

Pro jinou než osmihodinovou pracovní směnu platí a pro vystavení vibracím za pracovní týden (průměrná expozice) nařízení stanoví jinou výši expozičních limitů. Ustanovení § 17 nařízení nakonec reguluje povinnost zaměstnavatelů vyhodnocovat rizika zátěže způsobené vibracemi a provádět pravidelná měření. Pokud zaměstnanec překročí limit expozice vibracím během své směny, má právo na bezpečnostní přestávku, během které nesmí být již vibracím vystaven.¹⁴¹

Část pátá nařízení vlády vymezuje přípustné hodnoty **vibrací v chráněných vnitřních prostorech staveb**, pro něž stejně jako v případě ochrany před hlukem platí definice uvedená v zákoně o ochraně veřejného zdraví¹⁴². Ochrana před vibracemi se tedy nevztahuje na chráněný venkovní prostor a chráněný venkovní prostor staveb. Hygienický limit hladiny zrychlení vibrací uvnitř staveb se rovná 71 dB. Přípustné hodnoty vibrací se vypočítávají pro dobu jejich působení ve vnitřním prostoru a týkají se horizontálních i vertikálních vibrací v místě, kde osoby žijí, a doby, kdy zdroj vibrací na lidi působí. I pro vibrace lze použít **korekce** (přičíst či odečíst), pro tuto oblast vyčtené v příloze č. 4 nařízení vlády. Odlišují se dle druhu chráněného vnitřního prostoru (obytná místnost, operační sál atp.) a dle doby a povahy vibrací (zda jsou přerušované, či se opakují). Nakonec úprava v zákoně o ochraně veřejného zdraví v ustanovení § 33 zakazuje instalaci strojů a zařízení o kmitočtu od 4 do 8 Hz, které vyzařují vibrace, v chráněných vnitřních prostorech staveb. V okolí např. rodinných domů lze takový stroj umístit, jen jestliže bude orgánu ochrany veřejného zdraví prokázáno, že nedojde k nadlimitnímu přenosu vibrací na obyvatele staveb.

5.8 Nadlimitní zdroje hluku a vibrací

V ustanovení § 31 zákon o ochraně veřejného zdraví stanoví výjimku z povinnosti dodržovat hygienické limity hluku dle nařízení vlády č. 272/2011 Sb., a to v případě, když při používání popř. provozu zdroje hluku nebo vibrací nelze z vážných důvodů zachovat předepsané nejvyšší přípustné hodnoty. Provozovatel takového zdroje hluku nebo vibrací může žádat o povolení provozování nadlimitního zdroje u příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví. Orgánem, který vede toto řízení v prvním stupni je krajská hygienická stanice (dle ustanovení § 82 odst. 2, písm.a) zákona o ochraně veřejného zdraví) .

Navrhovatel musí ve své žádosti dostatečně prokázat, že hluk nebo vibrace budou omezeny na rozumně dosažitelnou míru. Toto zákon chápe jako situaci, kdy poměr mezi

---

¹⁴¹Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str.56 a následující.

¹⁴²Viz výše kapitola Limity hluku a vibrací.

náklady na protihluková a antivibrační opatření, jejich účinku na snížení zátěže pro fyzické osoby jim vystavené i s o hledem na počet těchto osob zdůvodňuje snížení imisí alespoň na rozumně dosažitelnou míru, i když přesahují limity. Někteří autoři kritizují použití budoucího času u omezení, jež musí žadatel provést. Za doby platnosti dřívější úpravy byla třeba skutečnost, že omezení již *byla* provedena. Provozovatel zdroje hluku či vibrací musí samozřejmě také doložit vážnost důvodu, pro který nemůže hygienické limity dodržet. Navrhovatel tak není pod žádným tlakem opatření v co nejkratší lhůtě, jestli vůbec, provést. Kritizován je někdy i chybějící mechanismus kontroly, kdy by příslušný orgán mohl ověřit, zda k řešení skutečně došlo.¹⁴³ Proti tomuto názoru lze namítnout, že podmínky provozu zařízení jsou uvedeny v povolení a v rámci dozorové činnosti orgánu ochrany veřejného zdraví lze jejich splnění kontrolovat a při jejich nedodržení sankcionovat např. odejmout vydané povolení (ustanovení § 82 odst. 2 a § 84 zákona o ochraně veřejného zdraví).

Bernard je toho názoru, že z účelu 6. oddílu zákona a z úkolů orgánů ochrany veřejného zdraví plyne, že by krajské hygienické stanice měly vycházet z technické dokumentace osvědčující účinnost navrhovaného opatření a žadatelé by tak měli používat co nejvhodnější dostupnou technologii. Bernard také navrhuje ideálně určení časového harmonogramu k uskutečnění opatření, a to s lhůtou jejich dokončení a stanovením způsobu prokázání funkčnosti provedených změn. Nakonec je odbornou literaturou kritizována i novelizace, která do § 31 doplnila požadavek poměrování účinnosti opatření s počtem tzv. exponovaných osob. Takové měřítko je dle některých autorů diskriminační, neboť dle článku 31 Listiny základních práv a svobod má každý právo na ochranu zdraví. Dle Bernarda je nepřijatelné, aby dotčená osoba měla právo na ochranu v takovém řízení, jen pokud je vystavena imisím spolu s více jedinci. Přípustné hodnoty hluky by měly být stanovovány na základě odborných měření se zohledněním zdravotních důsledků pro fyzické osoby.¹⁴⁴

Dalším problematickým bodem zákona je vymezení účastníků řízení o vydání povolení k provozování nadlimitního zdroje hluku nebo vibrací. Základním pravidlem pro řízení ve veřejnoprávní oblasti je, že se pro jeho úpravu použije správní řád, jestliže daný zákon nestanoví jinak. Toto říká i ustanovení § 94 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví. Pro vymezení okruhu účastníků řízení tedy platí § 27 správního řádu, pokud zákon (jako např. stavební zákon) nevymezení, kdo je účastníkem řízení, jinak. Ustanovení § 94 odst. 2 zákona o

---

¹⁴³Pavel Černý, Pavel Doucha: Aktuální otázky ochrany před hlukem z dopravy, [Právní rozhledy 17/2007, s. 628].

¹⁴⁴Více viz Analýza hlukových výjimek – rozhodovací praxe Krajských hygienických stanic v řízeních dle § 31 odst. 1 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, Ekologický právní servis, 2008. Dostupné z k 5.10-2013 z WWW: <http://hluk.eps.cz/hluk/publikace/>.

ochraně veřejného zdraví tak činí, když uvádí, že účastníkem řízení dle § 31 odst. 1 je pouze navrhovatel. Bernard však toto znění uvádí do souvislosti s Listinou základních práv a svobod, resp. jejími články 31 a 35, jež každému garantují právo na ochranu zdraví a na příznivé životní prostředí. Kdyby se vymezení účastníků dle správního řádu vztahovalo i na řízení o povolení nadlimitního zdroje hluku, o řízení by se dozvěděl a mohl by do něj zasahovat i ten, kdo může být povolením zdroje přímo dotčen na svých právech nebo povinnostech, tedy fyzická osoba hlukem ze zdroje potenciálně obtěžovaná. Tato osoba může zcela jistě být povolením výjimky z přípustných limitů dotčena jak na svých vlastnických právech, tak na svých právech na ochranu zdraví a příznivé životní prostředí. Dalším teoreticko-právním problémem s tímto spojeným je právo toho, *kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, obrátit se na soud* s žádostí o přezkum takového rozhodnutí či se žalobou domáhat jeho zrušení, založené nejen článkem 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, ale i ustanovením § 65 soudního řádu správního. Dotčená osoba by se tak mohla proti rozhodnutí krajské hygienické stanice bránit ve správním soudnictví.¹⁴⁵

Povolení se vydává na časově omezenou dobu. Zákon nezmiňuje možnost orgánu ochrany veřejného zdraví provádět kontrolu. Krajský hygienik má však možnost zakázat provoz zdroje nebo činnost, jíž byly porušeny povinnosti v ochraně veřejného zdraví, ato do odstranění vad. Tento postup se nepoužije pro záměr, pro nějž platí povinnost žádat o povolení dle zákona o integrované prevenci.

V roce 2008 bylo uděleno na území České republiky přibližně 150 povolení k provozu nadlimitního zdroje hluku, nejvíce pro oblast silniční dopravy. Všechny pozemní komunikace na území Hlavního města Prahy mají udělenou výjimku až do roku 2017.¹⁴⁶

5.9 Některé zvláštní případy zdrojů hluku

I. **Hluk z veřejné produkce hudby a z provozoven služeb** je upraven v ustanovení § 32 zákona o ochraně veřejného zdraví, hygienické limity pro tyto zdroje hluku stanoví nařízení vlády 272/2011 Sb. Odpovědnost za splnění přípustných hodnot nese pořadatel (u veřejných produkcí), či osoba provozující službu. Nelze-li takovou osobu dohledat, solidárně je k dodržování limitů zavázána i osoba, jež k produkci hudby poskytla stavbu nebo pozemek. Maximální limity jsou, jak popsáno výše, pro chráněný venkovní prostor

---

¹⁴⁵ Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str.45.

¹⁴⁶ Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str.83.

a chráněný venkovní prostor staveb určeny jako průměrná hodnota pro denní a noční dobu. Limit tak přesáhne jenom dlouhá a hlučná produkce.

II. **Hluk z letiště** je oblastí, pro kterou nelze udělit výjimku k provozování nadlimitního zdroje hluku dle řízení popsaného výše. Podle ustanovení § 31 odst. 2 a odst. 3 zákona o ochraně veřejného zdraví je provozovatel vojenského letiště mezinárodního letiště s počtem více než 50.000 startů nebo přistání ročně povinen při překročení hygienických limitů hluku navrhnout zřízení tzv. ochranného hlukového pásma. To se zřizuje vydáním opatření obecné povahy správním úřadem příslušným dle zvláštního právního předpisu. Povinnost ochranné pásma zřídit je retroaktivní, týká se tak i letišť v době přijetí zákona již existujících. Účastníci řízení nejsou omezeni ustanovením § 94 zákona o ochraně veřejného zdraví, použije se tak obecná úprava správního řádu¹⁴⁷. Do rozhodnutí o zřízení ochranného hlukového pásma je tak zapojena i veřejnost, zejména vlastníci nemovitostí v navrhovaném pásmu. Při nesplnění povinnosti založit ochranné pásmo, může správní úřad udělit pokutu až do výše 3 milionů korun českých. V již vytvořeném ochranném hlukovém pásmu musí provozovatel letiště u vyjmenovaných druhů staveb (např. obytných a rodinných domů) provést protihluková opatření. Hygienické limity hluku je třeba dodržovat přinejmenším ve vnitřních prostorách staveb. V případě, že ani uskutečněná opatření nepomohou, může příslušný správní úřad rozhodnout o vyvlastnění, zahájit územní řízení o změně užívání stavby nebo o jejím odstranění.

Provozovatelé ostatních typů letišť tedy těch, jež nespádají do kategorie mezinárodních a vojenských letišť, jsou povinni řídit se maximálními přípustnými limity hluku a nelze ve zvláštním řízení povolit nadlimitní hlukové imise.

Dle zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu v platném znění (dále jen „stavební zákon“) a zákona č. 49/1997 Sb., o civilním letectví v platném znění, musí být letecké stavby vymezeny v územně plánovací dokumentaci nebo v územním rozhodnutí o využití území. Úřad pro civilní letectví je v tomto případě speciálním stavebním úřadem, jenž vydává také kolaudační rozhodnutí. Ke stavebnímu povolení je však třeba i souhlasného stanoviska obecného stavebního úřadu, který vydává ohledně leteckých staveb rozhodnutí o umístění stavby, rozhoduje o ochranném

---

¹⁴⁷ Více viz kapitola Nadlimitní zdroje hluku.

hlukovém pásmu letiště. Záměr výstavby letiště podléhá posouzení dle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí.¹⁴⁸

III. **Hluk z pozemních komunikací** je nejčastějším zdrojem nadlimitního hluku. Záměry staveb pozemních komunikací spadají pod proces EIA dle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí, obligatorně jsou posuzovány např. novostavby a rozšiřování dálnic či rozšiřování místních komunikací o 4 a více jízdních pruzích delších než 1 km. Příslušným úřadem k rozhodnutí u dálnic je Ministerstvo životního prostředí a u místních komunikací kraj. Do všech řízení má právo jako dotčený orgán vstupovat krajská hygienická stanice v souladu s ustanovením § 77 zákona o ochraně veřejného zdraví.

Dle ustanovení § 15 stavebního zákona bude pro stavbu dálnice, silnice, místní komunikace a veřejně přístupné účelové komunikace¹⁴⁹ speciálním stavebním úřadem příslušný silniční správní úřad, tedy Ministerstvo dopravy, krajský úřad či úřad obce s rozšířenou působností.

V souladu s nařízením vlády č. 272/2011 Sb. pro hluk z dopravy na veřejných komunikacích a železnicích jsou hygienické limity hluku stanoveny pro celou denní a noční dobu s korekcemi dle přílohy č. 2 nařízení.¹⁵⁰

5.10 Emisní hlukové limity

Český právní řád byl harmonizován s evropským unijním právem v oblasti emisních limitů hluku také směrnicí 2000/14/ES a směrnicí 2009/125/ES.¹⁵¹ Pro výrobky a stroje jako zdroje hluku upravuje na základě zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, **nařízení vlády č. 9/2002 sb., kterým se stanoví technické požadavky na výrobky z hlediska emisí hluku**. Tento předpis reguluje emise způsobované zařízeními v něm vyčtenými (viz výčet v kapitole pojednávající o obou směrnicích). Jedná se o zařízení užívaná ve venkovním prostoru jako na příklad o sekačky, motorové pily, nebo domácí spotřebiče. Transpozice odpovídá obsahu zmíněných směrnic. Výrobky tak musí být označeny údajem o zaručené hladině akustického výkonu, který musí odpovídat přípustným hlukovým limitům. Za splnění požadavků nesou odpovědnost výrobci či dovozci těchto zařízení. Česká úprava

¹⁴⁸Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str.47 a následující.

¹⁴⁹ Kategorie a třídy pozemních komunikací jsou rozděleny a popsány v zákoně č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích v platném znění. Kdo je vlastníkem jednotlivých komunikací upravuje § 9 zákona o pozemních komunikacích.

¹⁵⁰Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str.49 a následující.

¹⁵¹Více viz kapitola Předpisy upravující hluk a vibrace způsobené výrobky nebo stroji.

převzala také prohlášení o shodě, kdy je výrobce povinen zajistit posouzení souladu výrobku s nároky na něj směnicí kladenými autorizovanou osobou. Odborné publikace toto vidí jako způsob přenosu ekologické odpovědnosti na původce zdroje ohrožení.¹⁵²

5.11 Návrh zákona o hluku

Úprava problematiky hluku a vibrací je rozdělena ve více předpisech různé právní síly. Účelu by jistě lépe posloužil jednotný zákon vymezující všechny pojmy, práva a povinnosti provozovatelů zdrojů imisí i obtěžovaných občanů včetně působnosti příslušných správních úřadů. Proti roztržitosti regulace těchto zdrojů ohrožení životního prostředí bojuje věcný návrh zákona o hluku připravený Ministerstvem zdravotnictví, který předložilo vládě v červenci 2012. Stávající legislativní pojetí podle ministerstva neumožňuje dostatečně řešit problémy staré hlukové zátěže, krátkodobé a ojedinělé vystavení hluku, hluková kapacita území apod. Věcný záměr zákona nemění stávající hygienické limity hluku, velké změny by však přinesl v oblasti rozdělení kompetencí státního dozoru mezi orgány ochrany veřejného zdraví. Hygienické limity hluku z dopravy ve venkovním prostoru by byly nahrazeny systémem hlukových zón nebo závazností akčních plánů. Rozdělení hlukových zón do kategorií A B C D by lépe odráželo lokální potřeby obyvatel staveb v blízkosti pozemních komunikací, např. pásmo D by bylo pro bytovou výstavbu nevhodné. Opatření obecné povahy vyhlášující hlukové zóny by bylo v působnosti orgánu ochrany veřejného zdraví. Osoby odpovědné za zdroje hluku by u určitých aglomerací byly povinny postupy navržené v akčním plánu zohlednit při výsledné realizaci protihlukových opatření. Příslušný k rozhodování o hluku, který může záporně ovlivnit zdraví, by stále byl úsek státního zdravotního dozoru (hluk u letecké a silniční dopravy, hluk ze stacionárních zdrojů). V pravomoci obcí by byl hluk, jež nemůže mít negativní vliv na zdraví a je nepředvídatelný, často jednorázový a pocit obtěžování hlukem je tak velmi subjektivní (hlasy lidí, zvířat, hudba, hluk ze sportovních a společenských aktivit). Úprava také počítá se zavedením závazného nástroje regulace hluku jako je hodnocení zdravotních rizik dle doporučení Světové zdravotnické organizace. Možností je také zřízení Národní rady pro hluk, jež by spadala pod Úřad vlády.¹⁵³

---

¹⁵²Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s.475.

¹⁵³ Informace dostupné na internetových stránkách Ministerstva zdravotnictví k 1.11.2013 z WWW: http://www.mzcr.cz/dokumenty/ministerstvo-zdravotnictvi-pracuje-na-dalsi-fazi-reformy-zdravotnictvi_614325011.html .

Zákon o ochraně veřejného zdraví před hlukem a řízení hluku v komunálním prostředí (zákon o hluku) je součástí plánované reformy českého zdravotnictví a dle plánů tehdejší vlády a ministerstva měl nabýt účinnosti v prosinci roku 2014.

Mezitím se však změnila politická reprezentace, současná vláda v demisi s předložením návrhu zákona v poslanecké sněmovně nepočítá. Na postoj nové vlády s novým složením na základě voleb, jež proběhly v říjnu letošního roku, musíme ještě počkat. Obsah úpravy se tak ještě může zcela změnit.

5.12 Shrnutí 5. Kapitoly

Hluk a vibrace jako významné zdroje ohrožení životního prostředí jsou v českém právním řádu regulovány řadou právních předpisů. Většina z nich je následkem transpozice směrnic Evropské unie a úprava v této oblasti je tak zcela harmonizovaná, ale roztržštěná do více předpisů různé právní síly. V současnosti je základním zákonem věnujícím se hluku a vibracím zákon o ochraně veřejného zdraví, nařízení vlády č. 272/2011 Sb. vyhláška ministerstva o hlukovém mapování, do které se promítla úprava směrnice 2002/49/ES a jí regulované přelomové koncepční dokumenty strategické hlukové mapy a akční plány snižování hlukové zátěže. Nelze opomenout ani vliv koncepčních dokumentů dle stavebního zákona, tedy Politiky územního rozvoje a územně plánovací dokumentace. Ochrana obyvatel před obtěžováním hlukem z pozemních komunikací či letišť by tak měla začít již ve fázi územního řízení, kdy krajský úřad či obec připravují zásady územního rozvoje či územní plán. Do územního řízení zasahují také jako dotčené úřady orgány ochrany veřejného zdraví skrze instituty posouzení vlivu záměru na životní prostředí dle zákona o posouzení vlivů na životní prostředí, nebo integrovaného povolení vyjmenovaných záměrů dle zákona o integrované prevenci. Strategické hlukové mapy a akční plány jsou v současné době již zpracované a veřejnosti dostupné, jejich dopad však nenaplnil očekávání a především proces hlukového mapování byl doprovázen celou řadou chyb, které se následně podepsaly i na kvalitě akčních plánů. Na ucelené hodnocení jejich přínosu je třeba vyčkat na aktualizaci jimi uváděných dat. Významným přínosem je ale větší informovanost veřejnosti ohledně hlučnosti prostředí, kde lidé žijí, kdy hlukové mapy jsou volně přístupné pro každého na internetu. Další transpozice v souvislosti s evropskou unijní regulací zařízení ve vnějším prostředí směrnic 2000/14/ES a 2009/125/ES již dle odborných posouzení dopadla lépe, emisní limity zařízení ve venkovním prostoru a domácích spotřebičů jsou upraveny v nařízení vlády č. 9/2002 Sb.

Nařízení vlády č. 272/2011 Sb. určuje hygienické limity hluku a na pracovišti, v chráněných vnitřních a venkovních prostorech staveb a chráněné venkovní prostory a dále nejvyšší přípustné hladiny vibrací na pracovištích a v chráněných vnitřních prostorách. Z pravidla dodržování stanovených limitů lze povolit výjimky pro nadlimitní zdroje hluku, jestliže jsou pro to vážné důvody a provozovatel zdroje imise omezí na rozumně dosažitelnou míru. Odborná veřejnost však kritizuje nemožnost zapojení osob, jejichž práv a povinností s rozhodnutí dotkne. Dalším terčem kritiky je chybějící postup pro dokládání, že opatření teprve budou přijata. Toto neplatí pro provozovatele mezinárodních a vojenských letišť, ti o povolení výjimky žádat nemohou, v jejich případě je nutné ustavit ochranné hlukové pásmo v okolí letiště.

V oblasti ochrany před hlukem a vibracemi rozhoduje více orgánů, neboť se jedná o okruh témat spjatých jak s životním prostředím, tak s ochranou zdraví obyvatel, což způsobuje určitou nepřehlednost a orgány samy často neví, zda jsou k rozhodnutí o podání věcně příslušné či nikoliv.¹⁵⁴ Přerozdělení kompetencí v tomto oboru navrhuje nová ucelená úprava hlukové problematiky v jednom zákoně, kdy Ministerstvo zdravotnictví připravilo novou podobu zákona, která je zatím pouze ve formě návrhu věcného záměru zákona o hluku.

---

¹⁵⁴ Článek bývalého ombudsmana, JUDr. Otakara Motejla, „Když je sousedem restaurace..“ ze dne 4. 10. 2005 dostupný k 25. 9. 2013 z WWW: www.epravo.cz .

6. Kapitola: Soukromoprávní ochrana před hlukem a vibracemi

Jakkoliv veřejné právo tvoří většinu úpravy ochrany před škodlivým účinkem hluku a vibrací, osoby, jež se cítí nadměrným hlukem či vibracemi obtěžované, mají také soukromoprávní prostředky ochrany. Tyto by měly občanům sloužit především v situacích, kdy do protiprávního stavu dostatečně nezasáhly orgány veřejné správy. V některých případech je možné uplatňovat své právo na příznivé životní prostředí jak u správního úřadu, tak u civilního soudu. Příkladem může být odkázání účastníků řízení s jejich námitkou do občanskoprávního řízení stavebním úřadem. Do vydání rozhodnutí ve věci se správní řízení přeruší. Toto bývá časté v územním řízení o umístění stavby, jež bude zdrojem hluku. Někteří autoři se domnívají, že podání k občanskoprávní žaloby by mělo dojít až v krajním případě, po marném dovolání se pomoci u příslušných správních úřadů a snaze problém vyřešit s provozovatelem nebo majitelem zdroje hluku, nic však občanům obtěžovaným hlukem či vibracemi nebrání obránit se na soud přímo.¹⁵⁵

Základem soukromoprávní úpravy stejně jako té veřejnoprávní je ústavní zakotvení práv souvisejících s ochranou před zdroji ohrožení životního prostředí. Na problematiku hluku a vibrací se vztahují články 35 odst. 1, článek 31, článek 11 a článek 10 odst. 2 Listiny¹⁵⁶.

Na zákonné úrovni lze soukromoprávní ochranu nalézt v **zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník** (dále jen „občanský zákoník“). Prostředky ochrany v občanském zákoníku jsou buď preventivního charakteru (tam, kde ještě nedochází k obtěžování fyzických osob, např. výstavba letiště), nebo nastupují až při řešení protiprávního jednání nebo stavu již existujícího (např. z již zahájené výstavby). Obecnou prevenční povinnost stanoví občanský zákoník v ustanovení § 415, jejímu porušení se lze bránit tzv. prevenční žalobou. Prostředky následného vypořádání se s protiprávním stavem jsou žaloba na ochranu osobnosti, sousedská žaloba a žaloba na náhradu škody. Dotčený občan má právo použít i mimosoudní prostředky jako svépomoc, či ochrana proti zásahům do pokojného stavu.¹⁵⁷ Další kapitoly budou pojednávat o těchto institutech blíže.

V souvislosti s účinností zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, tzv. nového občanského zákoníku (dále jen „NOZ“) dojde ke zrušení stávající úpravy a jejímu plnému nahrazení novým kodexem. Zákon č. 89/2012 Sb. nabude účinnosti 1. 1. 2014 a v novém roce

---

¹⁵⁵Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str.59.

¹⁵⁶ Více viz. úvod do kapitoly Veřejnoprávní úprava ochrany před hlukem a vibracemi.

¹⁵⁷Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str.60.

se tak soukromoprávní vztahy již budou řídit novou úpravou. Obsahem této práce není srovnání stávajícího a nového zákoníku, proto se práce věnuje pouze nejvýznamnějším novinkám dotýkajícím se ochrany před nadměrným hlukem a vibracemi. Autorka nevyklučuje, že po uvedení NOZ do praxe, s nárůstem počtu odborných publikací a judikatury, se projeví zásadní změna i v jiných než popsaných případech. Autorka práce zvolila postup, kdy nejprve bude popsána úprava účinná v době uzavření rukopisu a následně bude doplněna o srovnání se změnami přinášenými novým občanským zákoníkem.

6.1 Sousedské imise

Na specifické způsobení hluku a vibrací se soustředí pro vztahy mezi občany zřejmě nejvíce účinná úprava v občanském zákoníku, a to institut **sousedských práv**. Ustanovení **§ 127 občanského zákoníku** reguluje vztahy vlastníka a třetích osob při užívání věci¹⁵⁸;

„Vlastník věci se musí zdržet všeho, čím by nad míru přiměřenou poměrům obtěžoval jiného nebo čím by vážně ohrožoval výkon jeho práv. Proto zejména nesmí ohrozit sousedovu stavbu nebo pozemek úpravami pozemku nebo úpravami stavby na něm zřízené bez toho, že by učinil dostatečné opatření na upevnění stavby nebo pozemku, nesmí nad míru přiměřenou poměrům obtěžovat sousedy hlukem, prachem, popílkem, kouřem, plyny, parami, pachy, pevnými a tekutými odpady, světlem, stíněním a vibracemi, nesmí nechat chovaná zvířata vnikat na sousedící pozemek a nešetrně, popřípadě v nevhodné roční době odstraňovat ze své půdy kořeny stromu nebo odstraňovat větve stromu přesahující na jeho pozemek.“ Znění § 127 vymezuje obsah důležitého pojmu imisí, tedy stavu, kdy účinky činnosti konané na jedné nemovitosti pronikají na druhou nemovitost.¹⁵⁹ Mezi **imise** patří: hluk, vibrace, prach, pach, kouř apod. Výčet v občanském zákoníku je pouze demonstrativní.

V rámci sousedských práv lze tedy na základě ustanovení § 127 podat tzv. **sousedskou žalobu**, jež je zvláštním druhem žaloby negatorní. Rozhodnutí soudu totiž neuzná právo obtěžující osoby něco činit, tj. obtěžovat druhého výkonem vlastnického práva. Lze zakázat rušení hlukem nebo vibracemi z určité činnosti, nikoliv činnost samotnou. Rozhodnutí tak nemůže žalovanému uložit povinnost pozitivního konání, není tedy možné určit konkrétní opatření ke snížení imisí, nebo úplné odstranění jejich zdroje.¹⁶⁰

---

¹⁵⁸ Jiří Švestka, Jiří Spáčil, Marta Škárková, Milan Hulmák a kolektiv Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009, 716 s.

¹⁵⁹ Viz. rozsudek R 37/1985.

¹⁶⁰ Viz. rozsudek R 45/1986

Aktivně legitimovaný k podání žaloby je každý, kdo je imisemi rušen. Žalobcem může být nejen vlastník nebo držitel nemovitostí imisí dotčené, ale i její nájemce a jiné osoby, které věc užívají na základě obligačního práva.¹⁶¹ Rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 54 Co 390/2007-203 uznal aktivní žalobní legitimaci v případě společenství vlastníků jednotek. Tento subjekt tak může v rámci správy domu, jenž vykonává na základě ustanovení § 9 zákona Č. 72/1994 Sb. o vlastnictví bytů podat sousedskou žalobu, protože případná přijatá opatření k nápravě stavu se budou dotýkat i společných částí domu a společných pozemků, které společenství vlastníků jednotek spravuje. Naopak žalobcem ze sousedských práv z povahy věci nemůže být obchodní společnost či občanské sdružení dle zákona o č. 83/1990 Sb., sdružování občanů, jejichž právní osobnost nemohou imise poškodit. Výjimkou je však obec, jako osoba veřejného práva vlastníci nemovitosti, které jsou užívány občany a vystaveny nadlimitnímu hluku (např. obecní úřad v blízkosti dálnice). Tento názor byl také potvrzen judikaturou.¹⁶²

Pasivně žalobně legitimovaný je každý, kdo při výkonu svých vlastnických práv zasahuje do práv druhých. Nejedná se přitom jen o vlastníka nemovitosti, odpovědni jsou i ti, kteří provozují podnik, který je zdrojem hluku, nebo také obec nebo kraj, jenž je vlastníkem pozemní komunikace.¹⁶³ Dle rozsudku Nejvyššího soudu sp.zn. 22 Cdo 223/2005 může být žalován jak vlastník nemovitosti, tak přímý rušitel, který imise způsobil. Na vlastníku věci zůstává, aby přímému rušiteli v dalším obtěžování zabránil. Pasivně legitimovaná může být i obec vlastníci komunikaci, která je zdrojem hluku, Nejvyšší soud i Nejvyšší správní soud konstatovaly, že nelze odpovědnost přenášet na jednotlivé uživatele komunikace, tedy řidiče vozidel, která ve skutečnosti hluk způsobují.¹⁶⁴

Ustanovení §127 upravuje dvě skutkové podstaty, jež stanoví intenzitu obtěžování, kterou musí hluk způsobit, aby šlo o protiprávní stav. Výčet skutkových podstat je demonstrativní.

1. Obtěžování nad míru přiměřenou poměrům – sice nebrání výkonu vlastnických práv, ale ztěžuje a zneprzyjemňuje ho. V potaz tak nelze brát takové obtěžování, jež druhá osoba nepocítuje, není škodlivé a ani nedopadá na věc druhého (např. vlny rozhlasového vysílání). Otázkou *míry přiměřené poměrům* se

---

¹⁶¹ Jiří Švestka, Jiří Spáčil, Marta Škárová, Milan Hulmák a kolektiv Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009, 716 s.

¹⁶² Rozsudek R 6/2001.

¹⁶³ Kdo je vlastníkem jakého druhu komunikace uvádí ustanovení § 9 zákona o pozemních komunikacích.

¹⁶⁴ Více viz. kapitola Zákon o ochraně veřejného zdraví, rozsudek Nejvyššího správního soudu sp.zn. 1 As 7/2006 a rozsudek Nejvyššího soudu č.j. 54 Co 390/2007-203.

zabývají soudy a je na jejich zvážení, jak konkrétní případ posoudí. Soud bude při rozhodování imise zkoumat objektivně, tedy na základě obvyklých společenských názorů, míry hlučnosti v lokalitě obvyklé a specifik každého případu (četnost výskytu hluku nebo vibrací, délka trvání, v jaké části dne se imise projevují)¹⁶⁵. Například hru na klavír nelze sousedovi obecně zakázat, důležité je, aby zvuk hudebního nástroje obtěžoval ostatní co nejméně, klavír nebyl používán v nočních hodinách a aby na něj nebylo hráno celý den. Soud by také posuzoval, zda je nástroj užíván v souladu se stanoveným účelem.¹⁶⁶ Pokud by někdo úmyslně hrál na bubny s cílem rušit sousedy, jednalo by se o šikanu. Samozřejmě pokud by hluk či vibrace přesahovali hygienické limity dle nařízení vlády 272/2011 Sb., šlo by vždy o imise nepřiměřené poměrům. Jelikož hodnota limitů je stanovena s ohledem na ochranu lidského zdraví, nelze jejich překročení brát jako přiměřené poměrům ani v obzvláště hlučných lokalitách.

a. **Vážné ohrožení práv vlastníka** – ohrožuje nebo přímo znemožňuje výkon práv vlastníka. V případě, že způsobením hluku došlo k vážnému ohrožení práv, již se neposuzuje míra tohoto ohrožení, ani zda byla nepřiměřená poměrům. Takové jednání je vždy protiprávní.

Sousedská práva jsou nově zakotvena v ustanovení § 1013 a následujících NOZ a jsou systematicky zařazena do dílu věnujícímu se vlastnictví, zde tedy jeho omezení. Vlastník je povinen zdržet se všeho, co působí, že imise vnikají na pozemek vlastníka jiného. Zákonodárce zde zavádí legislativní zkratku pro imise, kdy mezi jejich demonstrativní výčet zařadil i hluk a otřesy. Imise musí být nepřiměřené místním poměrům a podstatně omezovat obvyklé užívání pozemku. Institut tak vychází z dosavadní úpravy, jen ji rozvádí. Byl upraven výčet imisí a některé z nich byly rozvedeny v samostatných ustanoveních (provoz závodu). NOZ imise rozděljuje na přímé a nepřímé. Přímé imise, jež jsou přímým pokračováním vlastníkovy činnosti, jsou zakázány bez ohledu na míru, jakou vlastníka sousedního pozemku obtěžují (i když nedosahuje intenzity nepřiměřené místním poměrům), ledaže se to opírá o zvláštní právní důvod. Pro nepřímé imise platí posouzení jejich míry vzhledem k místním poměrům. Nejsou přímo vyvolávány činností vlastníka, jsou jen jejím volným následkem,

---

¹⁶⁵ Jiří Švestka, Jiří Spáčil, Marta Škárková, Milan Hulmák a kolektiv Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009, 715 s.

¹⁶⁶ Viz. rozsudek Nejvyššího soudu Československé republiky 3 Cz 4/87.

podmíněným přírodními vlivy jako šíření hluku.¹⁶⁷ Zde je nutno dodat, že ustanovení sice zmiňuje jen vlastníky pozemku, ale úprava se vztahuje i na stavby, neboť NOZ vrátil do našeho právního řádu superficiální zásadu a stavba je nyní součástí pozemku (§ 506 odst. 1 NOZ). Vlastníkem obtěžovaným imisemi může být i vlastník nemovitosti, která s pozemkem rušitele přímo nesousedí.¹⁶⁸ Výklad věnovaný aktivní a pasivní žalobní legitimaci výše tak platí pro novou úpravu.

Odstavec 2 ustanovení § 1013 vylučuje žalobu na zdržení se šíření imisí v případě **provozu závodu** nebo podobného zařízení, které má úředně schválené povolení k činnosti. Tehdy má soused nárok na náhradu své újmy v penězích, byla-li tato způsobena okolnostmi, k nimž nebylo v řízení o udělení povolení k provozu přihlédnuto. To neplatí, jedná-li se o imise přímé, či přesahuje-li obtěžování rozsah, v jakém byl provoz schválen. Byla-li tedy udělena výjimka pro nadlimitní zdroj hluku dle zákona o ochraně veřejného zdraví, nelze obtěžování hlukem podřadit pod imise a bránit se proti nim sousedskou žalobou. Někteří autoři tuto úpravu nazývají *privilegovanými imisemi*. Zákonodárce se nechal inspirovat zněním Obecného zákoníku občanského z roku 1811 a tak je možné při jeho výkladu použít i nauku rakouské civilistiky. Z rakouské judikatury vyplývá, že musí jít o imise pro daný provoz typické. *„Podle současné praxe platí, že imise vždy překračují „míru přiměřenou poměrům“, jsou-li v rozporu s veřejným právem (např. hluk přesahuje hygienické limity). Je otázkou, zda toto pravidlo bude platit i nadále. Je tu totiž zatím nejasné ustanovení druhé věty § 1 odst. 1 NOZ, podle kterého, „uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného“; zatím se zdá, že toto ustanovení činí dosavadní přístup nemožným. I podle § 1013 odst. 2 NOZ tak budou relevantní jen ty imise, které „v míře nepřiměřené místním poměrům a podstatně omezují obvyklé užívání pozemku“. Je otázkou, zda sem budou patřit i imise, které ohrožují zdraví a život. Na druhé straně § 1013 odst. 2 NOZ nelze vykládat tak, že by se obtěžovaný soused nemohl bránit proti imisím překračujícím veřejnoprávní limity ve správním řízení; tuto možnost mu nelze odejmout.“*¹⁶⁹ Ustanovení odst. 2 § 1013 přineslo významnou změnu, neboť nově upravuje vztah veřejnoprávní a soukromoprávní úpravy ochrany před hlukem a je otázkou, jak se v tomto ohledu účinnost NOZ projeví v rozhodovací praxi soudů ohledně ochrany před hlukem a vibracemi.

---

¹⁶⁷ BĚLOHLÁVEK, A.J.; ČERNÝ, F.; JUNGWIRTHOVÁ, M.; KLÍMA, P.; PROFELDOVÁ, T.; ŠROTOVÁ E. *Nový občanský zákoník . Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 307 s. ISBN 978-80-7380-413-8.

¹⁶⁸ Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku (§1013). Dostupná ze systému ASPI.

¹⁶⁹ Blíže viz. Eva Dobrovolná, Jiří Spáčil: Imise způsobené úředně schváleným provozem závodu nebo podobného zařízení v novém občanském zákoníku, [Právní rozhledy 20/2012, s. 719].

6.1.1 Judikatura

Na tomto místě autorka uvádí ukázkou rozhodnutí, které se dotýká sousedských práv pro znázornění argumentace soudů ve věcech imisí dle ustanovení § 127 občanského zákoníku. Vliv NOZ bude v plném rozsahu zřejmý až za několik let po nabytí účinnosti, argumenty v mnohých rozhodnutích však budou platit nadále.

Usnesením sp. zn. **22 Cdo 1296/2008** ze dne 27. 4. 2010 Nejvyšší soud rozhodl o žalobě obyvatel Rakovníku proti městu Rakovník na uložení povinnosti zdržet se rušení hlukem. Soud prvního stupně uložil žalovanému povinnost zdržet se rušení žalobců hlukem pocházejícím z provozu skateboardů na Víceúčelovém hřišti Střelnice. Odvolací soud upravil znění rozsudku o specifikaci pozemků, na nichž se hřiště nachází a specifikaci nemovitostí, do nichž proniká hluk. Proti rozsudku odvolacího soudu podalo město Rakovník dovolání. Nejvyšší soud konstatoval, že žalovaný je pasivně legitimovaný ve věci žaloby na ochranu před hlukem pronikajícím na pozemky žalobců z veřejného hřiště zřízeného žalovaným na jeho pozemku podle ustanovení § 127 odst. 1 občanského zákoníku. Lze se tedy domáhat „*po veřejnoprávní korporaci, aby se zdržela rušení hlukem, pocházejícím z provozu sportovních předmětů (skateboardů), když tato veřejnoprávní korporace nebyla držitelem ani provozovatelem ani uživatelem předmětných sportovních předmětů*“. Dovolatel dále namítal nedostatky v odůvodnění rozhodnutí soudů nižších instancí, a to ve vztahu k míře intenzity hluku a nedostatek závěru, ze kterého by bylo patrné, jaká intenzita hluku je v předmětné věci brána jako nepřiměřená poměrům. Odvolatel v tomto místě odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. května 2004, sp. zn. 22 Cdo 1421/2003, podle kterého, pokud dochází k obtěžování nad míru přiměřenou poměrům, soud žalobě vyhově a „*v odůvodnění rozsudku vyloží míru obtěžování, která je v dané věci přiměřená poměrům a míru obtěžování, která byla zjištěna*“. V této kauze odvolací soud v rozsudku uvedl, že rozlišoval obtěžování žalobců hlukem ve venkovních chráněných prostorech a chráněných vnitřních prostorech. Dovolací soud dále konstatoval, že „*ustanovení § 127 odst. 1 patří k normám s relativně neurčitou hypotézou, které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu*.“ a shodně se soudem odvolacím dospěl k názoru, že „*ze všech provedených důkazů, které se týkaly měření hlučnosti, vyplynulo, že posuzované obtěžování žalobců, jakožto vlastníků posuzovaných nemovitostí, je způsobeno pronikáním vysoce rušivého hluku..., jenž podle znalce připomíná zvuk zámečnické dílny, a který vzniká při provozování skateboardingu na předmětném hřišti žalovaného nárazem kovových částí skateboardu na kovovou rampu při*

skocích skateboardistů. Jedná se o hluk s charakterem nepříjemného vysoce impulsního zvuku¹⁷⁰ se zcela odlišným frekvenčním složením v porovnání s ostatními běžnými hluky, dochází při něm k výraznému zhoršení hlukových poměrů v dané konkrétní lokalitě - klidné a tiché vilové čtvrti bez průmyslových podniků, 150 metrů vzdálené od rušné komunikace – v níž způsobuje výrazné zhoršení komfortu bydlení.“. Nepřiměřenost obtěžování žalobců soud shledal, ačkoliv „překročení hygienických limitů hluku bylo v chráněném vnitřním prostoru staveb žalobců při zavřených oknech v rámci měření prokázáno pouze v jednom případě, při otevřených oknech došlo k překročení limitů ve všech případech a že je třeba s ohledem na to, že skateboarding je provozován právě v ročních obdobích, kdy je zcela obvyklé mít okna otevřená, vycházet právě z posledně uvedených naměřených hodnot.“. Dovolací soud dále sdělil, že **pokud hlukové imise překračují limity stanovené veřejnoprávní úpravou, zpravidla přesahují i míru přiměřenou poměrům, ale naopak tomu být nemusí.**¹⁷¹ Proto soud vycházel ve vztahu k chráněným vnitřním prostorům z limitů hluku stanovených veřejnoprávními předpisy pouze podpůrně a současně zohlednil další konkrétní okolnosti případu, zejména specifický charakter hluku, který je s ohledem na jeho frekvenční složení a intenzitu vnímám zvláště rušivě.¹⁷²

6.2 Žaloba na ochranu osobnosti

Ústavním základem žalob na ochranu osobnosti je článek 10 odst. 2 Listiny, jež zakotvuje právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života. Dle ustanovení **§ 11 občanského zákoníku** má každý právo na ochranu své osobnosti, zejména života, zdraví, lidské důstojnosti či svého jména. Výčet je demonstrativní. Práva na ochranu zdraví, soukromí a právo na nerušené a bezpečné jsou dílčími osobnostními právy souvisejícími s problematikou hluku a vibrací. Jak již bylo popsáno výše¹⁷³, Evropský soud pro lidská práva judikoval, že pod článek 8 Evropské úmluvy o lidských právech a základních svobodách lze zařadit i ochranu před nadměrným hlukem (Moreno Gómez vs. Španělsko).

Právo na ochranu osobnosti přísluší všem fyzickým osobám, aktivně legitimovány nejsou z podstaty věci právnické osoby. Žalobce musí v řízení prokázat, že do jeho práva bylo

---

¹⁷⁰ Definice dle nařízení vlády č. 272/2011 Sb.

¹⁷¹ K tomu blíže rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2007, sp. zn. 22 Cdo 2808/2007, publikovaného v časopise Právní rozhledy 4/2008: „Právně významným obtěžováním (imisi) může být i takové obtěžování, které sice nepřekračuje limity stanovené obecně závazným právním předpisem, ale překračuje míru obvyklou v daném místě.“

¹⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 04. 2010, sp. zn. 22Cdo 1296/2008, dostupné na www.nsoud.cz.

¹⁷³ Více viz. kapitola Rada Evropy výše.

zasazeno, a že tento zásah je neoprávněný. Stačí už jen ohrožení zdraví člověka imisemi. Hladina akustického tlaku nebo vibrací dosahuje takových hodnot nebo trvá po určitou dobu, že hrozí poškození zdraví. Za zásah do dílčích osobnostních práv lze považovat i nečinnost provozovatele zdroje hluku, neboť neplní svou povinnost chránit obyvatele před hlukem. Žaloba je vždy legitimní pokud hluk překročí hygienické limity. Žalovaný může být shledán odpovědný i bez subjektivního zavinění, protože se jedná o odpovědnost objektivní. Petit žaloby většinou obsahuje návrh na upuštění od zásahů do chráněného práva nebo odstranění trvajících následků, popřípadě je žádáno o přiměřené zadostiučinění, které se vyplácí v penězích, ale soud je přizná pouze v případě, že nepostačuje zadostiučinění nepeněžité.¹⁷⁴

Nově úpravu osobnostních práv zakotvuje ustanovení § 81 a následujících NOZ, kdy výčet osobnostních práv člověka tam uvedených je demonstrativní. „*Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv.*“, odst. 2 „*Ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost...*“. Samostatný oddíl 6 věnovaný osobnosti člověka značně rozšiřuje a upřesňuje úpravu zákona č. 40/1964 Sb., osobnostní žaloba ve vztahu k ochraně zdraví však nedoznala větších změn.

6.3 Žaloba na náhradu škody

Obecná odpovědnost za škodu je upravena v § 420 občanského zákoníku. Za škodu lze považovat i škodu na zdraví (§ 444 občanského zákoníku), nebo vynaložení peněžních prostředků na provedení protihlukových opatření (protihluková stěna či výměna oken). Škodou může být i snížení tržní hodnoty nemovitosti imisím vystavené nebo ušlé nájemné. V rámci obecné odpovědnosti za škodu bude třeba prokázat porušení právní povinnosti a zavinění škůdce. Pod tento případ lze samozřejmě podřadit překračování stanovených hygienických limitů hluku, když žalovaný nemá udělené povolení k provozu nadlimitního zdroje hluku. I když nejsou porušovány přípustné limity hluku, lze argumentovat porušením obecné povinnosti předcházet škodám (§ 415 občanského zákoníku), nebo neobtěžovat druhého výkonem vlastnických práv (sousedské právo) či nezasahovat do práva na ochranu osobnosti (osobnostní žaloba). U škůdce se předpokládá zavinění ve formě nevědomé

---

¹⁷⁴Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str.67 a následující.

nedbalosti ¹⁷⁵, žalovaný musí svou nevinu prokázat v řízení. Obecná úprava odpovědnosti se použije, když nenastupuje odpovědnost dle speciální úpravy.

Zvláštním typem odpovědnosti za škodu je **škoda způsobená provozní činností** (§ 420a občanského zákoníku). Provozovatelé zdrojů hluku, kteří svojí činností jinému způsobí škodu, jsou povinny tuto nahradit. Žalobce v řízení nemusí prokazovat zavinění k vzniku odpovědnosti, není třeba ani porušení donucujícího ustanovení zákona. V odborných kruzích se diskutuje téma, zda lze pod provozní činnost podřadit i provozování dopravní infrastruktury. Primárně nejde o aktivní činnost za účelem zisku, přesto některé judikáty, vyjadřují, že podřazení pouze podnikatelské nebo obchodní činnosti pod tuto kategorii je výčtem pouze demonstrativním. Dle Bernarda je zejména provozování pozemních komunikací provozní činností zcela nepochybně. Škoda často vzniká již chybami při výstavbě, kdy například stavebník neinstaloval protihlukové stěny. Významná je i volba povrchu vozovky či maximální povolená rychlost.

Provozovatel zdroje komunikace se může odpovědnosti zprostit, pouze pokud nastala neodvratná událost, to je případ, kterému nemohl provozovatel ani při vynaložení veškerého úsilí zabránit. Škodu může způsobovat i samotná existence zařízení, které je zdrojem imisí.

Soud žalovanému může uložit buď náhradu škody v penězích, nebo náhradu restitucí, tzv. uvedením do původního stavu.¹⁷⁶

Ohledně **odpovědnosti za škodu** resp. žaloby na náhradu škody se **účinností NOZ** mění v tom smyslu, že v případě vzniku nemajetkové újmy (např. na zdraví působením hluku) musí být povinnost ji odčinit výslovně ujednána ve smlouvě nebo musí přímo vyplývat ze zákona, jinak se jí nelze domáhat (§ 2894 odst. 2 NOZ). Škůdce je ze zákona odpovědný pouze, pokud škodu skutečně zavinil, výjimky stanoví zákon. Oproti staré úpravě, preferuje NOZ uvedení do původního stavu oproti náhradě újmy v penězích. Dále byla v NOZ rozšířeno znění všeobecné prevenční povinnosti (§ 2900 a následující NOZ).

---

¹⁷⁵ Viz. definice obsažená v trestním zákoníku, ustanovení § 16 odst. 1, písm. a): „...nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům věděl měl a mohl.“

¹⁷⁶ Jiří Švestka, Jiří Spáčil, Marta Škárková, Milan Hulmák a kolektiv Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009, 717 s.

6.4 Žaloba prevenční

Obecnou prevenční povinnost stanoví občanský zákoník v ustanovení § 415: „*Každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, majetku, na přírodě a na životním prostředí.*“. Porušení této povinnosti zakládá vznik odpovědnosti za protiprávní jednání dle § 420 občanského zákoníku. Jestliže je tu příčinná souvislost mezi porušením prevenční povinnosti a vznikem škody, lze toto škůdci přičítat. Před porušením požadavku § 415 se lze bránit tzv. prevenční žalobou.

Zakotven je i požadavek zakročit způsobem přiměřeným okolnostem k odvrácení hrozící škody. Ustanovení § 417 občanského zákoníku má na mysli již zcela určitou hrozbu vzniku škody, na rozdíl od všeobecné prevenční povinnosti. Bernard se domnívá, že přiměřenost zásahu lze pro potřeby hluku a vibrací interpretovat jako požadavek prvotní snahy o řešení např. nadměrného hluku s orgánem ochrany veřejného zdraví či provozovatelem zdroje hluku, jinak je možné, že soud rozhodne tak, že je poškozený povinen nést část škody.

Ze znění odst. 2 ustanovení § 417: „*Jde-li o vážné ohrožení, má ohrožený právo se domáhat, aby soud uložil provést vhodné a přiměřené opatření k odvrácení hrozící škody.*“ plyne, že ohrožení žalobce nebo jeho majetku musí dosahovat určité intenzity, nemusí však zatím hrozit nebezpečí vzniku škody. Dle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1599/1999 stačí, jestliže v důsledku vážného ohrožení může škoda vzniknout v budoucnosti.

Žalobce může v petitu požadovat aktivní plnění ze strany žalovaného (*přiměřené a vhodné opatření*), např. provedení konkrétního opatření ke snížení nadměrného hluku či vibrací. Nebo naopak může nárokovat zdržení se určitého jednání či činnosti. Vhodné je i žádat o uložení předběžného opatření dle ustanovení § 76 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu. Prevenční žaloba se od soukromoprávních prostředků ochrany popsanych v předcházejících kapitolách liší tím, že se jí nelze domoci ochrany před již existujícím hlukem, a to s výjimkou stavů, kdy v důsledku nadlimitního hluku hrozí vážná škoda. Funkční však tento druh žaloby bude v případech, kdy je zřejmé, že bude vybudován zdroj hluku.¹⁷⁷ Nejprve se však občan musí bránit jako účastník územního či stavebního řízení v jejich rámci podáním námitek. K tomuto rozhodnutí je dle ustálené judikatury příslušný stavební úřad.¹⁷⁸ Dle právní teorie je problematické použití prevenční žaloby proti povolené činnosti, pokud tato je vykonávána v souladu se zákonem nebo s rozhodnutím správního

¹⁷⁷ Komentář k občanskému zákoníku § 417, § 415 a § 420 *system ASPI*.

¹⁷⁸ Viz. rozsudky Nejvyššího soudu sp.zn. 22 Cdo 1902/2001 či 22 Cdo 572/2003.

orgánu ¹⁷⁹. Diskuze nakonec ukončilo přijetí nové soukromoprávní úpravy (v novém občanském zákoníku, ustanovení § 1013 odst. 2), viz. výše.

Všeobecná prevenční povinnost je nově upravena v ustanovení **§ 2900 a následujících NOZ**: „Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.“. Rozsah prevenční povinnosti byl novou úpravou zúžen, neboť v praxi přinášelo příliš široké vymezení v ustanovení § 415 nepředvídatelné soudní závěry a vnášelo do soukromoprávních vztahů prvek nejistoty. Rozlišena je bezvýjimečná prevenční povinnost při nebezpečí vzniku újmy konáním a zvláštní případy, kdy nebezpečí újmy vychází ze zvláště upravených situací jako je např. vytvoření nebezpečné situace nebo kontrola nad ní. Povinnost zakročit je stanovena jen, pokud lze hrozící újmu snadno odvrátit a kdy následky hrozící újmy zjevně převyšují námahu a úsilí, které je třeba k zákroku vynaložit. Nelze opomenout souvislost se zvýšenými nároky na příslušníky určitého stavu či povolání (ustanovení § 5 NOZ). ¹⁸⁰

6.5 Mimosoudní prostředky soukromého práva

Každý, kdo je obtěžován nadlimitním hlukem či vibracemi, se kromě dovolání ochrany žalobou u soudu, může obrátit i na jiné orgány veřejné správy či zasáhnout aktivně proti porušování svého práva. Mezi mimosoudní prostředky ochrany vztahující se k hluku a vibracím patří:

- 1. Svépomoc** je upravena v ustanovení § 6 občanského zákoníku jako případ, kdy: „*Jestliže hrozí neoprávněný zásah do práva bezprostředně, může ten, kdo je takto ohrožen, přiměřeným způsobem zásah sám odvrátit.*“. Zásah do práv na ochranu zdraví či na příznivé životní prostředí zaručených Listinou musí být protiprávní, musí buď bezprostředně hrozit, nebo trvat a jeho odvrácení musí být přiměřené intenzitě, nebezpečí poškození zdraví či majetku fyzické osoby a způsobu zásahu. Bránit se svépomocí proti takovému zásahu může jen ten, jehož práva jsou ohrožena.

Použití svépomoci přichází v úvahu v případě, že se nelze účinně domáhat pomoci orgánů veřejné správy. V rámci hlukové problematiky by svépomoc neměla překročit hranice

---

¹⁷⁹ Jiří Švestka, Jiří Spáčil, Marta Škárková, Milan Hulmák a kolektiv Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009, 717 s.

¹⁸⁰ Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku, § 2900 až 2903.

důraznější snahy o řešení situace.¹⁸¹ Například u hlučných sousedů lze těžko zakročit jinak než jejich napomenutím, či řešením se společenstvím vlastníků jednotek či bytovým družstvem (pokud by nebylo vhodnější přivolat městskou policii)¹⁸². V určitém smyslu je svépomocí i vybudování protihlukových opatření na vlastní náklady obtěžované osoby.

Úprava svépomoci je nově rozvedena a jsou v ní formulovány dvě skutkové podstaty. Odstavec 1 ustanovení § 14 NOZ uvádí jako podmínky *pomoci si k svému právu sám* ohrožení práva, přiměřený způsob výkonu a takové okolnosti, že by zásah veřejné moci přišel pozdě. Skutková podstata v druhém odstavci opouští požadavek přiměřenosti svépomoci a připouští, že hrozí-li bezprostředně neoprávněný zásah do práva, může jej ohrožený odvrátit úsilím a prostředky, jež se mu vzhledem k okolnostem jeví jako přiměřené. Přiměřenost se tedy neposuzuje obecně, nýbrž z pohledu ohrožené strany. Zvláštní pravidlo pro případ např. zadržení zloděje stanoví, že při zajištění práva, které by jinak bylo zmařeno, se musí ohrožený bez zbytečného odkladu obrátit na orgán veřejné moci.¹⁸³

2. Ochrana před zásahem do pokojného stavu je obsažena v ustanovení § 5 občanského zákoníku: „Došlo-li ke zřejmému zásahu do pokojného stavu, lze se domáhat ochrany u příslušného orgánu státní správy. Ten může předběžně zásah zakázat nebo uložit, aby byl obnoven předešlý stav. Tím není dotčeno právo domáhat se ochrany u soudu.“ Smyslem tohoto institutu je prozatímně upravit poměry. Komu bylo do pokojného stavu zasázeno, může na obecním úřadě žádat nápravu. Ten se nebude zabývat právním posouzením věci a poskytne žadateli ochranu. Obecní úřad do právního vztahu předběžně vstoupí a zásah zakáže nebo nařídí obnovení předešlého stavu. Možné je i provedení správní exekuce. Teprve potom se soud na základě žaloby bude zabývat právním přezkumem situace. Rozsudkem může být zakázáno obtěžování hlukem, zásah do osobnostních práv či uložena náhrada škody nebo určité aktivní konání. Není však nutné použít druhý krok a obrátit se na soud, i když ze strany toho, kdo zasáhl do práv druhého lze těžko očekávat v tomto ohledu nečinnost. Na rozdíl od

---

¹⁸¹ Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str. 79 a následující.

¹⁸² Podrobněji o možnostech obrany viz. článek Jan Hrnčář: Bytová sebeobrana aneb jak (vy)řešit problematické soužití v bytovém domě, [Právní rozhledy 13-14/2012, s. 489].

¹⁸³ Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku (§14). Dostupná ze systému ASPI.

soudní ochrany se může občan předběžnou ochranou pokojného stavu domoci odstranění zásahu rychleji a účinněji.

Ve správní praxi však toto ustanovení činí nemálo problémů. Správnímu orgánu nepřísluší zkoumat právní stav věci, jeho úkolem je zjištění, zda tu byl pokojný stav, tedy takový, jenž se vytvořil a po určitou přiměřeně dlouhou dobu vzhledem k okolnostem případu nerušeně trval (dle judikatury minimálně 3 měsíce) a dále, zda ten, proti komu žádost směřuje, stav narušil silou nebo lstí. Žadatel musí v návrhu tuto osobu vždy konkrétně označit. Předmětem řízení je pouze ochrana faktického stavu. Odborná praxe se však rozchází v názorech na to, jestli poskytnout ochranu i stavu zjevně protiprávnímu. Někteří autoři uvádějí, že správní orgán žádosti v této věci vyhovět nemusí.¹⁸⁴

Nejasnosti ohledně tohoto institutu ukončil nový občanský zákoník. **Ochrana pokojného stavu** jako komplexní, ač v praxi problematický institut, nebyl NOZ přejet, avšak v určité podobě se tento mimosoudní prostředek ochrany uplatní u **ochrany držby dle § 1003 NOZ**. Někteří autoři toto vidí, jako návrat k původnímu smyslu ochrany pokojného stavu jako ochrany oprávněné držby. Ve věci budou rozhodovat soudy ve zvláštním řízení, kde se bude zkoumat pouze narušení pokojného stavu držby a následovat bude rozhodnutí o vrácení do okamžiku posledního pokojné držby.¹⁸⁵

3. Povinnost odvracet hrozící škodu má osoba obtěžovaná hlukem či vibracemi. Musí tedy aktivně hájit svá práva ten, do jehož práva je zasahováno.¹⁸⁶ Odvracena je již existující, konkrétní hrozba vzniku škody. Povinnost zahrnuje i zásah za účelem zmírnění následků či rozsahu škody, pokud k ní již došlo. Takový zásah musí být dle ustanovení § 417 občanského zákoníku, který tento institut zakotvuje, přiměřený okolnostem. Pokud obtěžovaná osoba svou povinnost nesplní, může na základě ustanovení § 441 občanského zákoníku nést část škody sama. V případě rušení práv určité osoby hlukem, lze tento závazek naplnit zasláním stížnosti orgánu ochrany veřejného zdraví.¹⁸⁷

---

¹⁸⁴ Blíže také: Monika Chromčáková: Ochrana pokojného stavu a (nejen) nový občanský zákoník, [Právní rozhledy 1/2013, s. 12].

¹⁸⁵ Monika Chromčáková: Ochrana pokojného stavu a (nejen) nový občanský zákoník, [Právní rozhledy 1/2013, s. 12].

¹⁸⁶ Citace znění § 417 občanského zákoníku v kapitole Žaloba prevenční.

¹⁸⁷ Komentář k občanskému zákoníku § 417, § 415 *system ASPI*.

Nový občanský zákoník přebírá v základu princip ustanovení § 417, zakročení se však neukládá jako povinnost, ale jako soukromou záležitost každého, jak naloží s vlastním majetkem, jak vyplývá ze zásady autonomie vůle i ze základního ustanovení o vlastnickém právu. Následkem takové nečinnosti je ztráta nároku na náhradu újmy vůči jinému v tom rozsahu, v jakém škodě šlo zabránit.

6.6. Vztah veřejnoprávní a soukromoprávní úpravy ochrany před imisemi

Jak již bylo rozebráno výše¹⁸⁸, může orgán ochrany veřejného zdraví udělit dle ustanovení § 31 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví výjimku a povolit provozování nadlimitního zdroje hluku. Udělení této veřejnoprávní výjimky však nemůže omezit rozsah soukromoprávní ochrany při zásahu do práva příznivé životní prostředí, tedy zde na ochranu před hlukem. Tento postoj zaujal i Krajský soud v Ostravě v rozsudku sp. zn. 57 Co 600/2005, kdy uvedl, že v případě hluku z hudební produkce, k níž bylo dáno správní povolení, nejsou sousedi nuceni strpět všechny negativní důsledky této činnosti. Toto potvrdil i Městský soud v Praze, který v případě hluku z ulice 5. května v Praze v rozsudku č.j. **54 Co 3900/2007-203**. V řízení před obecnými soudy se žalobci, vlastníci bytů v blízkosti výše uvedené ulice, domáhali v sousedském sporu dle ustanovení § 127 odst. 1 občanského zákoníku, aby se vlastník (Hlavní město Praha) zdržel rušení hlukem z provozu pozemní komunikace. Soud judikoval, že povolení výjimky k provozu nadlimitního zdroje hluku má v řízení význam pouze jako důkaz faktu, že hluk překračuje hygienické limity. Navíc navrhovaná řešení ke snížení hodnot akustického tlaku v žádosti o povolení výjimky jsou důkazem, že odstranění obtěžování žalobců lze dosáhnout i jinak než snížením rychlosti na předmětné komunikaci a následně svedení dopravy mimo ni. V jiných ohledech je výrok orgánu ochrany veřejného zdraví závazný pouze pro účastníky příslušného řízení. Výjimka má pro správní orgány význam v tom, že během její platnosti nelze udělit pokutu vlastníku zdroje hluku, pokud hluk přesahuje hlukové limity. Na právo obtěžovaných osob domáhat se ochrany proti imisím hluku však udělení veřejnoprávní výjimky nemá žádný vliv. Toto vyplývá i z povahy řízení o povolení výjimky, kdy jeho účastníkem je pouze navrhovatel a ostatní osoby nemají možnost do něj jakkoliv zasáhnout.¹⁸⁹

S ohledem na předchozí text je však víc než překvapivé znění nálezu Ústavního soudu, **I. ÚS 451/2011** z 11. ledna 2012, jež byl vyvrcholením sporu rozhodnutého Městským

¹⁸⁸ Viz. kapitola Nadlimitní zdroje hluku.

¹⁸⁹ Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008, str.82 a následující.

soudem v Praze zmíněného v předchozím odstavci a Nejvyšším soudem, který rozsudek Městského soudu v Praze potvrdil. Ústavní stížnost podal vlastník zdroje hluku, Hlavní město Praha. V nálezu soud připustil, že obci, jako vlastníku, nezbývá než strpět obecné užívání místní komunikace, aniž by měla možnost provoz na ní regulovat a že vlastnická práva žalobců sice byla a jsou nadlimitním hlukem porušována, ale intenzita zásahu do jejich práv nedosahuje nepřiměřené míry „*vzhledem k dlouhodobě se formujícím poměrům v okolí předmětné veřejné komunikace*“. Ústavní soud při posouzení dále přihlédl k tomu, že Hlavní město Praha uskutečňuje množství protihlukových opatření a žalující vlastníci vykonávají právo obecného užívání též. Ústavní soud svým náleznem rozsudky obecných osudů zrušil. Toto rozhodnutí vyvolává otázky, proč, ačkoliv připustil porušování práv vlastníků imisemi a nález se opírá o nenaplnění požadavků ustanovení §127 odst. 1 občanského zákoníku, Ústavní soud neshledal naplnění druhé skutkové podstaty příslušného ustanovení, a to vážného ohrožení výkonu práv, kde otázka přiměřenosti výše imisí místním poměrům nehraje roli.¹⁹⁰ Soud také nezvážil ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu, která říká, že imise překračují míru přiměřenou poměrům vždy, když nejsou dodrženy hygienické limity. Ústavní soud rovněž posuzoval spoluzavinění vlastníků, i když se judikatura shoduje na tom, že povinnost zabránit překračování limitů akustického tlaku při provozu na pozemních komunikacích mají její vlastníci či správci, nikoliv jejich uživatelé.¹⁹¹

Dalším zajímavou a sledovanou kauzou je boj obyvatel pražského Spořilova proti hluku z přilehlé pozemní komunikace, po které v denní i noční době projíždějí tisíce kamionů a kde jsou hygienické limity hluku porušovány až o 10 dB během noci už od roku 2010, kdy byla těžká doprava do této části Prahy vpuštěna.¹⁹² Obtěžovaní občané se domáhali ochrany u příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví. Hygienická stanice Hlavního města Prahy na počátku roku 2012 rozhodla o odebrání výjimky k provozování nadlimitního zdroje hluku dle zákona o ochraně veřejného zdraví Technické správě komunikací, která díky vyšším přípustným hodnotám akustického tlaku umožňovala využívání pozemní komunikace těžkou nákladní dopravou, a to ve velké míře i v noci. Technická správa komunikací se proti odebrání výjimky odvolala. Ministerstvo zdravotnictví napadené rozhodnutí zrušilo s tím, že při provedeném měření nebyly hygienické limity v chráněném venkovním prostoru

---

¹⁹⁰ Blíže viz. kapitola 5.1 Sousedské imise.

¹⁹¹ Nález Ústavního soudu z 11. 01. 2012, I. ÚS 451/2011, dostupný k 20. 11. 2013 z WWW: <http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>.

¹⁹² Informace dostupné k 2. 12. 2013 z WWW: <http://www.sos-sporilov.cz/index.php> a internetových stránek veřejného ochránce práv, stanovisko 5942/2011/VOP/TM dostupné z WWW: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/STANOVISKA/ochrana_pred_hlukem/5942-11-TM-ZZ.pdf.

překročeny (problém byl v posouzení protokolu o měření hluku autorizovanou osobou). Kamiony tak nejspíš zatím z pozemní komunikace nezmizí, jejich odvedení ze Spořilova závisí na dostavbě Pražského okruhu. Hlavní město Praha prostřednictvím jmenovaného orgánu již podniklo kroky k omezení hlučnosti v oblasti. Byla snížena povolená rychlost na 50 km/h, došlo i k výměně povrchu vozovky, připravováno je vybudování protihlukové stěny či prodloužení stávajícího protihlukového valu. Na alarmující situaci, kdy dle Sdružení SOS-Spořilov, které obtěžované vlastníky zastupuje, se již prokazatelně projeví negativní účinky hluku na zdraví obyvatel, upozornil i ombudsman JUDr. Pavel Varvařovský, který stav označil jako „selhání státu a města“¹⁹³. Obyvatelé Spořilova se nyní domáhají svých práv na Magistrátu Hlavního města Prahy podáváním petice či písemnou interpelací na stávajícího primátora.

---

¹⁹³ Stanoviska veřejného ochránce práv dostupná k 2. 12. 2013 z WWW: <http://www.ochrance.cz/stiznosti-na-urady/pripady-a-stanoviska-ochrance/stanoviska-ochrana-pred-hlukem/> .

Závěr

Ačkoliv hluk i vibrace lze považovat za součást života v moderní době, není možné tímto konstatováním skončit a nutně rezignovat na jejich odstraňování a zmírňování jejich následků. Zlehčování negativního vlivu obou zdrojů ohrožení životního prostředí je již dnes spolehlivě vyvráceno autoritami v oblasti zdravotnictví (WHO). Cílem by mělo být zaměření pozornosti vývoje společnosti nejen na zvýšení např. efektivity dopravy či výrobních strojů, ale současně neztratit ze zřetele vývoj i takových technologických opatření, která sice nemusí posilovat účinnost zařízení, ale napomáhají udržovat prostředí vhodné k životu a to nejen pro lidi ale také pro zvířata. Vzhledem k tomu, že subjekty, které vyvolávají škodlivé působení hluku a vibrací nejsou primárně motivovány k snižování těchto negativních vlivů, je nutné, aby povinnost řešit problém hluku a vibrací uložil stát. Pokud nelze problém vyřešit zabráněním vzniku imisí přímo u zdroje (např. výrobou tišších strojů s minimálním přenosem vibrací, chytrých pneumatik a vylepšených povrchů silnic viz. kapitola 1.5 Opatření proti hluku a vibracím), pak se společnost musí snažit nalézt takové řešení, které bude odpovídat rozumnému uspořádání a rovnováze mezi přínosem zdroje hluku samotného a lidským zdravím (např. u hluku a vibrací na pracovišti). Ve své práci jsem se zabývala právě tím, jak se naše společnost vyrovnává s někdy nelehkým úkolem nalézt hranici mezi právy jednotlivců, kteří jsou hlukem a vibracemi obtěžováni a potřebou moderních výtvarků jako jsou např. letiště.

Je to stát, který primárně nese garanci za příznivé životní podmínky, je však možné, že sám občas vystupuje jako subjekt, který negativní vlivy hluku a vibrací vyvolává. Proto je velmi důležité, a při koncepci své práce do jednotlivých kapitol jsem si význam následujícího poznatku uvědomovala čím dál více, aby zde byly záruky a právní mechanismy nejen v rukou státu, ale také úpravy nadnárodní (kde se jasně ukazuje, že politická vůle k uskutečnění opatření uvedených v jednotlivých akčních plánech občas selhává).

Samotná práce je rozdělena na 5 částí. Vymezení pojmů je podstatné, zejména pro uchopení úvodních problémů, kdy nejzásadnější jsou účinky hluku a vibrací na zdraví člověka. V další části mezinárodní úpravy je nutné si všimnout, že i na této úrovni má jednatel, ač není subjektem mezinárodního práva, šanci na prosazení svých práv (např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva *Moreno Gómez vs. Španělsko*¹⁹⁴). Mezinárodní organizace však spíše udávají koncepci a zkoumají možné směřování úpravy do budoucna. V právu Evropské unie je vidět posun, který státy vytvořily v požadavcích na zpřísnění

---

¹⁹⁴ Blíže rozebráno v kapitole Rada Evropy.

podmínek ochrany. Od 70. let, kdy se tehdejší Evropské společenství začalo věnovat problematice hluku a vibrací byl učiněn obrovský posun, kdy je Šestým akčním programem pro životní prostředí kladen cíl podstatného snížení počtu osob pravidelně a dlouhodobě vystavených průměrným hodnotám hluku zejména z dopravy. Na evropské úrovni se hovoří o přípravě zvláštní směrnice o hluku, tato myšlenka však zatím uskutečněna nebyla. Velká část úpravy ochrany před imisemi hluku a vibrací je tak harmonizována. Nejvýznamnějším bodem evropské unijní úpravy je bezesporu vymezení koncepčních dokumentů, strategických hlukových map a akčních plánů snižování hlukové zátěže. Tyto podporují logický postup, kdy je nejdříve měřením provedeným autorizovanou osobou zjištěno, jaká místa jsou nejvážněji ohrožena hlukem a následně je v navazujících akčních plánech určeno opatření ke snížení obtěžování hlukem a posouzen postup při uskutečňování opatření započatých v předchozích letech. Bohužel v České republice došlo při hlukovém mapování k vážným pochybením¹⁹⁵, které velmi ovlivnily podobu akčních plánů a je otázkou, jak bude tato myšlenka nakonec úspěšná při uplatňování v praxi.

Část zabývající se veřejnoprávní ochranou a na ní navazující oddíl o úpravě soukromoprávní, dává vyniknout jednotlivým rozdílům nejen v hranici ochrany, ale též způsobu chápání jednotlivých právních institutů pro toto téma podstatných. V oblasti vnitrostátního práva autorka práce za zásadní považuje vztah soukromoprávní ochrany obyvatel před hlukem a veřejnoprávních výjimek, stejně jako úpravu těchto výjimek samotných. Zákon o ochraně veřejného zdraví v ustanovení § 31 odst. 1 vymezuje možnost udělení povolení k provozu nadlimitního zdroje hluku orgánem ochrany veřejného zdraví.¹⁹⁶ Udělení této veřejnoprávní výjimky však může omezit rozsah soukromoprávní ochrany při zásahu do práva na příznivé životní prostředí, kdy nebude možné bránit se imisím vyvolaným povoleným provozem (úprava v ustanovení § 1013 odst. 2 občanském zákoníku účinného od 1. 1. 2014). Judikatura týkající se této otázky je různorodá, ač se až do nálezu Ústavního soudu **I. ÚS 451/2011** z 11. ledna 2012 zdálo, že soudy rozhodují v této věci jednotně a v případě, že je udělena veřejnoprávní výjimka, nejsou vlastníci nemovitostí v sousedství zdroje hluku nuceni strpět všechny negativní důsledky provozování činnosti hluk způsobující a výjimka má v řízení význam pouze jako důkaz faktu, že hluk překračuje hygienické limity. Nejvyšším soudem bylo dále judikováno, že imise překračují míru přiměřenou poměrům (dle ustanovení § 127 stávajícího občanského zákoníku) vždy, když nejsou dodrženy hygienické

---

¹⁹⁵ Blíže k tomuto tématu kapitola Koncepční dokumenty dle směrnice 2002/49/ES.

¹⁹⁶ Povolení k provozování nadlimitního zdroje hluku blíže rozebráno v kapitole Nadlimitní zdroje hluku.

limity. Ústavní soud naproti tomu sice připustil zásah do práv vlastníků imisemi překračujícími hygienické limity, avšak neshledal je přiměřené poměrům ani vážným zásahem do práv žalobců.

Nelze zapomenout ani na důležitost nové úpravy, kdy věcný záměr zákona o hluku předložený Ministerstvem zdravotnictví je stále v legislativním procesu a především, kdy od roku 2014 začne účinnost zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. Změny jím zavedené autorka blíže rozebírá v příslušné kapitole své práce¹⁹⁷. Nejvýrazněji do soukromoprávních vztahů zasáhne již zmíněné ustanovení § 1013 odst. 2 občanského zákoníku, které vylučuje žalobu na zdržení se šíření imisí v případě provozu závodu nebo podobného zařízení, které má úředně schválené povolení k činnosti. Další významnou změnou je omezení úpravy ochrany pokojného stavu pouze na ochranu držby poskytovanou nově soudy místo správních orgánů.

V situaci, kdy se jednotlivec může domoci svého práva nebýt rušen hlukem a vibracemi a stát mu poskytne ochranu i v případě, že sám stát, popřípadě subjekt samosprávy, tyto negativní jevy vyvolává, lze říci, že ochrana je dostačující. Jakékoli ústupky z tohoto požadavku zvyšují nebezpečí, že bude přijata nedostatečná úprava, která nebude dostatečně reflektovat negativa hluku a vibrací, tedy že převáží ekonomický zájem nad životem a zdravím fyzických osob. Ačkoliv se může někomu zdát, například vzhledem k době, po kterou se s touto problematikou vyrovnává právo Evropské unie, že ochrana před hlukem a vibracemi je vyřešena, je nutné toto téma zkoumat dále. Je totiž nutné reagovat na vývoj společnosti, a to nejen z důvodu legitimních požadavků na nové technologie, které by mohly teoreticky zlepšit životní prostředí, pokud do záměru jejich inovací budou zahrnuty též požadavky na omezení zdrojů hluku a vibrací, je nutné reagovat též na právní vývoj, kdy v dohledné době lze očekávat diskuzi k případnému jednotlicímu zákonu o hluku (zde by měla vystoupit zejména odborná veřejnost s požadavkem na prosazení takového zákona vůči politické reprezentaci). Současná úprava se sice snaží chránit jednotlivce před hlukem a vibracemi, ale jak je z práce patrné, existují rozdíly mezi aplikací jednotlivých bloků práva a to zejména mezi právem nadnárodním a právy jednotlivých členských států, a dále pak snad ještě ve větší míře v hranici mezi ochranou soukromoprávní a veřejnoprávní. Ideální konsenzus, který by protínal obě oblasti práva, tak aby bylo právo v otázce ochrany před hlukem a vibracemi jednotné, je bohužel zatím v nedohlednu. V praxi tak dochází k paradoxní situaci, že ačkoliv existuje právní rámec ochrany před hlukem a vibracemi, použití této

---

¹⁹⁷ Kapitola Soukromoprávní ochrana před hlukem a vibracemi.

ochrany naráží na nejednotnost na sebe navazujících úprav, toto se projevuje zejména v správním řízení (stavební řízení) a ochraně vlastnických práv jako základního práva.

Příloha č. 1 Seznam použité literatury

A) Literatura

- BĚLOHLÁVEK,, A.J.; ČERNÝ, F.; JUNGWIRTHOVÁ, M.; KLÍMA, P.; PROFELDOVÁ, T.;ŠROTOVÁ E. *Nový občanský zákoník . Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-413-8.
- Bernard, M., Doucha, P.: *Právní ochrana před hlukem*. Linde, Praha 2008.
- Damohorský, M. a kol. *Právo životního prostředí*. 3. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanskému zákoníku, dostupná ze systému ASPI.
- Analýza hlukových výjimek – rozhodovací praxe Krajských hygienických stanic v řízeních dle § 31 odst. 1 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, Ekologický právní servis, 2008. Dostupné k 5. 10. 2013 z WWW: <http://hluk.eps.cz/hluk/publikace>.
- zpráva Evropské komise, DG Environment – Inventory of Noise Mitigation Methods.
- Hendrych, D. a kol. *Právní slovník*. 2. Rozšířené vydání. Praha : C. H. Beck, 2003.
- Komentář k zákonu č. 40/1964 SB., občanskému zákoníku, dostupný ze *systému ASPI*.
- Lepil, O., Bednařík, M.: *Fyzika pro střední školy II*, Prometheus Praha, Praha 1993.
- Lepil, O.: *Fyzika, mechanické kmitání a vlnění*, Prometheus Praha, Praha 2001.
- Svoboda, P. *Úvod do evropského práva*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010.
- Jiří Švestka, Jiří Spáčil, Marta Škárová, Milan Hulmák a kolektiv* *Občanský zákoník I, II*, 2. vydání, Praha 2009.
- Úmluva MOP č. 148, [online], Dostupná k 18. 8. 2013 z WWW: https://osha.europa.eu/fop/czech-republic/cs/legislation/files/umluva_148.pdf.
- WHO Guidelines for community noise*, 1999, [online]. Dostupné k 18. 8. 2013 z WWW: <http://www.euro.who.int>.
- WHO night noise guidelines for Europe*, 2009, [online]. Dostupné k 18. 8. 2013 z WWW: <http://www.euro.who.int>.

B) Články

- Pavel Černý, Pavel Doucha: *Aktuální otázky ochrany před hlukem z dopravy*, [Právní rozhledy 17/2007, s. 628].
- JUDr. Michal Bernard, *Analýza výsledků strategických hlukových map*, Ekologický právní servis, dostupné online k 20.10.2013 na WWW: <http://hluk.eps.cz/hluk/vliv-hluku-na-zdravi/>.
- Eva Dobrovolná, Jiří Spáčil: *Imise způsobené úředně schváleným provozem závodu nebo podobného zařízení v novém občanském zákoníku*, [Právní rozhledy 20/2012, s. 719].

-Jan Hrnčář: Bytová sebeobrana aneb jak (vy)řešit problematiku soužití v bytovém domě, [Právní rozhledy 13-14/2012, s. 489].

-Monika Chromčáková: Ochrana pokojného stavu a (nejen) nový občanský zákoník, [Právní rozhledy 1/2013, s. 12].

-Jandák, Z., Státní zdravotní ústav, Vibrace přenášené na člověka, c2007, [online]. Dostupné k 29. 6. 2013 z WWW: <http://www.szu.cz/tema/pracovni-prostredi/vibrace-prenasene-na-cloveka>.

-Vandasová, Z., Státní zdravotní ústav, Zdravotní účinky hluku, c2011, [online]. Dostupné k 28. 6. 2013 z WWW: <http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/zdravotni-ucinky-hluku>.

-Vandasová, Z., Státní zdravotní ústav, Zdroje hluku a jeho měření, c2007, [online]. Dostupné k 28. 6. 2013 z WWW: <http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/zdroje-hluku-a-jeho-mereni>.

C) Judikatura

-Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 16. 11. 2004, 4143/02, Moreno Gómez vs. Spain,

-Rozsudek Soudního dvora EU, Aher-Waggon GmbH vs. Německo ze dne 14. 07. 1998,

- Rozsudek Soudního dvora EU, Komise Evropských Společenství vs. Belgické království ze dne 14. 07. 2007,

- Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 1 As 7/2006-56,

-Rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 54 Co 390/2007-203,

- Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 223/2005,

- Rozsudek Krajského soudu v Ostravě sp. zn. 57 Co 600/2005,

-Rozsudek č. Městského soudu v Praze č. j. 54 Co 3900/2007-203,

- Nález Ústavního soudu, I. ÚS 451/2011 z 11. ledna 2012,

D) Internetové odkazy

<http://ec.europa.eu>

<http://www.mdcr.cz>

<http://www.enviweb.cz>

<http://www.mzcr.cz>

<http://eur-lex.europa.eu>

<http://www.mzp.cz>

<http://www.euro.who.int>

<http://nalus.usoud.cz>

<http://hlukovemapy.mzcr.cz/>

www.nsoud.cz

www.ilo.org

<http://www.nssoud.cz>

<http://www.ochrance.cz>

<http://www.sos-sporilov.cz/index.php>

www.osn.cz

www.szu.cz

www.praha.eu

www.unmz.cz

www.radaevropy.cz

www.vlada.cz

Příloha č. 2 – Seznam předpisů

- ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje **Listina základních práv a svobod** jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské federativní republiky č.2/1993 Sb.;
- zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (**stavební zákon**);
- zákon č. 500/2004 Sb., o správním řízení (**správní řád**);
- zákon č. 150/2002 Sb., **soudní řád správní**;
- zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (**zákon o integrované prevenci**);
- zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (**zákon o posuzování vlivů na životní prostředí**);
- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů (**zákon o ochraně veřejného zdraví**);
- zákon 106/1999 Sb., **o svobodném přístupu k informacím**;
- zákon č. 123/1998 Sb., **o právu na informace o životním prostředí**;
- nařízení vlády č. 272/2011 Sb., **o ochraně před nepříznivými účinky hluku a vibrací**;
- vyhláška ministerstva zdravotnictví č. 523/2006 Sb., **o hlukovém mapování**;
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník;
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník;

Protection against noise and vibrations from the legal point of view

Hluk a vibrace patří mezi zdroje ohrožení životního prostředí, mohou způsobit trvalé poškození lidského zdraví a je tedy nutné je právně regulovat. Ochrana je poskytována předpisy mezinárodního i vnitrostátního práva. Nejvýznamněji českou úpravu ovlivňují normy vydávané Evropskou unií. Základem vnitrostátní veřejnoprávní úpravy je zákon o ochraně veřejného zdraví a nařízení vlády č. 272/2011, které určuje nejvyšší přípustné limity hluku a vibrací. Soukromoprávní ochrana je soustředěna do nástrojů občanského zákoníku. Mnohé změny v této oblasti přináší tzv. nový občanský zákoník.

Noise and vibrations belong under the sources of endangerment of the environment and can cause permanent damage of human health therefore it is necessary to legally control them. A protection is provided by a regulation by international and domestic law. The most influence on Czech law have the legislation of the European union. The foundation of the domestic public law regulation is the Public Health Protection Act and the order of the government Nr. 272/2011 Coll. which sets the highest admissible limits of noise and vibrations. The regulation of the private law is centered to the instruments of the Civil Code. The so called new Civil Code brings many changes into this legal area.

Der Schutz vor Lärm und Vibrationen von der rechtlichen Ansicht

Meine Diplomarbeit behandelt das Thema der Gefährdung und Beschädigung der menschlichen Gesundheit, die von Lärm und Vibrationen verursacht sind, und den möglichen Schutz, welcher Rechtsnormen anbieten können. Die Mehrheit von Normen, die tschechische Rechtsregelung im Rechtsgebiet des Lärms und der Vibrationen beeinflussen, ist in der europäischen Union angenommen. Die wichtigste Norme ist nach der Ansicht der Urheberin wohl die Richtlinie Nr. 2002/49/ES, welche neue Konzeptionsdokumente und nämlich die strategischen Lärmlandkarten und Aktionspläne der Verminderung der Lärmbelastung festlegt. In der tschechischen Republik wurde diese Richtlinie spät umgesetzt, aber alle vorausgesetzten Dokumente sind schon von zuständigen Behörden angenommen.

Die tschechische innerstaatliche Rechtsregelung bildet in dem öffentlichrechtlichen Teil vor allem das Gesetz über den Schutz von der öffentlichen Gesundheit und die Verordnung der Regierung Nr. 272/2011 Slg. Die Verordnung setzt die höchsten zugelassenen Werten von Lärm und Vibrationen. Nach den Bedingungen des § 31 Ab. 1 des Gesetzes über den Schutz von der öffentlichen Gesundheit kann auch eine Ausnahme entstehen und eine Anlage, die höhere Lärmemissionen verursacht genehmigt werden. Der gestörte Bürger kann sich an Bezirksbehörden (vor allem die Hygienische Stationen) wenden, die die Quelle des Lärms kontrollieren (d.h. die Werten messen) können.

Die privatrechtliche Grundlage der Regelung des Schutzes vor dem Lärm und der Vibrationen ist selbstverständlich in dem Bürgerlichen Gesetzbuch festgestellt. Unter die Instrumente, welche das Recht anbietet, gehören die Nachbarklage, die Persönlichkeitsklage oder die Schadenshaftung. Ab dem neuen Jahr tritt das neue Bürgerliche Gesetzbuch in Kraft, was einige Änderungen bringt.

Klíčová slova:

Hluk Vibrace Ochrana

Keywords:

Noise Vibrations Protection